

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi Programı

ÖĞRETİM ÜYELERİNİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERDEN BEKLENTİLERİNE
İLİŞKİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Merve KAHYA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Eğitim Yönetimi Programı

ÖĞRETİM ÜYELERİNİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERDEN BEKLENTİLERİNE
İLİŞKİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

A QUALITATIVE RESEARCH ON THE EXPECTATIONS OF FACULTY
MEMBERS FROM GRADUATE STUDENTS

Merve KAHYA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2022

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,

Merve KAHYA' nın hazırladığı “ğretim Üyelerinin Lisans¼st¼ öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma” başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında Y¼ksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı Prof. Dr. Ferudun SEZGİN

J¼ri Üyesi (Danışman) Doç. Dr. Didem KOŞAR

J¼ri Üyesi Doç. Dr. Nihan
DEMİRKASIMOğLU

Bu tez Hacettepe Üniversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri üyeleri tarafından 08/12/2021 tarihinde uygun gr¼lm¼ř ve Enstit¼ Yönetim Kurulunca / / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmanın amacı, öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırma 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında Ankara ili sınırları içerisinde maksimum çeşitlilik ve kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile seçilen, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan 12 öğretim üyesinden toplanan veriler ile gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma yöntemi benimsenerek olgubilim deseni ile yürütülmüş olan bu çalışmada, veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizi için içerik analizi kullanılmış verilerin sunumu doğrudan alıntılarla desteklenmiştir. Bu çalışmada, öğretim üyeleri lisansüstü öğrencilerden ders dönemi, yeterlik dönemi ve tez dönemindeki beklentileri, lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentileri, lisansüstü öğrenciler ile iletişim şekilleri ve görüşme sıklıkları, akademik hayata teşvik ettikleri lisansüstü öğrencilerden beklentileri, kendi akademik hayatları boyunca rol model aldıkları öğretim üyeleri, lisansüstü öğrenci tipleri, lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ve lisansüstü öğrencilere akademik ve bireysel davranış bağlamında öneriler sunmuşlardır. Bu araştırma kapsamında elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin öğretim üyeleri ile iletişimi doğru zamanda doğru iletişim yöntemi ile gerçekleştirilmesinin önem taşıdığı, az okuma yapılması, etik ilke ihlali, zaman yönetimi, derse devam, motivasyon eksikliği, öğretim üyesi ve öğrenci ilişkisi, alandaki derslerin pratikten uzak olması, ders çeşitliliği, öğrenci seçimi, kontenjan, nitelik, kaynak yetersizliği gibi hususların lisansüstü eğitim sürecinde sorun oluşturması gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: eğitim yönetimi, lisansüstü eğitim, öğretim üyesi, lisansüstü öğrenci, beklenti

Abstract

The purpose of this study is to examine the expectations of faculty members on graduate students. The research was conducted with 12 faculty members working in the Department of Educational Administration in Hacettepe University, Gazi University, Middle East Technical University and Ankara University in 2020-2021 academic year, within the boundaries of Ankara. The participants of the study, faculty members, were selected with the maximum diversity and convenience sampling method, Qualitative research technique, phenomenological research design and semi-structured interview form was used to collect data. Descriptive and content analyses were used for data analysis and the results were supported by direct quotations from the participants. Within the scope of this study faculty members expressed their opinions about the expectations of graduate students during lecture, proficiency and thesis period, the tools and the frequency of communication with graduate students, expectations from the graduate students that they encourage for academic life, the characteristics of the faculty members that inspired the faculty members during their own academic life, types of graduate students, the problems in graduate education and academic and personal advice to graduate students. Within the scope of this study, it was conducted that graduate education problems are related with improper communication methods with the faculty members, less reading, violation of ethical principles, time management, attendance to the lectures, lack of motivation, faculty member-student relationship, lack of practical courses, lack of course diversity, student selection and quota of the departments.

Keywords: educational administration, graduate education, faculty member, graduate student, expectation

Teşekkür

Öğrencisi olduğum ilk andan itibaren desteğini ve anlayışını her daim hissettiren, en zorlandığım zamanlarda engin bilgisi ve güzel enerjisi ile yoluma her zaman ışık tutan, tez çalışmamın her aşamasında bilgisini, tecrübesini, fikirlerini, güler yüzünü ve içtenliğini bir an olsun esirgemeyen saygıdeğer hocam Doç. Dr. Didem KOŞAR'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez savunmama katılarak, değerli görüşleri ile çalışmama katkı sağlayan saygıdeğer hocalarım Prof. Dr. Ferudun SEZGİN ve Doç. Dr. Nihan DEMİRKASIMOĞLU' na teşekkür ederim.

Uzman görüşlerine başvurduğum ve görüş ve önerileriyle çalışmama katkıda bulunan saygıdeğer hocalarım Doç. Dr. Serkan KOŞAR' a, Doç. Dr. Esen ALTUNAY ve Doç. Dr. Enes GÖK'e; çalışmamın önemli bir basamağı olan pilot görüşme sürecimdeki katkısı ve yardımı için saygıdeğer hocam Prof. Dr. Ali Çağatay KILINÇ' a ve araştırmamın çalışma grubunda yer alan ve cevaplarıyla çalışmamın tamamlanmasını sağlayan tüm saygıdeğer öğretim üyelerine teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimime başladığım günden itibaren her birinden ayrı ayrı çok şey öğrendiğim saygıdeğer bölüm hocalarıma teşekkür ederim.

Her zaman arkamda olan, desteklerini bütün hayatım boyunca olduğu gibi bu süreçte de hissettiğim sevgili aileme ve yardımları, bilgi ve destekleri ile olduğu kadar sevgileri ile de hayatımı güzelleştiren değerli dostlarıma teşekkür ederim.

Aldığım bütün kararların arkasında duran, bu süreçte pek çok şeyi aynı anda yürütmeye çalışmama rağmen, gecikmeden, ertelemeyen ve zorlanmadan tamamlamamı sağlayan, sevgisi, sabrı ve varlığıyla beni tamamlayan değerli eşim İlker'e ve hayatımdaki en değerli varlık oğlum Demir'e kendisinden çaldığım zamanların telafisi sözünü vererek sonsuz teşekkür ederim. İyi ki varsınız...

İçindekiler

Öz.....	i
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
İçindekiler.....	v
Tablolar Dizini.....	viii
Şekiller Dizini.....	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm 1. Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	5
Araştırma Problemi.....	6
Sayıtlar.....	7
Sınırlılıklar.....	7
Tanımlar.....	7
Bölüm 2. Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	9
Yükseköğretim.....	9
Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi.....	10
Avrupa Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi.....	11
Avrupa Yaşam Boyu Öğrenim Yeterlikler Çerçevesi.....	13
Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflaması(ISCED).....	14
Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi Profilleri ve Düzeyleri.....	14
Lisansüstü Eğitim.....	16
Eğitim Yönetimi.....	23
Eğitim Yöneticisi Yetiştirme.....	25
Türkiye’de Eğitim Yönetimi.....	26
Türkiye’de Eğitim Yöneticisi Yetiştirme.....	27

Lisansüstü Eğitim Çerçevesinde Eğitim Yönetimi	29
Öğretim Üyesi	32
Beklenti ve Motivasyon	33
İlgili Araştırmalar	35
Bölüm 3. Yöntem.....	42
Araştırma Yöntemi	42
Araştırmanın Çalışma Grubu	43
Veri Toplama Süreci	45
Veri Toplama Araçları	47
Verilerin Analizi	48
Araştırmacının Rolü	51
Geçerlik ve Güvenilirlik	52
Bölüm 4. Bulgular ve Yorumlar.....	53
Araştırmanın Birinci, İkinci ve Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	53
Öğretim Üyelerinin Ders, Yeterlik ve Tez Dönemindeki Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Bulgular	53
Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	59
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Bireysel Beklentilerine İlişkin Bulgular	59
Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	61
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrenciler İle İletişimde Kullandıkları İletişim Yöntemlerine İlişkin Görüşler.....	61
Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	65
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrenciler İle Görüşme Sıklığına İlişkin Görüşleri.....	65
Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	68
Öğretim Üyelerinin Akademik Hayata Teşvik Ettikleri Lisansüstü Öğrencilere İlişkin Görüşleri.....	68

Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	73
Öğretim Üyelerinin Akademik Hayatları Boyunca Rol Model Aldıkları Öğretim Üyelerine İlişkin Görüşleri.....	73
Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	77
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Eğitim Sürecinde Yaşanan Problemlere İlişkin Görüşleri.....	77
Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular	82
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrenci Tiplerine İlişkin Görüşleri	82
Araştırmanın On birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	86
Öğretim Üyelerinin Meslektaşlarında Bulunması Gereken Özelliklere İlişkin Görüşleri.....	86
Araştırmanın On ikinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	90
Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilere Akademik ve Bireysel Davranışlar Bağlamında Önerilere İlişkin Görüşleri	90
Bölüm 5. Sonuç, Tartışma ve Öneriler	96
Sonuç ve Tartışma	96
Uygulamaya Yönelik Öneriler:	105
Araştırmacılara Yönelik Öneriler.....	107
Kaynaklar	108
EK-A: Görüşme Formu	118
EK-B: Gönüllü Katılım Formu	120
EK-C: Etik Komisyonu Onay Bildirimi	121
EK-Ç: Etik Beyanı.....	127
EK-D: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu	128
EK-E: Thesis/Dissertation Originality Report.....	129
EK-F: Yayımlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	130

Tablolar Dizini

<i>Tablo 1.</i> Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Öğrenim Gören Lisansüstü Öğrenci Sayıları	22
<i>Tablo 2.</i> Eğitim Yönetimi Modeli Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	24
<i>Tablo 3.</i> Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı Akademik Unvanlar ve Öğretim Elemanı Sayıları	31
<i>Tablo 4.</i> Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı Öğretim Elemanı Sayıları	32
<i>Tablo 5.</i> Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Demografik Özellikleri	44
<i>Tablo 6.</i> Lisansüstü Öğrencilerden Ders, Yeterlik ve Tez Dönemine İlişkin Beklentiler	53
<i>Tablo 7.</i> Lisansüstü Öğrencilerden Bireysel Beklentiler	59
<i>Tablo 8.</i> Lisansüstü Öğrenciler ile İletişim Yöntemleri	62
<i>Tablo 9.</i> Lisansüstü Öğrenciler İle Görüşme Sıklığı	65
<i>Tablo 10.</i> Akademik Hayata Teşvik Edilen Öğrencilerden Beklentiler	68
<i>Tablo 11.</i> Öğretim Üyelerinin Rol Model Aldıkları Öğretim Üyeleri Özellikleri	73
<i>Tablo 12.</i> Lisansüstü Eğitim Süreci Problemleri	77
<i>Tablo 13.</i> Lisansüstü Öğrenci Tipleri	82
<i>Tablo 14.</i> Öğretim Üyelerinde Bulunması Gereken Özellikler	86
<i>Tablo 15.</i> Lisansüstü Öğrencilere Öneriler	91

Şekiller Dizini

Şekil 1. Üniversitenin Dört Temel İşlevi	17
Şekil 2. Türlerine Göre Mevcut Üniversite Sayıları	19
Şekil 3. Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları	19
Şekil 4. Beklenti Teorisi	34
Şekil 5. Veri Toplama Süreci	46
Şekil 6. Veri Analizinde Takip Edilen Basamaklar	46

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
A.B.D.	: Ana Bilim Dalı
ÖÜ	: Öğretim Üyesi
YL	: Yüksek Lisans
PHD	: Doctor of Philosophy (Doktora)
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Öğr. Üyesi	: Doktor Öğretim Üyesi
Doç. Dr	: Doçent Doktor
Prof. Dr	: Profesör Doktor
ALES	: Akademik Personel ve Lisansüstü Eğitimi Giriş Sınavı
YÖKDİL	: Yükseköğretim Kurumları Yabancı Dil Sınavı
YDS	: Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavı

Bölüm 1

Giriş

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, sayıltılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Eğitim, insanoğlunun öğrenme yeteneğinin oluşmaya başlaması ile ortaya çıkan ve yaşamı boyunca devam eden bir süreçtir (Aydın,2019). İnsan, doğası gereği sürekli öğrenme merakı içindedir. Eğitim, bu öğrenmeler için uygun çevre oluşturulmasını sağlar ve eğitimin farklı tanımlarında da sıkça belirtildiği gibi davranışlarda istenen yönde değişikliklerin gerçekleşmesi ve değişikliklerin değerlendirilmesi sürecini içerir. Eğitimle ilgili bütün planlı faaliyetler, belirli amaçlara ulaşmak ve belirli işlevleri gerçekleştirmek içindir (Şişman, 2007). Çünkü eğitim her zaman iyilikleri besleyen, dünyanın daha iyi bir yer olmasına katkıda bulunan bir etkinlik alanı olarak görülmüştür (Aydın,2019).

Bilim ve eğitim birbirini tamamlayan iki önemli olgudur. Bu iki olgudan da yararlanabilme gelişmişliğin ve çağdaşlığın önemli bir göstergesidir (Sevinç, 2001). Bir toplumun her kademedede ihtiyaç duyduğu bilim insanını yetiştirilmesi, bilgi üretme, yayma, araştırma ve geliştirme çalışmaları ve nitelikli insan gücü yetiştirme gibi önemli adımlar yükseköğretim ile gerçekleştirilmektedir. Üniversiteler bilginin üretildiği, paylaşıldığı, yorumlandığı, yenilikçi ve eleştirel yaklaşımların kazanıldığı kurumsal merkezlerdir (Yılmaz, 2017). Üniversitenin varlık nedenleri arasında kapsamlı ve kaliteli araştırmalar yapma, eğitim-öğretim hizmetleri vermenin yanı sıra evrensel ölçekte nitelikli insan gücü yetiştirme amaçları da yer alır. Bu kapsamda üniversite sadece bugüne kadar üretilen bilgiyi genç kuşaklara aktarmakla yetinmez, ayrıca yeni bilgiler üreterek toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel boyutlarıyla hayatın tüm alanlarında yaşam kalitesini arttırmakla yükümlüdür (Aydın ve Uysal, 2014).

Bir ülkeyi bilgi toplumu haline getirecek ön önemli güç bilim insanlarıdır. Bilim insanı ve araştırmacı yetiştirmede yükseköğretimin önemi bilinmektedir. Eğitim sisteminin en üst düzeyini oluşturan yükseköğretim, bireylere bu özellikleri kazandırarak bireysel ve toplumsal işlevlerini yerine getirebilir. Bu nedenle, yükseköğretim programlarının bilgi çağı insanını yetiştirebilecek özellikler taşıması gerekir (Oğuz, 2004; Alhas, 2006).

Bu bağlamda üniversitelerde gerçekleştirilen bilimsel bilgi üretilmesi sürecinde lisansüstü eğitim sürecinin önemi büyüktür. Bilgiye sahip olmanın önemi ve toplumların ve insanların sürekli bir rekabet içinde olması bu eğitimin önemini artırmaktadır (Kahraman ve Tok, 2016). Eğitimin üniversitelerdeki enstitüler aracılığıyla sürdürülen kısmı olan lisansüstü faaliyetler; bilimselliği ve sistematik düşünsel yetiye dayalı bilim uzmanları yetiştirmedeki rolüyle karşımıza çıkmaktadır (Dilci, 2019). Yükseköğretimin bir parçası olan lisansüstü eğitimi diğer öğretim kademelerinden ayıran etmenlerden biri seçici bir eğitim olmasıdır (Sezgin, Kılınç ve Kavgacı, 2012). Çünkü yükseköğretimde akademik standartların korunmasına önem verilmesi, yükseköğretime başvuran adaylar arasında belli becerilere istenen düzeyde sahip olanların belirlenerek seçilmesini gerektirmektedir (Karagül,1996). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi ile lisansüstü eğitimin tüm kademelerinde (yüksek lisans ve doktora) yeterlilik profilleri ortaya konmuştur (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi, 2011). Buna göre, lisansüstü eğitim bazında Yüksek Lisans ve Doktora eğitimi, kuramsal ve olgusal bilgi, bilişsel ve uygulamalı beceriler ve bağımsız çalışabilme, sorumluluk alabilme, öğrenme, iletişim, sosyal yetkinlik ve alana özgü yetkinlik olarak üç ana yeterlilik üzerinde tanımlanmaktadır. Bu yeterliliklerin sağlanması lisansüstü eğitim kademeleri için önem taşımaktadır. Çünkü lisansüstü eğitimin niteliği üniversitenin niteliğini, üniversitenin niteliği ise giderek toplumun niteliğini etkilemektedir (Yılmaz, 2017).

Lisansüstü eğitimin amaçları temel olarak, bilimsel bilgi üretilmesi, öğretim elemanı yetiştirilmesi ve toplumun kalkınması ve toplum hizmetleri için gerekli olan nitelikli insan gücünün yetiştirilmesidir. Lisansüstü eğitim bireye akademik ölçütlere uygun araştırma ve geliştirme sürecine ilişkin bilgi, beceri ve tutumları kazandırmasının yanı sıra ekonomik, kültürel ve psiko-sosyal yarar da sağlar (Türer, Balçın, Sevindik ve Er, 2013). Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacı daha da artırmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Bunun yanında her bireyin kendini geliştirme hakkı bulunmaktadır. Bireyler lisansüstü eğitim yaparak mesleki açıdan kendilerini geliştirmekte ve araştırmacı, yapıcı ve yaratıcı bir kimlik kazanmaktadır (Sayan ve Aksu, 2005).

Ayrıca bireyler, istihdam beklentisi, alan değişikliği, yeni mesleklere başlama, akademik alana yönelim gibi sebeplerle de lisansüstü eğitime yönelmektedir (Tonbul, 2019). Tüm bunların yanında lisansüstü eğitim, bireylere sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla incelemeyebilme, geliştirebilme ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçebilme yetkinliği de sağlamakta ve alanındaki bilimsel, teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri tanıtarak, yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürübilme sürecine katkıda bulunabilme imkanı sunmaktadır (YÖK, 2010). Bu noktadan hareketle, lisansüstü eğitim görmenin amaçları ya da sonuçlarının doğru ve gerçekçi bir şekilde anlaşılmasının oldukça önemli olduğu ifade edilebilir. Konuyla ilgili doğru algının oluşması elbette ki en fazla bu eğitimi görme yeterliliğine sahip olan ya da olacak olan bireyler yani üniversite öğrencileri için önem kazanmaktadır (Şaşmaz, 2012).

Yaşadığımız bilgi çağında hızla artan ve yayılan bilgi, iş ve meslek hayatında rekabeti güçlendirmiş ve uzmanlaşmayı daha önemli hale getirmiştir (Karaman ve Bakırcı, 2010). Lisansüstü eğitim, yönelinen herhangi bir alanda profesyonelleşmenin sağlandığı bir düzey olarak eğitim düzeyi piramidinin en üst aşamasını oluşturmaktadır (Saylık ve Hiçyılmaz, 2021). Lisansüstü eğitimin varoluş amacı kuşkusuz bilim üretmek ve beraberinde bilim insanı yetiştirmektir (Dilci, 2019). Lisansüstü öğretim düzeyindeki öğrenci grubu klasik öğrenci profilinden farklıdır. Bu bakımdan bu öğrencilere sunulacak eğitim hizmetinin içeriği de klasik eğitim hizmetinin sunumundan farklılaşmalıdır (Güven ve Tunç, 2007). Bu durum da lisansüstü eğitimde değişik dinamikleri beraberinde getirmiştir. Eğitim alınan üniversitenin niteliği, öğretim elemanlarının bu bilimsel sürece katkıları ve öğrencilerin kendilerinden beklenenleri yerine getirmeleri de eğitim sisteminde önemli bir yere sahiptir. Hem lisans hem de lisansüstü öğrencilere rol model olacak öğretim elemanlarının bu süreçte elbette öğrencilerinden birtakım beklentileri bulunmaktadır. Çünkü lisansüstü öğretimin hedeflerine ulaşmasında öğretim üyesi ve öğrencilerin uyumlu bir şekilde çalışması beklenmektedir (Çoruk, Çağatay ve Öztürk, 2016).

Bilgi çağı olarak da adlandırılan günümüzde, diğer disiplinlerde olduğu gibi, eğitim bilimleri alanında da alanın doğasına ilişkin bilgiler güncellenmekte, alana ilişkin yerleşik uygulama ve inançlar sorgulanmakta, eğitim pratikleri farklı açılardan tartışılmakta, eğitim-öğretim sürecinin çeşitli boyutlarına ilişkin niteliği artırıcı araştırma sonuçları paylaşılmaktadır (Alabaş, Kamer ve Polat, 2012). Alanyazın incelediğinde,

lisansüstü eğitim süresince öğrencilerin öğretim üyelerinden beklentileri ile ilgili çalışmalar olduğu görülmektedir. Lisansüstü eğitim hakkında yapılan çalışmalarda öğrencilerin öğretim elemanları ve eğitim süreci ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Bu çalışma ile öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerin belirlenmesi ile araştırmanın süreçteki öğrencilere, öğretim elemanlarına ve alanyazına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bu çalışma aynı zamanda eğitim bilimlerinin bir dalı olan eğitim yönetimine özgü olması sebebi ile diğer çalışmalardan ayrılmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı, Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerini incelemektir.

Lisansüstü eğitim, toplumların gereksinim duyduğu yüksek nitelikler ile donanmış bilim insanı ve öğretim üyesinin yetiştirilmesini amaçlayan isteğe bağlı ve seçkin bir eğitim kademesidir (Büyükgöze ve Gelbal, 2016). Lisansüstü eğitimin günümüzdeki önemi giderek artmaktadır. Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında lisansüstü eğitime olan talebin her geçen gün artması da bunun bir ispatı olarak kabul edilebilir. Yalnızca akademik çalışma hayatına öğretim elemanı olarak devam etmek isteyen kişiler tarafından değil, birçok farklı alanda yöneticilik ve denetçilik yapabilmek ve kendi gelişimine katkı sağlayarak uzmanlaşmak isteyen kişiler tarafından da büyük talep gören lisansüstü eğitim süreci, hem öğrenci hem de öğretim üyesi için birtakım sorumlulukları da beraberinde getirmektedir. Yapılan alanyazın taraması sonucunda, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin, öğretim üyelerinden beklentilerine dair ve öğretim üyelerinden kurumsal anlamda genel beklentileri ile ilgili çalışmalar olduğunu göstermektedir. Bir ülkenin kalkınması ve daha ileriye gidebilmesi için vazgeçilmez bir unsur olan lisansüstü eğitimde öğrencilerden de belirli beklentiler bulunmaktadır. Eğitim Yönetimi alanında lisansüstü programların son yıllarda daha fazla üniversitede yer alması bu bölüme olan talebi arttırmıştır. Buna ilaveten alanın lisans programı bulunmaması sebebi ile bir lisansüstü program olarak bu alanı tercih eden öğrencilerin pek çoğu farklı alanlarda eğitim görmüş kişilerdir. Bu durum öğretim üyeleri için de geçerlidir. Eğitim fakültelerinin yanı sıra sosyal bilimlerin psikoloji, hukuk gibi alanlarında lisans eğitimini almış öğretim üyeleri alanda azımsanamayacak sayıdadır. Alanyazın incelendiğinde Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında eğitim gören öğrencilerin öğretim üyelerinden beklentilerine ilişkin çalışmalar yer almaktadır ancak bu alanda görev yapan öğretim üyelerinin beklentilerine ilişkin bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu araştırma ile hedeflenen, farklı disiplinlerden eğitim almaya gelen öğrencisi bulunan ve giderek daha fazla talep gören Eğitim Yönetimi alanında öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerinin de ayrıntılı olarak ele almak, lisansüstü öğrencilere ve öğretim üyelerine öneriler sunmak, gelecekte yapılacak diğer çalışmalara ve alanyazına katkı sağlamaktır.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın problemi “Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentileri nelerdir?” sorusudur.

Alt problemler. Yapılan bu çalışma ile aşağıda belirtilen alt problemlere yanıt aranmıştır.

1. Öğretim üyelerinin ders dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri nelerdir?
2. Öğretim üyelerinin yeterlik dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri nelerdir?
3. Öğretim üyelerinin tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri nelerdir?
4. Lisansüstü öğrenciler öğretim üyeleri ile iletişimde nelere dikkat etmelidir?
5. Öğretim üyelerinin lisansüstü dersini alan, ders danışmanlığı yaptığı ve tez danışmanlığı yaptığı öğrencileri ile nasıl iletişim kurmaktadır?
6. Öğretim üyeleri lisansüstü öğrencileri ile hangi sıklıkla görüşmeyi tercih etmektedir?
7. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden akademik hayata teşvik ettikleri/akademik hayatı tercih edenler ile ilgili beklentileri nelerdir?
8. Öğretim üyelerinin akademik hayatı boyunca rol model aldığı bir hocası var mıdır? Varsa hangi özellikleri, davranışları öğretim üyelerini etkilemiştir?
9. Lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi problemler yaşanmaktadır?
10. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşleri nelerdir?
11. Öğretim üyelerine göre iyi bir öğretim üyesi lisansüstü öğrencilerini yetiştirme konusunda hangi özelliklere sahip olmalıdır, neler yapmalıdır?
12. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere hem akademik hem de bireysel davranışlar bağlamında önerileri nelerdir?

Sayıtlılar

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerinin görüşme formunda yer alan sorulara içtenlikle cevap verdiği varsayımına dayanmaktadır.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma, 2020-2021 yılı süresince Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerinin görüşleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma kapsamında toplanan nitel verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve tekniklerle sınırlıdır.

Tanımlar

Yükseköğretim: Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarı yılı kapsayan her kademedeki eğitim - öğretimin tümüdür (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı :17506, m.3).

Yükseköğretim Kurumları: Üniversite ile yüksek teknoloji enstitüleri ve bunların bünyesinde yer alan fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuvarlar, araştırma ve uygulama merkezleri ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı meslek yüksekokulları ile bir üniversite veya yüksek teknoloji enstitüsüne bağlı olmaksızın ve kazanç amacına yönelik olmamak şartı ile vakıflar tarafından kurulan meslek yüksekokullarıdır (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı: 17506, m.3).

Üniversite: Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğe sahip, yüksek düzeyde eğitim öğretim bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapan, fakülte, enstitü, yüksekokul ve benzeri kuruluş ve birimlerden oluşan bir yükseköğretim kurumudur (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506,m.3).

Enstitü: Üniversitelerde ve fakültelerde birden fazla benzer ve ilgili bilim dallarında lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan bir yükseköğretim kurumudur (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506,m.3).

Yüksek Lisans: Bir lisans öğretimine dayalı eğitim-öğretim ve araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (2547 SK, Resmi Gazete,Sayı:17506,m.3).

Doktora: Lisansa dayalı en az altı veya yüksek lisansa, eczacılık ya da fen fakültesi mezunlarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı tarafından düzenlenen esaslara göre bir laboratuvar dalında kazanılan uzmanlığı dayalı en az dört yarıyılık programı kapsayan ve orijinal bir araştırmanın sonuçlarını ortaya koymayı amaçlayan bir yükseköğretimdir (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506,m.3).

Öğretim Üyeleri: Yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleridir (2547 SK, Resmi Gazete, Sayı:17506,m.3).

Öğretim Üyesi: 2020-2021 Eğitim-Öğretim yılında Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'nde görev yapmakta olan öğretim üyeleridir.

Yükseköğretim Kurumu: Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi'dir.

Ana Bilim Dalı: Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalıdır.

Lisansüstü Eğitim: Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında tamamlanmış ya da yapılmakta olan yüksek lisans ya da doktora eğitimidir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Yükseköğretim

Yükseköğretim, Milli eğitim sistemi içinde, ortaöğretime dayalı, en az dört yarıyılı kapsayan her kademedeki eğitim ve öğretimin tümüdür (Yükseköğretim Kanunu, 1981). Yaklaşık dokuz yüz yıllık bir geçmişi olan yükseköğretim sistemi, değişen şartlara uyum sağlayarak toplumsal değişime öncülük etmiştir (YÖK, 2004). Yükseköğretim sisteminin temel kurumu üniversitedir. Bir yükseköğretim sisteminin başarısı büyük ölçüde üniversitelerin yenilikçiliğine bağlıdır (YÖK, 2007). Türk yükseköğretim sistemi, 1981 üniversite reformu gerçekleşmeden önce, üniversiteler, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı akademiler, bir kısmı diğer bakanlıklara, çoğu Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı iki yıllık meslek yüksekokulları ile konservatuvarlar, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı üç yıllık eğitim enstitüleri, mektupla öğretim yapan YAYKUR olmak üzere beş kurumdan oluşmaktaydı (YÖK, 2010). 1981'de çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile birlikte ise yükseköğretim akademik, kurumsal ve idari yönden yeniden yapılanmaya başlamıştır. 2547 sayılı kanunun tüm yükseköğretim kurumlarını aynı çatı altında toplamasıyla akademiler ve eğitim enstitüleri, sırasıyla, üniversitelere ve eğitim fakültelerine dönüştürülmüş, meslek yüksekokulları ve konservatuvarlar üniversitelere bağlanmış ve üniversite sayısı 27'ye ulaşmıştır (YÖK, 2007). Ayrıca, YAYKUR' un işlevleri Anadolu Üniversitesi'ne devredilerek uzaktan öğretimin ülkemizde yaygınlaşması hızlandırılmıştır. Anayasa'da yer alan hükümlere uygun olarak getirilen yeni yasal düzenleme ile kar amacı gütmeyen vakıfların özel yükseköğretim kurumlarına imkan sağlanmıştır (YÖK, 2010). Türkiye'de yükseköğretim kurumlarının yönetiminin belirlendiği 2547 sayılı yasaya göre yükseköğretim; "Yükseköğretim Kurulu", "Yükseköğretim Denetleme Kurulu" ve "Üniversitelerarası Kurul" üst kurullar olarak belirlenmiştir (Yaman ve Özdemir, 2016). İlk üniversitelerin kurulduğu geçmiş yüzyıllardan bugüne dünya çapında düşünüldüğünde, sayıları artarak yirmi binleri bulan yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı da katlanarak artmış ve iki yüz milyona ulaşmıştır (UNESCO, 2018). Mevcut haliyle Türk yükseköğretim sisteminde, lisans, yüksek lisans ve doktorayı kapsayan üç seviyeli sisteme ek olarak kısa dönem olarak da adlandırılan ön lisans eğitimi de verilmektedir (Erdoğan, 2010).

Yükseköğretim, hem bireylere istihdam imkanı sağlayarak ekonomi açısından fayda sağlamakta hem de bireylere sosyal ve kültürel yönden gelişim imkanı sağlayarak toplumsal gelişime hizmet etmektedir. Yükseköğretim kurumları, yerel, bölgesel ve ulusal kalkınmada kilit bir rol üstlenmektedir. Çünkü bu kurumlar, ülkelerin sosyo-ekonomik, bilimsel ve kültürel birikimlerinin artırılması ve toplumsal gelişmenin sağlanması için gerekli bilginin üretildiği ve yaygınlaştırıldığı ana arterlerdir (Şenay, Şengül ve Seggie, 2020). Avrupa Konseyi ise, yükseköğretimin sürdürülebilir istihdam için hazırlama, demokratik toplumda aktif yurttaşlar olarak hayata hazırlama, kişisel gelişme ve öğrenme, öğretme ve araştırma yoluyla geniş ve ileri bilgi tabanını muhafaza etme ve geliştirme olmak üzere dört ana amacı olduğunu dile getirmektedir (Bergan & Damian, 2010).

Yükseköğretim sisteminin giderek büyümesi olanak ve fırsatları beraberinde getirirken aynı zamanda bazı zorlukları da beraberinde getirmiştir. Bu nedenle yükseköğretim alanında yapılan çalışmalara olan ihtiyaç da giderek artmıştır. Gelişmelerin ve reformların sıklıkla yer aldığı Türk yükseköğretim sistemi içerisinde, özellikle sistemin genişlemesi açısından 1992 ve 2006 yılları, iki önemli kırılma noktası olarak kabul edilmektedir (Günay ve Günay, 2017). Birincisi, 1992 yılında 24 üniversitesinin aynı anda kurulması ve üniversite sayısının 29'dan 53'e çıkması; ikincisi de 2006 yılında "her ile bir üniversite" projesi ile üniversite sayısının 100'den daha yukarı sayılara ulaşmasıdır (Şenay, Şengül ve Seggie, 2020). Türkiye'de çok sayıda yükseköğretim kurumunun açılması, nitelikli öğretim üyesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır. Bu sebeple, yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası eğitim programlarının genişletilmesi ihtiyacı doğmuştur (Şenay, Şengül ve Seggie, 2020). İlave olarak, 2001 yılı sonrasında Türkiye' nin Bologna sürecine de dahil olması ile birlikte yükseköğretimde farklı bir boyut benimsenmeye başlanmıştır.

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

Yükseköğretimde Yeterlilikler Çerçevesi, Bologna Süreci üye devletlerinin yükseköğretim sistemlerinde tanınma, şeffaflık ve hareketliliği canlandırmak amacı ile ulusal seviyede dizayn edilen bir sistemdir (Başa, 2018). Türkiye'de ulusal yükseköğretim yeterlilikler çerçevesinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar, Bologna ülkelerinin yükseköğretimden sorumlu bakanlarının 2005 Bergen konferansının ardından, Yükseköğretim Kurulu tarafından başlatılmıştır (YÖK, 2010). Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi için hem Avrupa Yükseköğretim Alanı

Yeterlilikler Çerçevesi hem de yaşam boyu öğrenim için Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi referans alınarak çalışmalar gerçekleştirilmiştir (Aközer,2013). Bu çerçevenin ortaya konması ile birlikte Türk yükseköğretim sisteminin birer basamağı olan ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinin öğrenme çıktıları da farklı olacağından bu düzeylerin her birine ait yeterliliklerin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Yeterlilik, Yeterli olma durumu bir işi yapma gücünü sağlayan özel bilgi, ehliyet, yeterlik ve görevini yerine getirme gücü olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021). Yükseköğretim alanında yeterlilik ise, herhangi bir yükseköğretim derecesini başarı ile tamamlayan bir kişinin neleri bilebileceği, neleri yapabileceği ve nelere yetkin olacağını ifade eder (YÖK, 2010). Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi ise ulusal düzeyde veya bir eğitim sistemindeki yeterlilikleri ve bunların birbiriyle ilişkisini açıklayan, ulusal ve uluslararası paydaşlarca tanınan ve ilişkilendirilebilen yeterliliklerin belirli bir düzen içerisinde yapılandırıldığı bir sistemdir (Erdoğan, 2010).

Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi 'nin yükseköğretim için önemi; düzeyler arasında öğrenme çıktılarına dayalı açık tanımlamalar sunması, yeterliliklerin amaç ve çıktılarını açık hale getirmesi, farklı yeterliliklerin bir bütün sistem içerisinde birbirleri ile ilişkilendirilebilmelerini sağlaması ve bu sayede düzeyler arasında ilerlemeyi ve geçişi sağlaması, paydaşların katılımı ile kabul edilmiş, eğitime rehberlik eden ulusal çağdaş bir çerçeve sunması, mevcut yeterliliklerin anlaşılması, düzenlenmesi ve geliştirilmesine olanak sağlaması, yeni yeterliliklerin tasarlanabilmesi için bir içerik sunması, yeterliliklerin reformunu kolaylaştırması, değişen toplumsal ihtiyaçlara uygun yeni yeterliliklerin geliştirilmesine yardımcı olması, yeterliliklerin vatandaşlar, işverenler ve toplumun bütün üyeleri için rollerini ve yararlarını göstermesi, yeterlilikler ve tanınma ve hareketlilik arasındaki farklı ulusal roller ve ilişkileri açıklaması, ulusal ve uluslararası düzeyde vatandaşların ve işverenlerin bilincini yükseltmesi ve ülke dışında yükseköğretimin tanınmasını ve cazibesini arttırmasıdır (YÖK,2010).

Avrupa yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi. Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (AYYÇ), yükseköğretimin her kademesi için öğrenme çıktılarını ortaya koyan tanımlardan oluşmaktadır. Bologna sürecine dahil olan 45 ülke için geliştirilmiş olan AYYÇ, bu bağlamda yükseköğretimin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinin her biri için bir düzey belirlenmiş olup bu doğrultuda öğrenme çıktıları ortaya koymaktadır. Short cycle olarak da adlandırılan ön lisans derecesini

tamamlayan öğrenciler; genel ortaöğretimde kazandıkları bilgiler üzerine kurulan ve ileri düzey ders kitapları ile desteklenen bir çalışma ya da mesleki çalışma alanında bilgi ve anlamaya sahip olduklarını tipik bir düzeyde gösterirler ve bu bilgilerini kişisel gelişmeleri ve daha sonraki eğitimleri yolunda birinci düzeyi tamamlamada (dikey geçiş için) kullanabilirler. İlave olarak bilgilerini ve anlayışlarını mesleki bağlamda uygulayabilir ve iyi tanımlanmış somut ve soyut problemlere karşılık açık ve net bir biçimde verileri tanımlama ve kullanma kapasitesine sahiptirler. Ayrıca iyi tanımlanmış somut ve soyut problemlere çözüm üretmek için verileri tanımlama ve kullanabilme yeteneğine sahip olup, arkadaşları danışmanları ve müşterileri ile anladıkları, becerileri ve eylemleri hakkında iletişim kurabilir ve belirli bir bağımsızlıkla ileri çalışmaları yapabilecek öğrenme becerilerine sahiptirler (YÖK, 2010). First cycle olarak da adlandırılan lisans kademesini tamamlayan öğrenciler ise genel ortaöğretimde kazanılan yeterlikler üzerinden kurulan ve tipik olarak bazı yönleri ile alanlarında güncel gelişmeleri kapsayan ileri düzey ders kitapları ile desteklenen bir alandaki bilgilere sahip olduklarını ve çalışmaları anladıklarını ve bilgi ve anlamalarını, işlerine ve mesleklerine profesyonel bir yaklaşımla uygulayabilirler ve çalışma alanlarında tartışmalar başlatıp sürdürebilen yetkinlikler ile problemleri çözebileceklerini gösterirler. İlave olarak çalışma alanları ile ilgili toplumsal, bilimsel ya da etik konular üzerine karar verebilmek için gerekli verileri toplama ve yorumlama yeterliliğine sahiptir ve uzman ya da uzman olmayan dinleyici gruplarını bilgilendirip, onlara düşüncelerini, problemlerini ve çözümlerini iletebilirler. Son olarak bu kademe sonucunda öğrenciler yüksek derecede özellikle ileri düzeyde çalışmaları sürdürmek için gerekli olan öğrenme becerilerini geliştirme kazanımları elde etmektedir (YÖK,2010). Çalışmanın kapsamı doğrultusunda detaylıca değinilmiş olan yüksek lisans ve doktora dereceleri ise Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde ikinci ve üçüncü düzey olarak karşımıza çıkmaktadır.

Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine göre yüksek lisans eğitimini tamamlayan öğrenciler;

Tipik olarak birinci aşama ile ilişkilendirilmiş yeterliklerin genişlemesi ve güçlenmesi üzerine kurulmuş bilgi ve anlayışı ya da fırsatı, araştırma alanında, orijinal fikirlerin geliştirilmesinde ve uygulanmasında kullanabildiklerini gösterirler.

- Bilgi, anlama ve problem çözüme yeteneklerini kendi çalışma alanları ile ilgili olarak geniş (ya da disiplinler arası) bağlamlarda yeni veya yabancı ortamlarda uygulayabilirler.

- Tamamlanmamış veya sınırlı veriler ile bilgiyi tamamlayabilme, karmaşıklığı kontrol edebilme ve karar verebilme yeteneğine ve bu şekilde oluşturdukları bilgilerin uygulanmasında, sosyal ve etik sorumluluğun bilincine sahiptirler.

- Ulaştıkları sonuçları ve onları destekleyen bilgi ve tartışmaları uzman olan ya da olmayan kişilere açıkça ve muğlak olmayan bir şekilde iletebilirler.

- Büyük ölçüde kimseye bağlı olmaksızın veya özerk bir şekilde çalışmalarını sürdürmelerini sağlayacak öğrenme becerilerine sahiptirler.

Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesine göre doktora eğitimini tamamlayan öğrenciler ise;

- Bir çalışma alanında sistematik anlayışı ve bu alanla ilgili araştırmalarda yöntem ve becerilerde ustalık gösterirler.

- Önemli bir araştırma sürecini bilimsel bütünlük içinde kurgulama, tasarlama, uygulama ve uyarlama yeteneğine sahip olduklarını gösterirler.

- Bir bölümü ulusal ve uluslararası hakemli dergilerde yayınlanan önemli hacimdeki çalışmayı geliştirerek bilginin sınırlarını genişleten orijinal araştırma ile bilime katkıda bulunurlar.

- Yeni ve karmaşık fikirlerin eleştirel analizini, değerlendirilmesi ve sentezini yapma kapasitesine sahiptirler.

- Uzmanlık alanları ile ilgili olarak alanındaki arkadaşlarıyla, daha geniş bilimsel topluluklarla ve toplumun geneli ile iletişim kurma yeteneğine sahiptirler.

- Akademik ve profesyonel bağlamda teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri, bilgi tabanlı toplumda tanıtıp yüceltebilmelidir (YÖK, 2010).

Avrupa yaşam boyu öğrenim yeterlilikler çerçevesi. Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinden farklı olarak Avrupa Yasam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi ise Türkiye' nin de içinde bulunduğu 32 Avrupa Birliği üyesi ülkenin görüşleri doğrultusunda planlanmıştır. Avrupa Yasam boyu Öğrenim Yeterlilikler Çerçevesi yaşam boyu öğrenimin tüm kademelerini kapsadığı için, çalışma grupları daha geniş

kapsamlıdır ve bu noktada sadece yükseköğretim için tasarlanmış olan Avrupa Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinden farklılaşmaktadır.

Uluslararası eğitim standardı sınıflaması (international standard classification of education/ ISCED). Ulusal eğitimin içeriği hem yapısı hem de müfredatı bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Ülkeler arası eğitim standartlarını karşılaştırmak ve/veya yıllar içerisinde belirli performans ölçümlerini yapabilmek ve ulusal ve uluslararası hedeflere ulaşabilmek ve verilen eğitimlerin çıktılarını karşılaştırmak önem taşımaktadır. Eğitim istatistiklerini karşılaştırmak ve yorumlamak için Uluslararası Eğitim Standardı Sınıflaması (ISCED) kullanılmaktadır. ISCED, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından geliştirilen bir sınıflama olup, uluslararası düzeyde karşılaştırma yapmada ve ulusal düzeyde ise planlama ve değerlendirmelerde kullanılan bir araçtır (Toprak, Kolat ve Şengül, 2018). ISCED, eğitim programlarını ve bu programlarla ilişkili olan yeterlilikleri sınıflandırmaktadır. ISCED çerçevesinde yükseköğretim programları geniş, dar ve ayrıntılı olmak üzere üç farklı kırılımda sınıflandırılmaktadır. Geniş alan sayısı 11 ve dar alan sayısı 29 iken, ayrıntılı alan sayısı ise 80 civarındadır (Toprak, Kolat, Şengül ve Erdoğan, 2019).

Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi profilleri ve düzeyleri. Lisansüstü eğitim ayın zamanda Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde yüksek lisans ve doktora düzeylerinde belirli şekilde standartlaştırılmıştır. Buna göre yüksek lisans ve doktora eğitimi, bilgi beceri ve yetkinlikler olarak üç düzeyden oluşmaktadır. Bilgi, kuramsal ve olgusal olarak; beceri, bilişsel ve uygulamalı olarak; yetkinlikler ise, öğrenme yetkinliği, iletişim ve sosyal yetkinlik ve alana özgü yetkinlik olarak detaylandırılmıştır. Yüksek lisans düzeyinde bilgi; lisans düzeyi yeterliliklerine dayalı olarak, aynı veya farklı bir alanda bilgilerini uzmanlık düzeyinde geliştirebilme ve derinleştirebilme ve alanının ilişkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrayabilme olarak tanımlanmıştır. Doktora düzeyinde ise bilgi, yüksek lisans yeterliliklerine dayalı olarak alanındaki güncel ve ileri düzeydeki bilgileri özgün düşünce ve/veya araştırma ile uzmanlık düzeyinde geliştirebilme, derinleştirebilme ve alanına yenilik getirecek özgün tanımlara ulaşabilme ve alanının ilişkili olduğu disiplinler arası etkileşimi kavrayabilme; yeni ve karmaşık fikirleri analiz, sentez ve değerlendirmede uzmanlık gerektiren bilgileri kullanarak özgün sonuçlara ulaşabilme olarak ifade edilmiştir (Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikleri Çerçevesi, Yüksek Lisans Düzeyi, 2011).

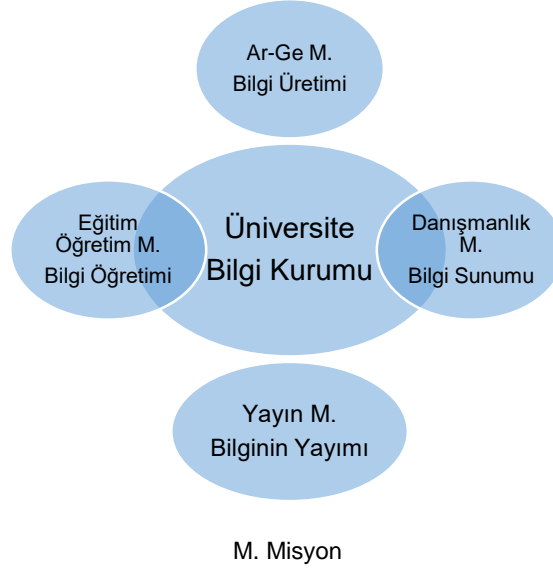
Yüksek lisans düzeyinde beceriler ise alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki kuramsal ve uygulamalı bilgileri kullanabilme, alanında edindiği bilgileri farklı disiplin alanlarından gelen bilgilerle bütünleştirerek yorumlayabilme ve yeni bilgiler oluşturabilme ve alanı ile ilgili karşılaşılan sorunları araştırma yöntemlerini kullanarak çözümlenebilir olarak açıklanırken doktora düzeyinde alanındaki yeni bilgileri sistematik bir yaklaşımla değerlendirebilme ve kullanabilme, alanına yenilik getiren, yeni bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulama geliştirebilme ya da bilinen bir düşünce, yöntem, tasarım ve/veya uygulamayı farklı bir alana uygulayabilme, özgün bir konuyu araştırabilme, kavrayabilme, tasarlayabilme, uyarlayabilme ve uygulayabilme, yeni ve karmaşık düşüncelerin eleştirel analizini, sentezini ve değerlendirmesini yapabilme ve alanı ile ilgili çalışmalarda araştırma yöntemlerini kullanabilmede üst düzey beceriler kazanmış olma olarak standartlaştırılmıştır. (YÖK, 2010).

Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesinde yüksek lisans düzeyinde yetkinlikler alanında edindiği uzmanlık düzeyindeki bilgi ve becerileri eleştirel bir yaklaşımla değerlendirebilme ve öğrenmesini yönlendirebilme için öğrenme yetkinliği, alanındaki güncel gelişmeleri ve kendi çalışmalarını, nicel ve nitel veriler ile destekleyerek alanındaki ve alan dışındaki gruplara, yazılı, sözlü ve görsel olarak sistemli biçimde aktarabilme, sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla incelemeyebilme, geliştirebilme ve gerektiğinde değiştirmek üzere harekete geçebilme, bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü B2 Genel Düzeyi'nde kullanarak sözlü ve yazılı iletişim kurabilme, alanının gerektirdiği düzeyde bilgisayar yazılımı ile birlikte bilişim ve iletişim teknolojilerini ileri düzeyde kullanabilmeyi iletişim ve sosyal yetkinlik, Alanı ile ilgili verilerin toplanması, yorumlanması, uygulanması ve duyurulması aşamalarında toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik değerleri gözeterek denetleyebilme ve bu değerleri öğretebilme, alanı ile ilgili konularda strateji, politika ve uygulama planları geliştirebilme ve elde edilen sonuçları, kalite süreçleri çerçevesinde değerlendirebilme ve alanında özümledikleri bilgiyi, problem çözme ve/veya uygulama becerilerini, disiplinlerarası çalışmalarda kullanabilmeyi ise alana özgü yetkinlik olarak tanımlamıştır. Doktora düzeyinde ise Yaratıcı ve eleştirel düşünme, sorun çözme ve karar verme gibi üst düzey zihinsel süreçleri kullanarak alanı ile ilgili yeni düşünce ve yöntemler geliştirebilme öğrenme yetkinliği, sosyal ilişkileri ve bu ilişkileri yönlendiren normları eleştirel bir bakış açısıyla inceleyebilme, geliştirebilme ve gerektiğinde

değiştirmeye yönelik eylemleri yönetebilme, uzman kişiler ile alanındaki konuların tartışılmasında özgün görüşlerini savunabilme ve alanındaki yetkinliğini gösteren etkili bir iletişim kurabilme, bir yabancı dili en az Avrupa Dil Portföyü C1 Genel Düzeyi'nde kullanarak ileri düzeyde yazılı, sözlü ve görsel iletişim kurabilme ve tartışabilme iletişim ve sosyal yetkinlik, Alanındaki bilimsel, teknolojik, sosyal veya kültürel ilerlemeleri tanıtarak, yaşadığı toplumun bilgi toplumu olma ve bunu sürdürürebilme sürecine katkıda bulunabilme, alanı ile ilgili karşılaşılan sorunların çözümünde stratejik karar verme süreçlerini kullanarak işlevsel etkileşim kurabilme, alanı ile ilgili konularda karşılaşılan toplumsal, bilimsel, kültürel ve etik sorunların çözümüne katkıda bulunabilme ve bu değerlerin gelişimini destekleyebilme ise alana özgü yetkinlik olarak tanımlanmıştır. (YÖK, 2010).

Lisansüstü Eğitim

Üniversite, tarih boyunca farklı anlamlar ve yeni görevler kazanmıştır. Tarihsel gelişimi içerisinde incelendiği zaman yükseköğretimin esas amacının kültürü geliştirmek ve yaymak olduğu görülür (Açıkalın, 2010). Zaman içerisinde bu amaçlara yenileri eklenmiştir. Aydın (2019) 'a göre üniversitelerin, bilgi üretme, bilgi yayma, meslek eğitimi, genel kültür kazandırma, topluma hizmet gibi işlevleri bulunmaktadır. Günay (2004) tarafından üniversitenin işlevleri, bilgiyi üretmek, öğretmek, sunmak ve yaymak olarak açıklanmıştır üniversitelerin bilgi üretme işlevini araştırma-geliştirme (AR-GE) faaliyetiyle, öğretme işlevini eğitim-öğretim faaliyetiyle, toplum hizmetine sunma işlevini topluma danışmanlık yapma faaliyetiyle ve yayma işlevini de yayın yapmak suretiyle gerçekleştirdiği belirtilmektedir. Üniversitenin işlevleri Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Üniversitenin dört temel işlevi (Günay, 2004, s.5)

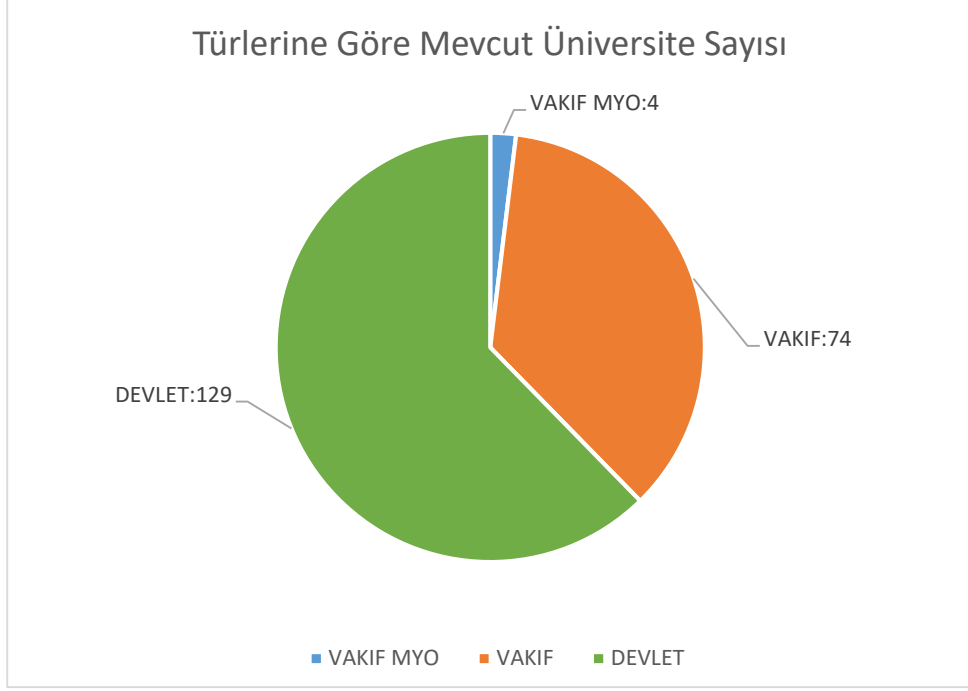
Üniversiteler düşüncelerin özgür bir biçimde ifade edilerek tartışıldığı bilimsel düşünmenin kazandırılmaya çalışıldığı eğitim kurumlarıdır. Üniversite dönemi ise öğrencilerin kişisel, akademik, sosyo-kültürel, ekonomik yaşamlarında değişimlerin yoğun bir şekilde gerçekleştiği, geleceklerini biçimlendirmeye çalıştıkları bir dönemdir (Donat, Bilgiç, Eskiocak ve Koşar, 2019). Ülkemizde yükseköğretim sisteminin merkezinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK) yer almaktadır. Yükseköğretim Kurulu verilerine göre Türkiye’de 1923 ile 2004 yılları arasında; Üniversite sayısı 1’den 78’ e yükselmiştir. 2021 yılı Şubat ayı itibari ile şuan 129 devlet 74 vakıf üniversitesi bulunmaktadır.

Lisansüstü öğretimin tarihi süreç içerisinde Türkiye’deki gelişimine bakıldığında; 1960’ların sonlarına kadar, yalnızca doktora programı şeklinde yürütülen 3-4 yıllık lisansüstü öğretim, tümüyle usta-çırak ilişkisi esasına göre yürütülmüştür. 1970’lerden sonra “yüksek lisans” ve daha sonra “doktora” şeklinde derecelendirme yapılmış ve iki aşamaya bölünmüştür (Dilci, 2019). Ülkemizde açılan lisansüstü programı ve bu programlara kayıt olan öğrenci sayısı gün geçtikçe artmaktadır (Yılmaz, Tonga ve Çakır, 2017). Türkiye’de lisans ve lisansüstü öğretiminin yasal dayanağı 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’dur. Bu kanun kapsamında 1982 yılından itibaren üniversitelerin çatısı altında lisansüstü eğitim gerçekleştirilmektedir. Bir lisansüstü programı; yüksek lisans, doktora veya sanatta yeterlik unvanlarına yönelik belirli sayıda ve belirli muhteva ve adları taşıyan zorunlu ve seçmeli dersler ile doktora yeterlik sınavı, sanat yeterliği sınavı, tez, sanat eseri ve uygulamalardan oluşur (Resmi

Gazete,1981). Lisansüstü eğitim, araştırmalar yapma yoluyla bilime katkıda bulunacak, gelişen ve değişen toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak bilim insanı ve öğretim elemanı yetiştirmeyi amaçlayan bir eğitim faaliyetidir (Koşar, Er ve Kılınç, 2020). Lisansüstü öğretim, bilim alanında yetkinleşme ve uzmanlaşma açısından dünyada bir zorunluluk haline gelmiştir (Bülbül, 2003).

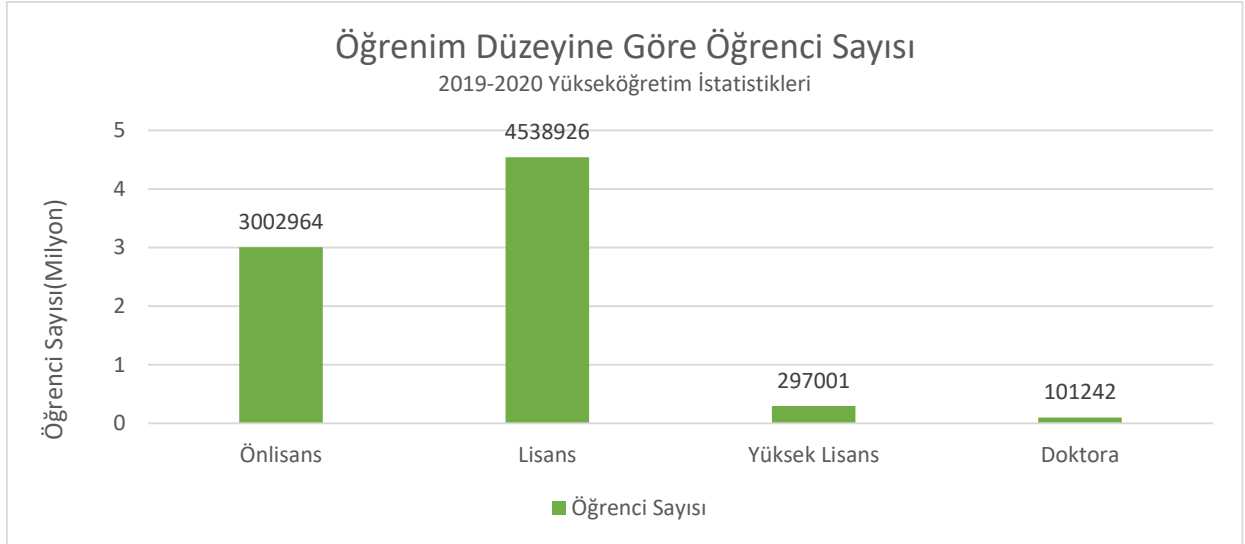
Lisansüstü öğretimin amacı, yükseköğretime, kamu ve sanayi sektörünün çeşitli hizmet alanlarına yüksek nitelikli insan gücünü yetiştirmenin yanında, ülke sorunlarını çözmeye, kalkınma için gerekli teknolojiyi üretmeye yönelik araştırmaların yapılmasını sağlamaktır (Karakütük, 1989). Karakütük (1989) lisansüstü eğitimin yaygınlaşmasının çeşitli nedenlerden dolayı kaçınılmaz olduğunu savunmuştur. Bu nedenlerin başında ülke kalkınması için gerekli nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi gelirken, kişisel ve mesleki gelişim ihtiyacı, lisans düzeyinde verilen eğitimin yeterli olmayışı ve maddi kazanç sağlama da diğer nedenler arasında yer almaktadır (Serin ve Kocatürk, 2019). Bireylerin lisans eğitimi alarak sahip olduğu bilgiler çağın belli bir kısmına cevap verebilecek düzeydedir. Artarak ilerleyen bilgi, gelişen teknoloji ve buna paralel olarak değişen dünyaya bireylerin uyum sağlayabilmesi, değişmelerin ve gelişmelerin öncüsü olabilmesi için; sahip oldukları bilgiyi devamlı güncellemeleri ve öğrenmeye istekli hale gelmeleri gerekmektedir (Aydemir ve Çam, 2015). Bilim adamı yetiştirme sürecinin bir lisans programından mezun olduktan sonra yüksek lisans programına kayıt olmakla başladığı düşünöldüğünde lisansüstü öğretimin önemi daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır (Sezgin, Kavgacı ve Kılınç, 2011).

Günümüzde üniversitelere öğretim elemanı yetiştirmenin dışında, endüstriyel alanlarda ve diğer çalışma alanlarında iş edinmenin bir ön koşulu olarak yüksek lisans ve doktora derecesinin de aranır hale gelmesi, lisansüstü eğitime olan ihtiyacı daha da artırmıştır (Karaman ve Bakırcı, 2010). Bireyler lisansüstü eğitim yaparak mesleki açıdan kendilerini geliştirmekte ve araştırıcı, yapıcı ve yaratıcı bir kimlik kazanmaktadırlar (Sayan ve Aksu, 2005).

Şekil 2. Türlerine göre mevcut üniversite sayıları (YÖK, 2020)

Yükseköğretim Kurulundan edinilen mevcut bilgiye göre şuan Türkiye’de 207 üniversite bulunmaktadır.(129 devlet üniversitesi, 74 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf üniversitesi meslek yüksekokulu)

Şekil 3. Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayıları (YÖK, 2020).

Eğitimin üniversitelerdeki enstitüler aracılığıyla sürdürülen kısmı olan lisansüstü faaliyetler; bilimselliği ve sistematik düşünsel yetiye dayalı bilim uzmanları yetiştirmedeki rolüyle karşımıza çıkmaktadır (Dilci, 2018). Üniversitelerde yüksek lisans eğitimi alan 297001 öğrencisi ve 101242 doktora öğrencisi bulunmaktadır.

Lisansüstü programların, ağırlıklı olarak yüksek lisans ve doktora biçiminde aşamalı yürütüldüğü modellerin yanı sıra bütünlük doktora, tezsiz yüksek lisans gibi programlar aracılığıyla da öğretimin yapıldığı uygulamalar mevcuttur. Bu programlar, ağırlıklı örgün olarak yürütülmekte, ancak bazı enstitülerin uzaktan eğitim programları da bulunmaktadır (Tonbul, 2017).

Yükseköğretim sisteminde 1981 yılında çıkarılan, 2547 yasa ile lisansüstü eğitim öğretim yapma görevi "üniversitede ve fakültede birden fazla bilim dalında lisansüstü eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve uygulama yapan yükseköğretim kurumu"(Md. 3) olarak tanımlanan enstitülere verilmiştir. Üniversiteler bünyesinde fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve eğitim bilimleri enstitüleri kurulmuştur. Lisansüstü eğitim ve öğretim enstitülerinin teşkilat ve işleyiş yönetmeliği 8. Maddesine göre, lisansüstü öğretim, 2809 sayılı kanun ile üniversitelerde rektörlüklere bağlı olarak kurulan enstitüler tarafından düzenlenir ve yürütülür (Resmi Gazete, 1983). Bu bağlamda lisansüstü eğitim, üniversiteler bünyesindeki enstitülerin koordinesi ile yürütülen yüksek lisans ve doktora programlarını kapsamakta olup, ilgili programların sonunda kişinin bir bilim dalında uzmanlaşmasını sağlayan eğitim süreçlerini içermektedir.

Yükseköğretim Kurumu tarafından yayınlanan Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 6. maddesine göre tezli yüksek lisans programının amacı, öğrencinin bilimsel araştırma yöntemlerini kullanarak bilgilere erişme, bilgiyi derleme, yorumlama ve değerlendirme yeteneğini kazanmasını sağlamaktır. 11. Maddeye göre tezsiz yüksek lisans programının amacı, Tezsiz yüksek lisans programı, öğrenciye mesleki konularda bilgi kazandırarak mevcut bilginin uygulamada nasıl kullanılacağını göstermektir. 15. maddeye göre doktora programının amacı, öğrenciye bağımsız araştırma yapma, bilimsel problemleri, verileri geniş ve derin bir bakış açısı ile irdeleyerek yorum yapma, analiz etme ve yeni sentezlere ulaşmak için gerekli becerileri kazandırmaktır (Resmi Gazete, 2016).

Üniversitelerin tezli yüksek lisans programlarında eğitim gören öğrenciler için, üniversite kararına da bağlı olarak iki yarıyılı tez süreci olmak üzere en fazla altı yarıyıldan tamamlanması gereken bir süreçtir. Tezsiz yüksek lisans programının da süresi en fazla altı yarıyıldır, burada tez bulunmaması nedeni ile dönem projelerini başarı ile tamamlayan öğrenciler tezsiz yüksek lisans programından mezun olabilmektedir. Doktora ise, yüksek lisansa dayalı olan ve sekiz yarıyıllık bir eğitim

sürecini, beraberinde ise yeterlik sınavı, tez önerisi ve tez çalışmasını kapsamaktadır. Tıpta uzmanlık, tıp doktorlarının belirli alanlarda yetki ve yeterliliğinin ölçülmesine dayalı olan bir yükseköğretim etkinliğidir. Sanatta yeterlik, lisansa dayalı en az altı, yüksek lisansa dayalı en az dört yarıyılık programı kapsayan ve orijinal bir sanat eserinin ortaya konmasını, müzik ve sahne sanatlarında ise, üstün bir uygulama ve yaratıcılığı amaçlayan doktora düzeyinde lisansüstü bir yükseköğretim eşdeğeridir (Sevinç, 2001).

Lisansüstü eğitime başvurmak için belirli şartları yerine getirmek gerekmektedir. 20 Nisan 2016 tarihli ve 29690 sayılı resmi gazetede yayınlanan Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından düzenlenen Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 5. maddesine göre, güzel sanatlar fakültelerinin ve konservatuvarın enstitülerdeki Ana Bilim ve ana sanat dalları hariç olmak üzere, yüksek lisans programlarına başvuruda adaylardan lisans diploması ve başvurduğu puan türünde senato tarafından belirlenecek 55 puanda naz olmamak üzere ALES puanına sahip olmaları beklenir. Tezsiz yüksek lisans programları için ise, ALES puanı aranmayabilir ya da isteniliyorsa taban puan senatolarca belirlenir. Yükseköğretim kurumları yüksek lisans programlarına öğrenci kabulünde sadece ALES puanını değerlendirebileceği gibi ek olarak lisans not ortalaması, yazılı bilimsel değerlendirme ve/veya mülakat sonucunu da değerlendirmeye alabilir. Doktora/sanatta yeterlik/tıpta uzmanlık/dış hekimliğinde uzmanlık/veteriner hekimliğinde uzmanlık/eczacılıkta uzmanlık mezunlarının yüksek lisans programlarına başvurularında ise ALES şartı aranmaz (Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği, 2016). Lisansüstü öğretime kabulde yabancı dil sınavının kullanılma durumunu üniversite senatolarının alacağı kararlar belirlemektedir.

Lisansüstü eğitim, ülkelerin hedefledikleri amaçları gerçekleştirmelerinde iki yönden katkı sağlar. Bunlardan birincisi, yükseköğretim kurumlarının geleceğin öğretim üyelerini ve araştırmacılarını yetiştirmesi ikincisi ise ülkelerin teknolojik, ekonomik ve kültürel gelişimleri ile ilgili sorunlarına çözüm getirmesidir (Alhas, 2006). Kalkınma planlarında da vurgulanan, yükseköğretim ile ilgili önemli hususlara 11. Kalkınma planında da değinilmiştir. Bu planda yer aldığı üzere, öncelikli sektörler başta olmak üzere plan döneminde doktora mezun sayısı yıllık ortalama 15 bine çıkarılacaktır (Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Bu bağlamda lisansüstü eğitimin yüksek lisans ve doktora mezunu bireylerin bir toplumda ne kadar ihtiyaç duyulduğunun bir ispatıdır.

Tablo 1

Ankara Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesinde Öğrenim Gören Lisansüstü Öğrenci Sayıları

Üniversite Adı	Tür	Yüksek Lisans			Doktora		
		E	K	T	E	K	T
Ankara Üniversitesi	Devlet	3137	3633	6770	3006	3201	6207
Gazi Üniversitesi	Devlet	2861	3280	6141	1687	1919	3606
Hacettepe Üniversitesi	Devlet	2642	3318	5960	1812	2480	4292
Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Devlet	2812	2443	5255	1695	1586	3281

Lisans ya da lisansüstü eğitim yükseköğretim kurumlarında akademisyenler tarafından yürütülmekte olan bir süreçtir. Akademisyenler, belirli bir alanın uzmanı ve profesyonelidir (Aydın, 2019). Üniversitelerde görev yapan akademisyenler, ders verme, araştırma yapma, ders ve tez danışmanlığı yapma, bilirkişilik yapma gibi sayısız görev ve sorumluluğu yerine getirmektedir, bu noktada akademisyenlik belirli bir mesaisi olan bir meslekten çok bir yaşam biçimidir. Akademisyenler, belirli kriterlere bağlı olarak farklı unvanlar ile anabilim dallarında görev yapmaktadır. Bir anabilim dalında sırasıyla araştırma görevlisi, öğretim görevlisi, doktor öğretim üyesi, doçent, profesör gibi farklı kademede yer alan akademisyenler görev yapmaktadır. Bu araştırmancının veri toplama kaynağı olarak lisansüstü eğitim süreci yönetiminde bilgi ve tecrübe sahibi olmaları nedeni ile öğretim üyeleri (doktor öğretim üyesi, doçent, profesör) oluşturmaktadır.

Lisansüstü eğitim süreci hangi seviyede olursa olsun sürecin devamlılığının sağlanmasında en önemli unsurlardan birisi akademisyenlerdir. Akademisyenleri başka meslek elemanlarından ayıran özellik, akademisyenin hakkında bilgi sahibi olmadığımız şeyleri bilmek bilmez bir merakla araştıran ve bildiğimiz şeylere karşı eleştirel ve sorgulayıcı bir tutumla yaklaşan bilgi üreticileri ve araştırmacılar olmalarıdır (Aydın, 2019). Pek çok akademisyen, öğrencilerinin lisans ya da lisansüstü süreçlerinde önemli seçimlerinde etkili olmaktadır. Bu noktada öğrencilerin

akademisyenlerden belirli beklentileri olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Alana hâkimiyet, gerekli bilgi ve donanıma sahip olmanın yanı sıra düşünceli ve hoşgörülü olmak gibi bazı kişilik özellikleri de öğrencileri süreçte yönlendirmektedir. Hem araştırma hem de öğretme görevini yerine getirmeye çalışan akademisyenler sorumluluk ve özveri isteyen bir süreci yürütmektedir. Özellikle lisansüstü süreçte öğrenci ve akademisyen etkileşimi bu noktada her iki tarafa da sorumluluklar yüklemektedir. Öğrencilerin akademisyenlerden beklentileri olduğu kadar, sürecin devamını doğru sağlayabilmek için akademisyenlerin de öğrencilerden birtakım beklentileri bulunmaktadır.

Eğitim Yönetimi

Eğitim Yönetimi Tanımı. Eğitim yönetimi, eğitimdeki yönetsel olguları inceleyen bilim ve uygulama dalıdır. Bir çalışma alanı olarak eğitim yönetimi yönetsel olguları, eğitim örgütleri bağlamında anlamaya ve açıklamaya çalışır (Özdemir, 2018). Yönetim bilimi alanında yer alan eğitim yönetimi, yirminci yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan, oldukça yeni bir bilim dalı olarak değerlendirilmektedir (Aydın ve Uysal,2014). Eğitim yönetimi ayrıca eğitim örgütlerini saptanan amaçlara ulaştırmak üzere insan ve madde kaynaklarını sağlayarak ve etkili biçimde kullanarak belirlenen politikaları ve alınan kararları uygulama alanı olarak tanımlanmaktadır (Üstüner ve Cömert, 2008). Eğitim bilimi, yönetim bilimi ve sosyal bilimlerle ilişkili olan, aynı zamanda işletme ilkelerini de içine alan eğitim yönetimi (Bursalıoğlu,2003), yönetim biliminin eğitime uyarlanmış hali olarak yorumlanabilir. Eğitim yönetimi bilimindeki araştırmaların temel amacı, geçerliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bilgi üretmek, üretilen bilgiyi sınıflandırarak biriktirmek ve alandaki bilgi birikimini somut eğitimsel sorunların çözümünde işe koşarak eğitimsel süreçlerin geliştirilmesine katkı sunmaktır (Özdemir, 2018). Eğitim yönetimi alanının doğası gereği, “pratik bilgi”, “profesyonel meslek bilgisi” ve “akademik bilgi” olmak üzere üç temel boyutu vardır (Balci, 2008). Eğitim yönetimi, gerek temel gerekse uygulamalı bilimlerin ilkelerinden beslenmektedir. Alanda yapılan çalışmaların uygulamaya yönelen sonuçları bulunması nedeniyle ikisini birbiri ile bütünleşmiş kabul etmek gerekmektedir. Eğitim yönetimi bilim dalı, tıpkı yönetim bilimi gibi, diğer sosyal bilimlerle ilişkisi bulunan multidisipliner bir çalışma alanıdır. Bu bağlamda, kamu yönetimi, işletme yönetimi, psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi, hukuk gibi bilim dallarının tamamından eğitim yönetimi içinde de bahsetmek mümkündür.

Eğitim yönetimi alanının bir bilim dalı olarak Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'nde biçimlenip geliştiği bir olgudur. (Balcı,2008). Eğitim bilimleri ve yönetim biliminde yaşanan gelişmelerin de etkisi ile birlikte eğitim yönetimi alanı da bir bilim dalı olarak ortaya çıkmıştır. Eğitim yönetimi alanının ABD'de ortaya çıkışında çok önemli rol oynayan dernekler, yaptıkları çalışmalar ile alanın kuramsal temellerinin oluşturulmasına ve eğitim yönetiminin bilimsel bir nitelik kazanmasına çalışmışlardır (Yılmaz, 2019). Aynı zamanda eğitim yönetiminin kendi başına bir bilim dalı olarak değerlendirilmesinde rol oynayan bazı olaylar da gerçekleşmiştir. Bunlar arasında, 1947 yılında New York'da gerçekleşen Eğitim Yönetimi Profesörleri Ulusal Konferansının toplanması, 1930 yılında kurulan ve eğitime erişim ile alakalı çalışmalar yürüten Kellog vakfının eğitim yönetimi uygulamalarına katkı sağlaması ve 1956 yılında Eğitim Yönetimi niversite Konseyinin kurulması yer almaktadır.

Bazı kuramcılara göre, her yönetim türü, genel niteliğini yönetim biliminden, özel niteliğini ise, yönettiği kurumun özelliğinden alır. Öyle ise, eğitim yönetimi de, özelliğini, eğitim girişiminin tipik kurumu olan okuldan almaktadır. Kuşkusuz bu terim her düzeydeki eğitim ve ğretim kurumlarını kapsamaktadır (Bursalioğlu, 1987). Başaran eğitim yönetimini şu şekilde modellemiştir:

Tablo 2

Eğitim Yönetimi Modeli Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi (Başaran, 2006, s.283).

Eğitim Yönetimi Modeli

Yapı boyutu	Yönetimsel Süreçler	İşlevsel Süreçler
Yönetim	Planlama	Eğitim Programı Yönetimi
Yaşatma	Sorun zme	ğrenci İşleri Yönetimi
Uyarlama	rgtleme-Eşgüdüm	Personel İşleri Yönetimi
Alışveriş	Denetleme	Destek İşleri Yönetimi
Üretim	Değerlendirme	Bütçe Yönetimi

Eğitim Yöneticisi Yetiştirme. Yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde filizlenen eğitim yönetimi alanı, aradan geçen yıllar içerisinde kendi sınırlarını belirleme ve özgün kimliğini inşa etme çabası içerisinde girmiştir (Özdemir,2017).

Bir bilim dalı olarak anılmaya başladığı andan itibaren eğitim yönetimi pek çok farklı teori ile açıklanmaya çalışılmış ve alanın öncü isimleri bu teoriler ile ilgili pek çok çalışma ortaya koymuştur. Murphy (1988) eğitim yönetiminde yönetici hazırlama ve yetiştirmeyi tarihsel olarak dört dönemde betimlemektedir. Aşağıda kısaca açıklanan bu dönemler eğitim yönetiminin tarihsel olarak nasıl algılandığını da çok isabetli bir şekilde ortaya koymaktadır.

1. 1820- 1899: ideolojik dönem,
2. 1900- 1946: reçete (prescriptive) dönemi,
3. 1947- 1985: bilimsel dönem/ davranış bilimleri dönemi,
4. 1986 başları: diyalektik dönem (Balcı, 2008).

İdeolojik Dönem: Eğitim yönetimi olgusunun okul ile ilişkilendirilmediği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yönetim ile ilgili her şeyin aslında otoriteyi çağrıştırdığı bir dönem olarak değerlendirilen ideolojik dönemde yönetim işi bir görev gibi yürütölmekteydi.

Reçete Dönemi: İkinci dünya savaşını takiben, yönetici ve eğitim yöneticisi kavramları bir anlam kazanmaya başlamış ve alanın ilk profesörleri yetişmiştir. Alanın kabulü sağlanmakla beraber yine de okul yöneticisi öğretmenden farklı değerlendirilmiyordu.

Bilimsel Dönem: Sosyal bilimlerden beslenen bu alanda, çeşitli kavramlar ve kuramların ortaya konması ile birlikte eğitim yönetimi bir bilim dalı olmuştur. Bu dönem eğitim yönetimini, kuram ve araştırmanın doğrudan mesleki uygulamaya bağlandığı uygulamalı bilim anlayışına götürdü (Balcı, 2008). Bilimsel dönemde eğitim ve okul yönetimi konuları üzerine yoğunlaşıldı ve bu dönemde alan aynı zamanda bir meslek olarak görölmeye başlandı.

Diyalektik Dönem: 1986 yılı ve sonrasını kapsayan bu dönemde daha önceden yapılan bilimsel çalışmalara sunulan eleştiriler göze çarpmaktadır. Diyalektik dönem

aynı zamanda bilimsel sonrası dönem olarak da adlandırılmaktadır ve bu dönemde (1) yönetici hazırlama programlarını desenlemede ağırlığın pratik sorunlara verilmesi, (2) daha profesyonel bir okul modeline gidilmesi, (3) zanaat (craft) bilgisine önem verilmesi (pratiğe dayalı öğrenme tecrübeleri), değerlere, sosyal bağlama, öz teknolojiye, araştırma ve yeni liderlik biçimine eğilim duyulması gibi önerilerde bulunulmuştur (Balci, 2008).

Türkiye’de Eğitim Yönetimi. 1924 yılında Türkiye’yi ziyareti sırasında John Dewey okul yöneticisi yetiştirilmesi için bazı programlar açılması önerisinde bulunmuş olsa da (Örücü, 2006). Dünya ölçeğinde olduğu gibi Türkiye’de de eğitim bilimlerinin bir disiplin olarak ortaya çıkması diğer sosyal bilimleri izlemiştir (Balci, 2008). Şimşek (1997)’e göre Türkiye’de eğitim yönetiminin bir araştırma ve bilimsel çalışma alanı olarak ortaya çıkması 1960’ları takiben yurt dışında eğitilmiş az sayıda akademisyenin dönemlerine ilişkin kuram ve yöntemleri ülkeye taşıması ile başlamıştır (Üstüner ve Cömert, 2008). Eğitim yönetimi alanının Türk üniversitelerinde bir çalışma alanı olarak ortaya çıkması 1960’ların sonlarında gerçekleşmiştir ve bu yıllarda özellikle ABD’ de eğitim yönetimine hâkim olan davranış bilimleri paradigması ülkemizde yeni kurulan bu programlara aynen yansdı ve Eğitim Bilimleri kavramı ortaya çıkmış oldu (Şimşek, 2004). Nitekim eğitim yönetimi bilim dalının Türkiye’deki kurucuları bu yıllarda lisansüstü eğitim amacıyla ABD’ye gönderilmiştir. Bunlar arasında alanın Türkiye’de kurumlaşmasının öncüsü olan Ziya Bursalıoğlu’nun 1960’lı yılların sonlarında yayınladığı eserler, temel olarak teori hareketinin izlerini taşımaktadır (Özdemir, 2018).

Türkiye’de Eğitim Yönetimi’ nin ayrı bir alan olarak çalışılması ise Türkiye Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü’ nün kurulduğu 1953 yılında gerçekleşmiştir. Bunun öncesinde. Cumhuriyetin ilk yıllarında kimi eğitim reformları öncesinde Dewey ve Malche gibi yabancı uzmanların Türkiye’ye davet edilerek kendilerinden görüş alınması da, eğitim yönetimi alanının bu yıllarda Türkiye’de gelişmemiş olduğunun somut bir dışavurumu olarak düşünülebilir (Özdemir, 2017). Cumhuriyet döneminde başta Atatürk’ün de katkısı ile Tevhid-i Tedrisat kanunu ile birlikte eğitim ve öğretim faaliyetlerinde düzenlemeler yapılmış ve bu yasanın bir sonucu olarak da eğitim öğretim faaliyetlerinin yönetilmesi için merkez ve taşra örgütleri ortaya çıkmıştır. Bunun devamında ise 1928 yılında Gazi Eğitim Enstitüsüne bağlı olarak Pedagoji bölümü kurulmuştur. Bütün bu yenilikçi adımlar Türkiye’de eğitim yönetiminin bir bilim dalı olarak gelişmesine katkı sağlamıştır. 1953 yılında TODAİE’nin kurulması, Türkiye’de

kamu yönetiminin ve onun bir alt alanı olarak eğitim yönetiminin ayrı bir alan olarak ele alındığını göstermektedir (Cemaloğlu, 2005). Yedinci Milli Eğiti Şurası ve MEHTAP raporu önerileri doğrultusunda 1965 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 1966 yılında da Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bölümü açılmıştır (Balcı, 2006, 2008).

Türkiye, eğitim yönetimi alanında üretilen bilimsel bilginin en yoğun şekilde aktarıldığı ülkelerin başında gelmektedir (Turan ve Şişman, 2013). Özellikle eğitim alanında iyi bir yönetim ve yöneticinin öneminin farkındalığının olduğu günümüzde bu alana ve bu alanda yetişen bireylere olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Çünkü dünyada ve Türkiye'de gelişen sosyal, politik ve ekonomik süreçler sonucunda ortaya çıkan eğitim ihtiyaçları ve sorunlarının çözümünde eğitim yöneticilerine şüphesiz ki önemli sorumluluklar düşmektedir (Örücü ve Şimşek, 2011). Bu nedenle, eğitim yönetimi, eğitim hizmetlerinin üretilmesinde madde ve insan gücünün yönlendirilmesinde önemli bir işleve sahiptir (Arslanargun, 2007). Eğitim yönetiminin amacı, eğitim örgütlerinin sahip olduğu maddi varlıkları ve insan kaynağını işe koşarak eğitim hizmetlerinin sunumunu gerçekleştirmektir (Özdemir, 2018). Eğitim yönetimi alanı bunu gerçekleştirirken eğitimin tüm kademelerini kapsayacak şekilde inceleme ve çalışmalar gerçekleştirir. Özellikle 1980' li yıllardan sonra eğitim ve eğitim kurumlarına verilen önemin artması ile birlikte nitelikli eğitim yöneticileri yetiştirmek de eğitim yönetiminin sorumlu olduğu bir alan haline gelmiştir.

Türkiye'de Eğitim Yöneticisi Yetiştirme. Eğitimin temel amaçlarının belirlenmesi sonrasında eğitim yöneticileri, eğitim yönetimi etkinlikleri ile eğitimin temel amaçlarına ulaşmak için çalışırlar. Çünkü eğitim yönetimi, eğitimde belirlenen amaçların gerçekleştirilmesi için kişilerin dayanışma ve işbirliğinde bulunması ile oluşur (Saylık ve Hiçyılmaz, 2021). Türkiye'de eğitim yönetimi ve eğitim yöneticisi yetiştirme sürecinin bir akademik araştırma alanı ve bilimsel disiplin haline gelmesi 1960'lı yıllara dayanmaktadır (Bağlıbel ve Arslan, 2014). Türkiye'de yönetici yetiştirme pratiğine Cumhuriyetin kuruluşundan beri üç temel yönelimin hâkim olduğu varsayılabilir. Bunlardan birincisi ve en hâkim olanı "Çıraklık Modeli", 1970'lerde ortaya çıkan ve akademik çevrelerce kabul gören ve yukarıda sözü edilen "Eğitim Bilimleri Modeli" ve son olarak 1999'da Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulamaya konan yönetici atamalarında bazı ek niteliklerin atamalarda tercih nedeni olarak kullanılması uygulamasıdır (Şimşek, 2004). Balcı (2008) ise Eğitim yöneticisi yetiştirmede 1) çıraklık modeli, 2) eğitim bilimleri modeli 3) sınav modeli ve 4) keyiflik modeli olarak

dört farklı aşamadan söz etmektedir. Çıracılık modeline göre okul yöneticisi olmak için öğretmen olmak yeterlidir. 1970'lerde ortaya çıkan ve akademik çevreler tarafından kabul gören eğitim bilimleri modelindeki temel varsayım yönetimin bilimsel bir çalışma alanı olduğu ve yönetici olacak kişilerin yönetimle ilgili temel alanlarda akademik bilgilere sahip olması gerektiğidir (Recepoğlu ve Kılınç, 2014). Bu amaçla eğitim fakültelerinde lisans düzeyinde bölümler açılmış ve bu bölümlerden mezun olanların okullara yönetici olarak atanması düşünülmüştür. Üçüncü model ise yönetici yetiştirme modeli olmayıp, MEB tarafından yönetici seçimlerinde kullanılması amacı ile geliştirilen ölçütleri kapsamaktadır. Temelde çıracılık modelindeki ölçüt değişmemiş olup örneğin alanda yüksek lisans yapmış olma gibi birtakım seçici unsurlar getirilmiştir. Balcı' nın (2008) ortaya koyduğu dört model incelendiğinde ise sınav modelini keyiflik modeli takip etmektedir. Keyfilik modelinde ise çıkarılan son iki yönetmelikten -2004 ve 2007 tarihli yönetmelikler- ilkinde okul müdürlüğü giriş sınavını izleyen 120 saatlik yetiştirme programı, ikincisinde ise okul müdürlüğü giriş sınavı kaldırılmıştır (Balcı, 2008).

Belirtilen modellerin yönetici atamasına ilişkin getirdiği ölçütlere dikkat edildiğinde bu ölçütlerin ne 21.yüzyılın ihtiyacı olan müdür yetiştirme programı ile ilgili olduğu ne de sağlıklı okulların yönetilmesinde görev alacak etkili okul yöneticilerinde bulunması gereken özelliklerle ilgili olmadığı görülmektedir (Korkmaz, 2005). Eğitim sistemimizde yöneticiliğin meslekleşmesi ve kurumsallaşmasının önündeki en önemli engellerden biri, öğretmenlik ile yöneticilik görevinin ve değerlerinin birbiriyle karıştırılması olmuştur (Okçu,2011). Çünkü eğitim yöneticiliği görevini yerine getirebilmek için başvurmak isteyen adayların öğretmen olmaları yeterli olarak görülmektedir.

Özellikle 1980' li yıllardan sonra eğitim ve eğitim kurumlarına verilen önemin artması ile birlikte nitelikli eğitim yöneticileri yetiştirmek de eğitim yönetiminin sorumlu olduğu bir alan haline gelmiştir (Örücü, 2006). Ancak Türkiye'de eğitim yönetimi alanının gelişimi ve bu alanda lisans ve yüksek lisans programlarının açılması küçümsenemeyecek bir geçmişe sahip olmasına karşın, eğitim yöneticiliğinin bir meslek olarak kabul görmesi oldukça gecikmeli bir girişim olarak 1993 yılında gerçekleştirilen Millî Eğitim Şurası'nın iki önemli gündem maddesinden birisi olarak ele alınmıştır (Şişman ve Turan, 2002). 14. Milli Eğitim Şurasında alınan kararlara göre;

- Eğitim yöneticiliğinde uzmanlaşma, hiyerarşik ilerleme ve yükselme esas alınacak ve yöneticilerin yetkileri artırılabacaktır.

- Mevcut eğitim yöneticileri, üniversiteler ile iş birliği içinde yetiştirilecek; eğitim yöneticiliği programına, yöneticilerde bulunması gerekli nitelikleri taşıyanlar alınacaktır.
- Müfettişlerin, üniversitelerde ve Millî Eğitim Akademisi'nde teftiş ve rehberlik alanında lisansüstü eğitim görmeleri sağlanacaktır (MEB,1993).

Okulların etkililiği ve başarısı, toplumun geleceğini doğrudan etkiler, bu açıdan bakıldığında okulların iyi yönetilmelerinin önemi büyüktür (Aktepe, 2014). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve diğer kurumların ihtiyaç duyduğu yönetici, denetçi yetiştirilmesi, üniversitelerin ilgili bölümlerine öğretim elemanı yetiştirilmesi ve MEB'e bağlı kurumlarda çalışan öğretmen, yönetici ve denetçilerin mesleki yeterliklerinin artırılması amaçlanmaktadır (Koşar, Er ve Kılınç, 2020). Bununla ilgili olarak da 11.01.2004 gün ve 25343 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanan "Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim Kurumları Yöneticilerinin Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği" halen yürürlükte olan yönetmeliktir. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitim Kurumlarına Yönetici Görevlendirme Yönetmeliği (2018) 'ne göre, kurucu müdür, müdür başyardımcısı, müdür yardımcısı, müdür yetkili öğretmen gibi yönetici pozisyonlarında görev yapabilmek için en az bir yıl görev yapmış olmak ve kurum tarafından gerçekleştirilen yazılı ve sözlü sınavlarda başarılı olma şartı aranmaktadır.

Lisansüstü Eğitim Çerçevesinde Eğitim Yönetimi

Eğitim yöneticisi yetiştiren ve liderlik eğitimi veren lisansüstü programların Amerika Birleşik Devletleri başta olmak üzere, pek çok gelişmiş ülkede uzun bir geçmişi bulunmaktadır (Serin ve Kocatürk,2019). Türkiye'de ise geçmişteki bazı üniversitelerde yer alan eğitim yöneticisi yetiştirmeye dönük lisans programları, eğitim fakültelerinde 1990'lı yıllarda gerçekleştirilen yeniden yapılanma çalışmaları sonucunda kapatılarak son yıllarda bu alanda tezli ve tezsiz yüksek lisans programlar yaygınlaştırılmasına ağırlık verilmiştir (Şişman ve Turan, 2002). Eğitim bilimlerinin bir alt dalı olan eğitim yönetimi lisansüstü eğitim talebinin artmakta olduğu bilim dallarından biridir.

Üniversitelerin Eğitim Fakültesinde yer alan Eğitim Yönetimi bölümleri, 1997 yılında YÖK tarafından eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması sonucunda anabilim dalı olarak revize edilmiştir. Yükseköğretim Kurulunun 1997 yılında eğitim fakültelerinin akreditasyonu ve öğretmen yetiştirme programlarının yeniden

düzenlemesiyle başlayan süreçle birlikte eğitim yönetimi ve denetimi alanlarına lisans düzeyinde öğrenci alınmasından vazgeçilmesi bazı sıkıntılara neden olmuştur. Eğitimi yönetimi ve denetimi alanında sadece yüksek lisans ve doktora programlarının açık olması ve eğitim almak isteyenlerin çok fazla olması bu programlarının talebi karşılayamama durumunu ortaya çıkarmıştır (Recepoğlu ve Kılınç, 2014). Alan ile ilgili bölümlerin kapatılmasının ardından 2000 yılında eğitim yönetimi alanında bilimsel çalışmalar yapmış olan öğretim elemanları Eğitim Yöneticileri ve Eğitim Deneticileri Derneğini (EYED-DER) kurmuştur. EYED-DER, alanda yapılan araştırmaları izleyip inceleyerek ve aynı zamanda çeşitli konularda kriterler belirleyerek eğitim yönetimi alanının gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Öner,2019).

Eğitim Yönetimi Politikası adı ile anabilim dalı olarak yola devam eden bu program 2016 yılında YÖK kararı ile Eğitim Yönetimi Bilim Dalı olarak devlet üniversiteleri ve özel üniversitelerin lisansüstü programlarında yer almaktadır. Tezli yüksek lisans ve tezsiz yüksek lisans ile programı tamamlayanlar 'uzman' unvanını alırken, alanın doktora programını tamamlayanlar 'doktor' unvanı kazanmaktadır.

Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı'nın misyonu, çalışmanın yürütüldüğü Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde şöyle çerçevelendirilmiştir;

- Ulusal ve evrensel değerler temelinde, toplumun eğitim düzeyinin ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi amacıyla; öğretim, araştırma ve toplum hizmetleri sunmak, eğitim yönetimi alanında üstün nitelikli bireyler yetiştirmek ve bu hizmet ve ürünleri toplumla paylaşmak (Hacettepe EYP Misyon, 2020).
- Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi alanında ülkenin ihtiyacı olan uzman, yönetici, denetici ve araştırmacılar yetiştirmek ve ülkenin eğitim sisteminin ihtiyaç duyduğu yüksek nitelikli bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetleri ve eğitim hizmetleri sunmak (Gazi EYP Misyon, 2020).
- Eğitim alanında liderlik rolü üstlenme yeteneğine sahip yüksek nitelikli profesyoneller yetiştirerek ülkemizin sürekli gelişimine ve ilerlemesine katkı sağlamak (ODTÜ, Misyon 2020).
- Eğitim Yönetimi Anabilim Dalındaki lisansüstü (tezli, tezsiz yüksek lisans ve doktora) eğitim programlarını bir yandan uluslararası ölçülerde uyumlu duruma getirmek, diğer yandan ülkemiz gereksinimlerine yanıt vermek üzere kalitesini artırmak ve Eğitim Yönetimi Anabilim Dalındaki lisansüstü (tezli, tezsiz yüksek

lisans ve doktora) eğitim programlarını bir yandan uluslararası ölçülerde uyumlu duruma getirmek, diğer yandan ülkemiz gereksinimlerine yanıt vermek üzere kalitesini artırmak (Ankara Üniversitesi, Misyon, 2020).

Günümüzde üniversiteler içinde bilim dallarına göre kurulan Sosyal Bilimler, Fen Bilimleri, Sağlık Bilimleri ve Eğitim Bilimleri Enstitülerinin sorumluluğunda olan lisansüstü öğretime öğrenci kabulünde belirli ölçütler bulunmaktadır. Üniversitelerin tüm bilim dallarında olduğu gibi Eğitim Yönetimi Bilim Dalında yüksek lisans ya da doktora eğitimi alabilmeleri için belirli şartlar aranmaktadır. Tezli yüksek lisans öğrenimi görebilmek için belirli bir lisans not ortalamasının yanı sıra ALES (Akademik ve Lisansüstü Eğitim Sınavı) ve bazı üniversiteler için ek olarak yabancı dil sınav puanı (YDS, YÖKDİL) ile başvuru koşulunu sağlayan adaylar yazılı ve/ veya sözlü sınava alınarak yapılan değerlendirme sonucu programa kabul edilmektedir. Alanda doktora eğitimi alabilmek için ise, belirli bir yüksek lisans not ortalamasının yanı sıra ALES (Akademik ve Lisansüstü Eğitim Sınavı) ve yabancı dil sınav puanı (YDS, YÖKDİL) ile başvuru yapılabilmektedir. Alanın lisans programı bulunmamakta olup bu alanda lisansüstü eğitim alan kişiler, MEB bağlı okullarda yöneticilik görevi, akademisyenlik vb. unvanlar kazanıp çalışma hayatına devam edebilmektedir.

Tablo 3

Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı Akademik Unvanlar ve Öğretim Elemanı Sayıları

Profesör	Doçent	Dr. Öğretim Üyesi	Öğretim Görevlisi	Araştırma Görevlisi
128	105	190	81	64

Yükseköğretim Kurulunda kayıtlı şuan farklı unvanlarda toplam 565 akademisyen görev yapmaktadır. Yükseköğretim Kurulundan edinilen güncel bilgiye göre Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda görev yapmakta olan 128 profesör, 105 doçent, 190 öğretim üyesi, 81 öğretim görevlisi ve 64 araştırma görevlisi bulunmaktadır.

Tablo 4

Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı Öğretim Elemanı Sayıları

Hacettepe Üniversitesi	Gazi Üniversitesi	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara Üniversitesi
14	19	6	13

Bu araştırmanın kapsamında Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dallarında, Hacettepe Üniversitesinde 14, Gazi Üniversitesinde 19, Orta Doğu ve Teknik Üniversitesinde 6 ve Ankara Üniversitesinde 13 öğretim elemanı görev yapmaktadır.

Öğretim Üyesi

Öğretim Üyesi Tanımı. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununa göre öğretim üyesi, Yükseköğretim kurumlarında görevli profesör, doçent ve doktor öğretim üyeleridir. Yükseköğretim kurumunu amaçlarına ulaşabilmesindeki en büyük rol öğretim elemanlarına düşmektedir. Yükseköğretim kurumları bünyesinde çalışan öğretim elemanlarını nitelikli öğretmen, iyi bir araştırmacı hem idareci hem yönetici unsurlarıyla performans sergilemekte ve bu performans ne kadar iyi olursa kurumdaki öğrenci gelişiminde de o derece katkı sunmaktadır (Alan,2019). Yükseköğretim kanununun 22. Maddesinde öğretim üyelerinin görev ve sorumlulukları şu şekilde açıklanmaktadır:

- Yükseköğretim kurumlarında ve bu kanundaki amaç ve ilkelere uygun biçimde önlisans, lisans ve lisansüstü düzeylerde eğitim - öğretim ve uygulamalı çalışmalar yapmak ve yaptırmak, proje hazırlıklarını ve seminerleri yönetmek,
- Yükseköğretim kurumlarında, bilimsel araştırmalar ve yayımlar yapmak,
- İlgili birim başkanlığınca düzenlenecek programa göre, belirli günlerde öğrencileri kabul ederek, onlara gerekli konularda yardım etmek, bu kanundaki amaç ve ana ilkeler doğrultusunda yol göstermek ve rehberlik etmek,
- Yetkili organlarca verilecek görevleri yerine getirmek,
- Bu kanunla verilen diğer görevleri yapmaktır.

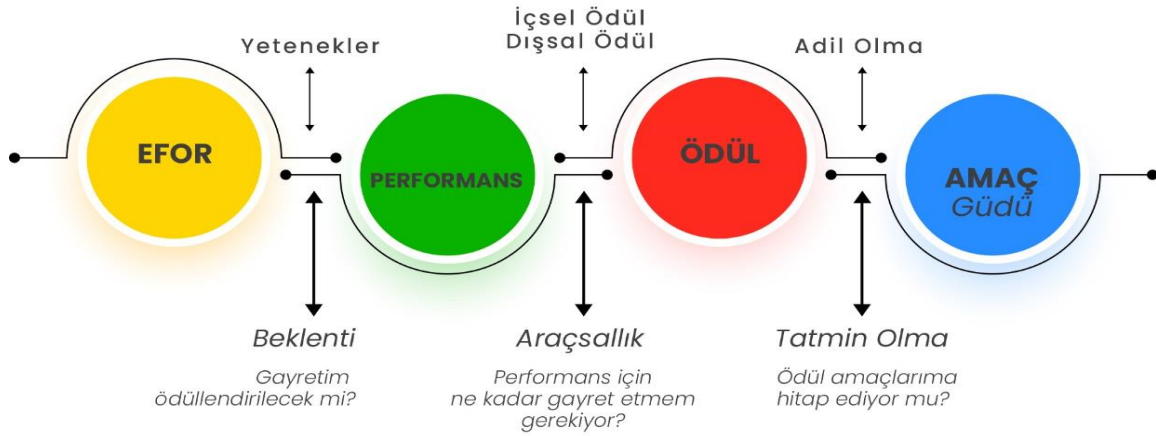
Beklenti ve Motivasyon

Lisansüstü eğitim belirli beklentilerle başlanan bir süreçtir. Beklentiler önemli inançlar bütünüdür. Bireylerin örgüt ortamında neyin neye yol açtığına ilişkin inançlarıdır (Savaş ve Topak, 2005). Yüksek lisans ve doktora fark etmeksizin belirli beklentiler ile başlanan lisansüstü eğitimin verimli bir şekilde gerçekleştirilebilmesi için bireylerin motivasyonlarının yüksek olması bu sürecin önemli bir unsuru olarak kabul edilebilir. Çünkü motivasyon, bir bireyi harekete geçmeye iten içsel etmenler ile hareketi teşvik eden dışsal etmenleri kapsamaktadır (Tağ ve Çetinkaya, 2019). Akademik olarak motivasyonları yüksek olan öğrenciler, derslere büyük bir dikkat, merak, ilgi, iyimserlik ve tutkuyla katılarak bütün görevleri yüksek bir çabayla yerine getirmeye çalışmaktadır. Bu öğrenciler; dersleri aksatmadan takip etmekte, dersleri dinlemekte, not tutmakta, soru sormakta, sorulan sorulara cevap vermekte, ödev ve proje yaparken farklı bilgi kaynaklarını etkili olarak kullanmaktadırlar. Akademik yönden düşük motivasyona sahip öğrencilerin çoğunluğu sadece diploma almak amacıyla okula devam etmekte, yukarıda özellikleri sayılan akademik öğrencilerin aksine, öğrenmeye karşı son derece ilgisiz olduklarından öğreticiler için önemli bir sorun oluşturmaktadırlar (Bayrakçeken, Oktay, Samancı ve Canpolat, 2021). Benzer durum öğretim üyeleri için de söz konusudur. Akademisyenlerin de diğer tüm meslek gruplarında olduğu gibi, çalışmalarının sağlıklı ve verimli olabilmesi için moral ve motivasyonlarının yerinde olması, işlerini neşe içinde yapmaları, çalıştıkları örgütlerde iş tatminine ulaşmaları büyük önem arz etmektedir. Çünkü akademisyenlerin işlerindeki motivasyonları, iş tatminleri ve verimliliği, yetiştirdikleri öğrencileri de o oranda etkileyebilir (Demir ve Akbaba, 2018).

Yönetim kuramlarında insan unsuruna verilen önemle birlikte insan davranışlarını yönlendiren motivasyon uygulamalarının da çalışma hayatındaki yeri ve önemi artmıştır (Şahin, Tabak ve Tabak, 2017). Motivasyon ile ilgili en eski teorilerden olan beklenti teorisinde beklenti, "bireyin belirli bir davranışı sergilemesinin ardından belirli bir sonucu (performans) elde etme olasılığına dair başlangıçtaki inancı" olarak tanımlanmaktadır (Vroom, 1967; Tağ ve Çetinkaya, 2019). Motivasyonu kişilerin belirli bir amacı gerçekleştirmek üzere kendi arzu ve istekleri doğrultusunda davranışları şeklinde tanımlamak da mümkündür (Koçel, 2005: 633; Küçüközkan, 2015). Birey arzu ettiği bir sonuca ulaşabilmek amacı ile çeşitli davranış seçenekleri arasından kendisine uygun olan ve onu amaçlarına ulaştıracak olan davranışı seçecektir. Böylelikle birey

çoğu zaman arzu ettiği sonuca ulaşabilecektir (Çetinkaya,2016). Beklenti, belirli bir düzeydeki çabanın belirli bir düzeyde performansı sağlayacağı inancını ifade eder (Demir, 2019). Beklenti teorisi belirli bir davranışı gösterme eğilimini, davranışın sonuçlarının çekiciliğine ve sonuçlara ilişkin beklentilerin gücüne bağlamaktadır (Robbins & Judge, 2019). Beklentilerin gerçekleşmesi bireylerin motivasyonları ile yakından ilişkilidir.

Beklenti Teorisi (Expectancy Theory) *Victor H. Vroom 1964*

Şekil 4. Beklenti Teorisi

Beklenti kuramında yukarıdaki şekilde özetlendiği gibi beklenti, araçsallık ve tatmin olma motivasyonu belirleyen üç temel ögedir. Lisansüstü eğitimde öğrenciye kazandırılan eğitsel niteliklerin bireye hayatın birçok alanında yarar sağladığı bilinmektedir. (Gömleksiz ve Yıldırım, 2013). Bu bağlamda, hem öğrencilerin hem de öğretim üyelerinin beklentilerinin olması ve bu beklentilerin de lisansüstü eğitim sürecinde öğrenci ve öğretim üyelerinin motivasyonlarını şekillendirdiğini söylemek mümkündür. Öğretimin tüm düzeylerinde olduğu gibi yükseköğretimde de öğretim elemanları bilimsel ve kişisel özellikleri ile öğrencilerinin gelişimlerinde önemli izler bırakırlar. Bu izlerin olumlu ve yapıcı olması öğretim elemanlarının akademik yeterlilikleri kadar psikolojik sağlıkları ile de yakından ilgilidir (Akman, Kelecioğlu ve Bilge, 2006). Bu nedenle de akademisyenlerin işlevlerini tam olarak yerine getirebilmeleri için, işlerinden doyum sağlamaları ön koşul olarak kabul edilmektedir (Bilge, Akman ve Kelecioğlu, 2007). Çünkü iş doyumunu, eğitim ve öğretim sürecini etkilemektedir ve hem akademisyenler hem de fakülteler için önem taşımaktadır (Swaminathan & Jawahar, 2013). Bu araştırma kapsamında da öğretim üyelerinin

lisansüstü öğrencilerden beklentilerinin karşılanması halinde eğitimin kalitesi, lisansüstü eğitim ve öğretim sürecinin verimliliği ve öğretim üyelerinin ve dolayısı ile öğrencilerinin motivasyonlarının artacağını söylemek mümkündür.

İlgili Araştırmalar

Türkiye’ de Yapılan Araştırmalar. Saylık ve Hiçyılmaz tarafından 2021 yılında yayımlanan Lisansüstü Eğitime Devam Eden Öğretmenlerin Okullarda Oluşturduğu Durum: Okul Yöneticileri Ne Düşünüyor? adlı çalışmasında Öğretmenlerin lisansüstü eğitime devam etmelerinin okuldaki işleyişe nasıl yansıdığı, olumlu/olumsuz taraflarının ne olduğu gibi konuların okul yöneticilerinin görüşleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu ile 30 okul yöneticisinden görüş toplanarak gerçekleştirilen bu araştırmada nitel araştırma yöntemi durum deseni ve içerik analizi kullanılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda okul yöneticilerinin lisansüstü eğitim almakta olan öğretmenlere karşı olumlu görüş belirttikleri ancak öğretmenlerin lisansüstü eğitim sürecinde yasal izinler konusunda sorun yaşadıkları ve yürürlükte olan kanun hükümlerinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Koşar, Er ve Kılınc’ ın 2020 yılında yayımlanan Öğretmenlerin Lisansüstü Öğrenim Görme Nedenleri: Nitel Bir Araştırma adlı çalışmalarında nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılarak 16 öğretmen ile gerçekleştirilen görüşmeler aracılığıyla veriler toplanmış ve bu çalışmada öğretmenlerin lisansüstü öğrenim görme nedenleri irdelenmiştir. Bu araştırmanın sonucunda toplanan verilere göre, öğretmenler, lisansüstü eğitime kariyer imkanları ve sosyal imkanlar nedeni ile başlamaktadırlar. Buna rağmen katılımcıların çoğunun da belirttiği gibi iş yükü, bireysel sorumluluklar ya da ekonomik özendiricilerin azlığı gibi nedenlerden dolayı bu eğitimi tamamlayamamaktadır.

Deniz,2020 yılında Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihaline İlişkin Görüşleri adlı çalışmasında üç farklı eğitim fakültesinde görev yapan 18 öğretim üyesinin görüşlerini değerlendirmiştir. İntihale ilişkin literatürü zenginleştirmek amacıyla hazırlanan bu çalışmada öğretim üyelerinin öğrenci intihali konusundaki görüşlerine, intihal programları üzerine öğretim üyelerinin uygulama ve deneyimlerine ve intihalin önlenmesine yönelik mevcut tedbirlere ve çözüm önerilerine değinilmiştir. Yapılan bu araştırma ile öğretim üyelerinin öğrenci intihaline karşı tutumu ve öğretim uygulamalarının öğrencilerin etik dışı davranışları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yar Yıldırım'ın 2020 yılında yayımlanan, Üniversite Öğrencilerinin Ödev Konusundaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi adlı nitel araştırma yönteminin durum çalışması deseni ile hazırlanmış olan çalışmasında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde eğitim görmekte olan 8 farklı fakülteden 76 öğrencinin katılımı ile üniversite öğrencilerinin ödev hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, ödevlerin öğrencilere katkı sağladığı ancak bu süreçte öğrencilerin zaman sorunu, kaynak sorunu, sağlıklı veri sorunu, öğretim elemanı ile süreç esnasında iletişim kurabilme sorunu gibi birtakım sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Kayalı, Balat, Kurşun ve Karaman 2019 yılında Lisansüstü Eğitimde Etkili ve Nitelikli Geribildirim adlı bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışmada lisansüstü öğrencilerin, lisansüstü eğitim süreci boyunca etkili ve nitelikli geri bildirim almalarına yönelik var olan beklentilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 19 farklı devlet üniversitesinden 59 doktora ve 29 yüksek lisans öğrencisine 4'lü likert tipi "Lisansüstü eğitimde geri bildirim ölçeği" uygulayarak çalışma için gerekli olan verileri toplamıştır. Araştırma sonucunda; katılımcıların verilen geribildirimden kişiden ne beklediğinin anlaşılmasını kolaylaştırma, mevcut durumunu iyileştirici ve gelecek için eylem planları oluşturmak için fırsatlar sunması, okunması kolay, daha kapsamlı düşünmeye teşvik edici, eleştirilerin yapıcı olması gerektiği ve geribildirimlerin zamanında verilmesi gerektiği ile ilgili beklentilerin olduğu ortaya çıkmıştır.

Dilci, 2018 yılında Eğitim Bilimleri Örnekleminde Lisansüstü Eğitimin Niteliksel Boyutuna İlişkin Görüşler: Nitel Bir Çalışma adlı çalışmasında lisansüstü eğitiminin sürecinin işleyişini inceleyerek, eğitim bilimleri alanındaki katılımcıların bakış açısıyla alandaki sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerinin geliştirmeyi amaçlamıştır. 15 lisansüstü öğrenci ve 15 öğretim üyesi olmak üzere 30 katılımcının çalışma grubunu oluşturduğu bu çalışmada içerik ve frekans analizi yapıldıktan sonra NVİVO programı kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda, lisansüstü eğitime girişte yapılan öğrenci seçiminde, danışman ve öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeylerinde, öğrenme ortamlarının öğretimsel boyutunda, ders içerikleri ve yapılan tezlerin genel nitelikleri üzerinde bazı aksaklıkların olduğu tespit edilmiştir.

Karadağ ve Özdemir, 2017 yılında Türkiye'de Doktora Eğitimi Sürecine İlişkin Öğretim Üyelerinin ve Doktora Öğrencilerinin Görüşleri adlı bir çalışma yayımlamıştır. Bu çalışmada, veri toplama yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi ve durum

çalışmasından yararlanılmıştır. Katılımcıların seçimi için ölçüt örnekleme kullanılmıştır ve araştırmının katılımcılarını doktora düzeyinde ders veren/tez yürüten öğretim üyeleri ile doktora eğitimi sürecinde bulunan öğrenciler oluşturmaktadır, Süreçte yaşanan problemler öğretim üyeleri ve öğrenciler açısından değerlendirilmiş ve yönetsel, akademik ve kişisel problemler olarak temalara ayrılmıştır.

Eskici ve Çayak 2017 yılında Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında Yapılan Yüksek Lisans Tezlerine Genel Bir Bakış adlı bir çalışma gerçekleştirmiş ve bu çalışmada Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı'nda yapılmış yüksek lisans tezlerini yöntem bakımından incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemi ve doküman analizinden yararlanarak 41 yüksek lisans tezi araştırma yöntemi, desenleri, veri toplama araçları ve tezlerin yıllara göre dağılımı gibi başlıklarla incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda, tezlerde en çok nicel araştırma yöntemi ve tarama modeli kullanıldığı, verilerin en çok öğretmenlerden elde edildiği, veri toplama aracı olarak en çok ölçeğin kullanıldığı ve en fazla tezin eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi bilim dalında yapıldığı tespit edilmiştir.

Kahraman ve Tok 2016 yılında Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması ve Ekonomisi Lisansüstü Öğrencilerinin Aldıkları Eğitim Hakkındaki Görüşleri adlı bir çalışma yapmıştır. Bu çalışmada, lisansüstü eğitim gören öğrencilerin, lisansüstü eğitim yapma nedenleri, eğitimden beklentileri ve bu eğitimin daha ileriye taşınabilmesi için getirdikleri önerileri ortaya koymayı amaçlamıştır. Bu araştırmanın verileri lisansüstü eğitim alan 26 yönetici ve öğretmenin görüşlerinden elde edilmiştir ve nitel araştırma yöntemi kullanılarak içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, lisansüstü eğitim alan öğrencilerin büyük çoğunluğu kendini geliştirmek ve kariyer yapmak amacıyla eğitime başlamış olduğu ve öğrencilerin lisansüstü eğitimin bilgi ve becerilerini artırması beklentisi içinde oldukları ve çoğunlukla bu beklentilerinin karşılandığını düşünmekte olduğu ortaya konmuştur. Lisansüstü eğitim alan öğrenciler aldıkları eğitimin daha ileriye taşınabilmesi için eğitimlerin daha çok pratiğe yönelik olması, akademisyenlerin öğrencilere rehberlik yapması ve danışman öğretim üyelerinin daha ilgili olmasını önermişlerdir.

Aydemir ve Çam 2015 yılında Lisansüstü Öğrencilerin Lisansüstü Eğitim Almaya İlişkin Görüşleri adlı bir çalışma ortaya koymuştur. Bu çalışma ile, öğrencilerin neden lisansüstü sürece dahil olduklarının ortaya konması amaçlanmıştır. Nitel

araştırma yöntemi kullandıkları bu çalışmada maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi ile 10 lisansüstü öğrenci ile yer almaktadır. Araştırmaya ait veriler içerik analizi ile incelenmiştir ve araştırma sonucunda öğrencilerin çoğunun lisansüstü eğitimi akademik kariyer için tercih ettikleri ortaya konmuştur.

Aypay, Çekiç ve Boyacı tarafından 2013 yılında 58 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak gerçekleştirilen çalışmada, öğrencilerin lisansüstü eğitime devam etmeme nedenleri araştırılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin, istemedikleri program/ Ana Bilim Dallarına yerleşmeleri, eğitim gördükleri program ya da Ana Bilim Dallarının kendileri ile özdeşleşmemesi ve/veya akademik ve sosyal çevreden memnun olmamaları sebebiyle lisansüstü eğitimlerini sonlandırdıkları tespit edilmiştir.

Sezgin, Kılınç ve Kavgacı 2012 yılında Yüksek Lisans Öğrencilerinin İyi Bir Tez Danışmanından Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Çalışma adıyla bir çalışma ortaya koymuştur. Bu çalışmayı nitel araştırma yöntemi kullanarak Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı'nda lisansüstü öğrenim görmekte olan yüksek lisans tez dönemindeki 22 öğrenci ile gerçekleştirmişlerdir. Yapılan çalışma sonucunda, öğrencilerin tez danışmanlarından beklentilerinin araştırma süreci, iletişim ve yetiştiricilik davranışları olmak üzere üç kategori altında toplamışlardır.

Alabaş, Kamer ve Polat tarafından 2012 yılında yayımlanan Öğretmenlerin Kariyer Gelişimlerinde Lisansüstü Eğitim: Tercih Sebepleri ve Süreçte Karşılaştıkları Sorunlar adlı araştırmasında eğitim bilimlerinde lisansüstü eğitimlerini tamamlayan ilk ve ortaöğretimde görevli öğretmenlerin lisansüstü eğitim yapmaya karar vermelerinde etkili olan faktörleri belirleyip bunları çeşitli açılardan incelemek ve lisansüstü eğitimleri süreçlerinde karşılaştıkları sorunları belirlemek amacıyla 2010- 2011 Eğitim-Öğretim yılında farklı illerde görev yapan, farklı mesleki deneyime sahip, farklı üniversitelerin lisansüstü eğitim programlarından mezun olmuş 30 öğretmen ile görüşmeler yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin lisansüstü eğitimi genel olarak kişisel gelişim, meslekî kıdemde kolaylık sağlaması ve akademik personel olmak için tercih ettikleri görülmüş ve öğretmenler lisansüstü eğitim sürecinde karşılaştıkları problemleri temelde, yükseköğretimden kaynaklanan danışmanlık ile ilgili sorunlar, görev yaptıkları okullarda ise okul yöneticilerinin ders saatlerini düzensiz planlaması olarak belirtmişlerdir.

Sezgin, Kavgacı ve Kılınç'ın 2011 yılında yayımlanan Türkiye'de Eğitim Yönetimi ve Denetimi Lisansüstü Öğrencilerinin Öz Değerlendirmeleri adlı araştırmasında, 15 yüksek lisans ve 6 doktora öğrencisinin katılımı ile betimsel bir yaklaşımla inceleme yapma amacıyla araştırmacıların hazırladığı yarı yapılandırılmış görüşme formu ile araştırmanın veri toplama süreci gerçekleşmiştir. Araştırma sonuçları ışığında lisansüstü programların Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi'nde belirtilen bilgi, beceri ve yetkinlikleri kazandırmada daha yeterli hale getirilebilmesi için bazı önerilerde bulunulmuştur.

Karaman ve Bakırcı, 2010 yılında Türkiye'de Lisansüstü Eğitim: Sorunlar ve Çözüm Önerileri adlı bit çalışmaya ortaya koymuştur. Bu çalışma ile lisansüstü eğitimin önemini vurgulayarak sorunları genel boyutuyla tespit edebilmeyi ve geliştirilebilecek çözüm önerilerine katkı sağlamayı amaçlamışlardır.

Tonbul 2008 yılında, Öğretim Üyelerinin Performansının Değerlendirilmesine İlişkin Öğretim Üyesi ve Öğrenci Görüşleri isimli bir çalışma ortaya koymuştur. Bu çalışma ile kişisel-kurumsal eksikliklerin belirlenmesi ve giderilmesi yetersizliklerin saptanması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın gerçekleştirilebilmesi için 108 öğretim üyesi ve 230 öğrenciden araştırmacı tarafından geliştirilen Öğretim Üyesi Performans Değerlendirme Ölçeği kullanılarak verileri toplamıştır. Araştırma sonucunda, yetersizlik görülen öğretim elemanlarına 'destek hizmeti verilmesi, olumlu performansın da ödüllendirilmesi' konusunda görüş birliği ortaya konmuştur.

Karakütük, Aydın, Abalı ve Yıldırım'ın 2008 yılında yayımladıkları Lisansüstü Öğretimin Sorunları Konusunda Ankara'daki Üniversitelerin Lisansüstü Enstitü Yöneticilerinin Görüşleri adlı çalışmalarında, lisansüstü öğretimin sorunları konusunda Ankara'daki devlet ve vakıf üniversitelerinin lisansüstü enstitü yöneticilerinin görüşlerini almışlardır. Bu bağlamda 43 yöneticiden geri bildirim sağlanmış ve araştırmanın sonucunda Ankara'daki lisansüstü enstitü yöneticilerine göre, enstitü yönetim süreci, öğrencilerin seçilmesi, öğretim süreci, değerlendirme süreci, iletişim süreci ile ilgili sorun yaşanmadığına ancak öğretim üyesi sayısının azlığı, anabilim dalının farklı yerlerde oluşu, öğrencilere sunulacak sosyal imkânlar için enstitü bütçesinin yetersiz oluşu, ya da enstitülerin öğrencilerin tezlerinden makaleler gibi bilimsel yayınlar çıkarmadığı gibi sorunların olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Ekinci ve Burgaz'ın 2007 yılında yayımlanan Hacettepe Üniversitesi Öğrencilerinin Bazı Akademik Hizmetlere İlişkin Beklenti Ve Memnuniyet Düzeyleri adlı

çalışmalarında ise üniversitenin farklı fakültelerinde öğrenim gören öğrencilere "Öğrenci Beklenti ve Memnuniyet Anketi" uygulanarak veri toplanmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise, öğrencilerin akademik ilişki ve hizmetlere ilişkin beklentilerinin oldukça yüksek olduğu sonucunda varılmıştır. Akademik rehberlik, akademik danışmanlık gibi hususları çok önemseyen ve beklentileri yüksek olan öğrencilerin ise yine araştırmada toplanan verilere dayanarak bunlara ilişkin memnuniyetlerinin düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Gök ve Sılay'ın 2005 yılında yayımlanan Lisansüstü Eğitimde Yüksek Lisans ve Doktora Programına Giriş Koşullarının İrdelenmesi Üzerine Bir Çalışma adlı araştırmalarında yüksek lisans ve doktora programına giriş koşulları değerlendirilmektedir. Öğretim elemanlarına uygulanan bir anket yolu ile toplanan verilerin analizi sonucunda, akademisyen olmanın kolay olmadığı ve bu nedenle de yüksek lisans ve bilhassa doktora giriş koşullarının tam anlamıyla yerine getirmenin önemli olduğu hususuna değinilmektedir.

Yurtdışında yapılan araştırmalar. Burakgazi ve Yıldırım'ın 2017 yılında Journey into Doctoral Candidacy: A Grounded Theory Study of Doctoral Qualification Exam Process adlı çalışmalarında doktora yeterlik öğrencilerinin geçirdiği süreç araştırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi ve gömülü teori deseni kullanılmış olup, altı doktorant adayının düşünce ve deneyimlerini doktora yeterlik sınavından dört ay önce ve yeterlik sonrası bir ay sonrasında veri toplama sağlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin doktora yeterlik sınavı süresince birbiri ile ilintili beş süreci yaşadıklarını ortaya koymuş ve bu süreçleri, belirsizlik ve erteleme, süreçte kaybolma ve yolunu bulma, kaçınılmaz son olan sınavı deneyimleme, sınav sonrası rahatlama ya da tükenmişlik ve bu deneyime sonradan karışık hisler ile besleme olarak tanımlamışlardır.

Zhang (2005) tarafından lisans eğitimi tamamlanan üniversitenin kalitesinin lisansüstü eğitime devam etmedeki etkisinin ve öneminin araştırılması amacı ile gerçekleştirilen çalışmada, lisans eğitimi alınan üniversitenin kalitesinin yüksek olması durumunda öğrencilerin yüksek lisans ya da doktora programlarına kayıt oranlarının da yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Descutner ve Thelen (1989) tarafından 58 öğretim üyesi ve 68 öğrencinin katılımı ile gerçekleştirilen ve lisansüstü eğitimde öğrenci rollerinin belirlenmesinin amaçlandığı çalışmada, öğrencilerin lisansüstü eğitime ilk başladıklarında özellikle

başarı konusunda kendileri için belirlenen rollerin fakültenin beklentileri ile uyumlu olduğu görülürken, lisansüstü eğitim sürecinde bir dönemin tamamlanmasından sonra programda istenmeyen planların ve prensiplerin olması ve öğrencinin lisansüstü eğitim sürecinde daha az kontrol etme durumu hissetmesinin öğrenciler üzerinde bir stres kaynağı olarak görüldüğü tespit edilmiştir.

Gregg ve Sims (1972) tarafından Amerika'da 80 Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dallarında görev yapmakta olan 454 öğretim üyesinin katılımı ile gerçekleştirilen ve eğitim yönetimi programlarının ve alandaki lisansüstü eğitimin kalitesinin değerlendirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiş olan çalışmada bazı Ana Bilim Dallarının oldukça düşük puanlar ile değerlendirildiğini öte yandan bazılarının ise yüksek puanlarla değerlendirildiğini açıklamaktadır. Çalışma aynı zamanda yüksek puanlar ile kalitelerinin değerlendirildiği kurumların gelecek için de bu değerlendirmeyi elde etmelerinin gerekliliğini göz ardı etmemelerini ve düşük puanlar ile değerlendirilen kurumların ise zorluklar ile yüzleşeceğini unutmamaları gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada aynı zamanda eğitim yöneticisi yetiştirme amacı bulunan programların kalitesinin yönetilmesi ve korunmasının büyük önem taşıdığına değinilmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Araştırma Yöntemi

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinin incelendiği bu araştırmada, nitel araştırma yöntemine ait olan veri toplama teknikleri ve olgubilim deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırma, kökleri antropoloji, sosyoloji ve gazetecilik, eğitim, toplum hizmeti, sağlık, hukuk gibi çeşitli uygulama alanlarına kadar uzanan, felsefi yönelim ve yaklaşımları kapsayan bir araştırma türüdür (Merriam, 2018). Bu araştırma türü, öznel bilgiler içeren, belirli grup ya da bireylerin belirli bağlamlarda tanımlanması ve anlaşılmasını sağlayan, zihinsel süreçler ve davranışlar ile ortaya konan, doğrudan alıntılarının sıkça kullanıldığı bir araştırma türüdür. Nitel araştırma, gözle, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım& Şimşek, 2018). Nitel araştırma; insani deneyimler ve gerçeklikler hakkında geniş kapsamlı sorular yoluyla insanların yaşamlarını anlamamıza yardımcı olabilecek zengin ve betimleyici verilerin üretilmesi şeklinde de tanımlanabilir (Arastaman, Fidan ve Fidan, 2018). Araştırmada, detaylı ve derin bilgiler sunması ve gerçeği herhangi bir sınırlama olmaksızın yansıtması sebebi ile nitel araştırma yönteminden yararlanılacaktır.

Konu olarak bize yabancı olmayan ancak anlamını tam olarak kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlaması sebebi ile bu araştırmada nitel araştırma yönteminin olgubilim deseninden yararlanılmıştır. Olgubilim, bireylerin kendi bakış açısından, algı ve deneyimlerini ön plana çıkarmayı amaçlayan bir araştırma desendir (Ersoy,2019). Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama yöntemi görüşmedir. Olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için görüşmenin araştırmacılara sunduğu etkileşim, esneklik ve sondalar yoluyla irdeleme özelliklerinin kullanılması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu nedenle bu araştırma deseninde görüşme süreleri genellikle uzundur, araştırmacı da aynı zamanda görüşme yaptığı kişiler ile yoğun bir etkileşime girmelidir ve bu sayede olguların ya da yaşantıların araştırmacı için gerekli olan veriyi sağlayacak derinliğine

ulaşılabilmektedir. Aşağıdaki şekilde olgubilim desenin amacı, çalışma grubu, verilerin toplanması, verilerin analizi ve araştırmacının rolü açıklanmaktadır.

Olgubilim, bireylerin bir olguya ilişkin yaşantılarını, algılarını ve yüklediği anlamları ortaya çıkartmak ve doğrudan alıntılar yoluyla olgunun kavramlar ve temalar çerçevesinde tanımlanmasını sağlamaktadır (Kocabıyık, 2015). Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi ve olgubilim deseninin tercih edilme sebebi ğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde yüksek lisans ve doktora öğrencilerine ilişkin beklentilerini kendi deneyimlerinden yola çıkararak aktarmalarıdır. Bu deneyimlerin ayrıntılı bilgiler sunması nedeniyle araştırmada seçilen çalışma grubu bu konu hakkında bilgi ve tecrübe sahibi olan ğretim üyeleridir ve araştırmada yer alan çalışma grubunun rneklemi 13 ğretim yesi olarak belirlenmiştir. Araştırmada kullanılan veriler yüz yüze ve online yapılan görüşmelerden ve bu görüşmeler esnasında elde edilen gözlemlere dayanmaktadır. Öğretim yelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin olarak mutlak bir değerlendirme yapılmamıştır. Çünkü niversitenin durumu, öğrencinin akademik ve kişilik özellikleri, ğretim yesi ile olan uyumu, yüksek lisans ya da doktora hangi kademedede olduğu gibi pek çok farklı deneyimden söz konusu olabilir. Bu araştırmada önemli olan ğretim üyelerinin bu konuyu nasıl değerlendirdikleridir. Öğretim yelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentileri konusu alanyazında çok rneği bulunmaması nedeniyle araştırılmaya değer bir konudur. Bu sebeple araştırmacı ğretim üyelerinin görüşlerine ve deneyimlerine başvurarak bu araştırmanın olgusu olan lisansüstü öğrencilerden beklentileri incelemeyi amaçlamıştır.

Araştırmanın alışma Grubu

Araştırmanın alışma grubunu Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik niversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında 2020-2021 Eğitim-ğretim yılında görev yapmakta olan 12 ğretim yesi oluşturmaktadır. Bu araştırmada, çalışmada grubunun çeşitliliğini sağlamak amacıyla maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Maksimum eşitlilik rneklemesinde amaç, çalışma grubu ile göreli olarak küçük bir örnekleme oluşturarak, çeşitliliğin maksimum derecede yansıtılmasını sağlamaya çalışmaktadır (Yıldırım ve şimşek, 2013). Araştırmanın alışma grubuna seçilecek ğretim üyelerinin

belirlenmesinde üniversite, cinsiyet, yaş, idari görevi olup olmadığı, kıdemi, okuldaki hizmet yılı gibi değişkenler çeşitlilik kaynağı olarak alınmıştır.

Araştırma çalışma grubunun oluşturulması amacıyla, Ankara ilinde bulunan dört devlet üniversitesinin Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan 17 öğretim üyesinden randevu talep edilmiştir ve 12 öğretim üyesi çalışmaya katılmayı kabul etmiştir. Çalışma grubunun demografik özellikleri Tablo 5’de özetlenmiştir. Çalışmaya katılan öğretim üyeleri Ö kodu ile üniversiteler ise Ü kodu ile belirtilmiştir.

Tablo 5

Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretim Üyelerinin Demografik Özellikleri

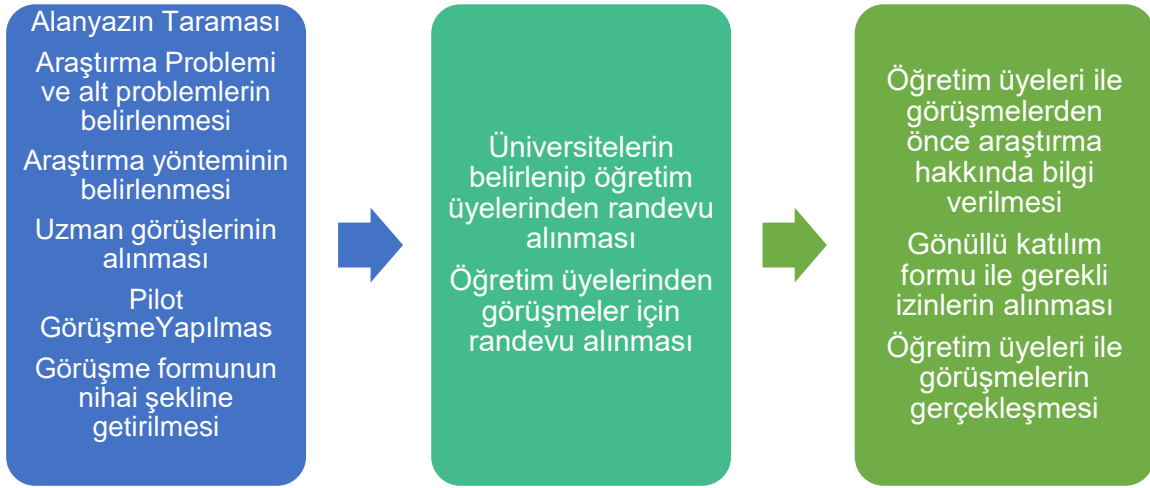
Sıra/Kod	Üniversite	Cinsiyet	Unvan	Mesleki Tecrübe	Kurumdaki Tecrübe	Danışmanlık Yapılan Öğrenci	Yönetilen Tez Sayısı	Yürütülen Ders Sayısı	Yapılan Görüşme Süresi
Ö1	Ü1	Kadın	Prof. Dr.	29	29	9	47	3	37:20
Ö2	Ü2	Erkek	Prof. Dr.	25	10	14	26	5	45:40
Ö3	Ü4	Erkek	Prof. Dr.	45	14	15	11	1	21:21
Ö4	Ü4	Kadın	Prof. Dr.	30	20	16	6	5	24:19
Ö5	Ü4	Erkek	Prof. Dr.	22	21	14	20	6	54:29
Ö6	Ü3	Kadın	Dr.Öğr. Üyesi	9	9	8	6	1	26:02
Ö8	Ü3	Kadın	Dr.Öğr. Üyesi	15	9	3	15	1	1:00:04
Ö9	Ü4	Kadın	Doç.Dr.	20	15	15	20	5	31:18
Ö10	Ü1	Kadın	Doç.Dr.	12	12	5	3	3	19.22
Ö11	Ü2	Kadın	Doç.Dr.	13	13	15	9	7	54:24
Ö12	Ü2	Erkek	Doç.Dr.	20	6	11	5	4	18:50
Ö13	Ü4	Erkek	Doç.Dr.	31	14	15	20	5	24:58

Tablo 5’de görüldüğü gibi çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin 5’i erkek, 7’si kadındır. Çalışmaya katılan öğretim üyelerinden 5’i profesör, 5’i doçent, 2’si ise doktor öğretim üyesi unvanına sahiptir. Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinin mesleki kıdem yıllarına bakıldığında 1-9 yıl arası kıdeme sahip 1 öğretim üyesi, 10-19 yıl kıdeme sahip 3 öğretim üyesi, 20-29 yıl kıdeme sahip 6 öğretim üyesi, 30-39 yıl kıdeme sahip 2 öğretim üyesi bulunmaktadır. Öğretim üyelerinin hâlihazırda çalıştıkları üniversitelerdeki hizmet sürelerine bakıldığında 1-9 yıl arası 2 öğretim üyesi, 10-19 yıl arası 8 öğretim üyesi, 20-29 yıl arası 2 öğretim üyesi bulunmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerinden danışmanlığında en fazla 47 tez (yüksek lisans

ve doktora) çalışması bitirmişken bir öğretim üyesi danışmanlığında henüz 3 tez tamamlamıştır. Öğretim üyelerinin danışmanlığındaki mevcut öğrenci sayılarına bakıldığında 1-9 öğrencisi olan 5 öğretim üyesi, 10-19 öğrencisi olan 7 öğretim üyesi bulunmaktadır. Görüşme yapılan bir öğretim üyesinin yüksek lisans ya da doktora tezi yönetmemiş olması sebebiyle verilerin analizi kısmında incelenmemiştir.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerinin araştırılması için öğreti üyeleri ile yüz yüze ve çevrimiçi görüşmeler yapılmıştır. Görüşme soruları hazırlanmadan önce araştırma konusu ile ilgili ulusal ve uluslararası alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taramasından sonra araştırmacı mesleğine dönük deneyimler ve karşılaşılan sorunlardan yola çıkarak araştırma problemi ve alt problemler belirlenmiştir. Aynı zamanda alanyazın çalışmasıyla konunun kavramsal temeli oluşturulup konu hakkında bilgi edinilip araştırmacının problemi belirlendikten sonra, görüşme sorularında yer alabilecek sorular belirlenmiştir.

Şekil 5. Veri toplama süreci

Şekil 5' de görüldüğü gibi veri toplama sürecinde çalışma grubunun belirlenmesi ve gerekli yasal izinlerin alınmasının ardından, Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan 17 öğretim üyesine önce elektronik posta ve daha sonra gerektiğinde telefon yoluyla ulaşıp araştırmacının amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Verilen bilgiler doğrultusunda öğretim üyelerinden görüşme için randevu talep edilmiştir. Görüşmeyi kabul eden 4 öğretim üyesi ile yüz yüze, 8 öğretim üyesi ile Covid-19 pandemisi nedeniyle Zoom, Skype Google Meet gibi çevrimiçi programlar aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Randevu günü ve saati gelmeden önce katılımcılara mail ya da telefon aracılığıyla görüşme ile ilgili hatırlatmalar yapılmıştır ve randevu için belirlenen gün ve saatte görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerden her biri yaklaşık olarak 20 ila 60 dakika sürmüştür. Çalışmada, verilerin bilimsel amaçla kullanılacağı ve yapılan görüşmelerin sadece araştırmacı tarafından dinleneceği belirtilerek öğretim üyelerinden alınan onay ile ses kayıt cihazı aracılığıyla görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Öğretim üyeleri cevap vermek istemedikleri soruya cevap vermemişlerdir. Yüz yüze ve çevrimiçi yapılan görüşmeler esnasında araştırmacı tarafından notlar alınmıştır. Kayıt altına alınan her bir görüşmeden elde edilen veriler araştırmacı tarafından dinlenerek Office Word dosyası şeklinde bilgisayar ortamında yazılmıştır. Hazırlanan görüşme soru ve cevaplarının yer aldığı Office Word dosyaları, öğretim üyelerinin gönüllü katılım formunda (bknz. Ek 2) belirttikleri mail adreslerine e-posta ile gönderilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Görüşme. Sosyal bilimlerde en çok kullanılan yöntemlerden birisi görüşmedir. Görüşme, gözlemleyemediğimiz davranışlar, duygular veya insanların etraflarındaki dünyayı nasıl ifade ettiklerini öğrenmek için gereklidir (Merriam 2018). Yıldırım ve Şimşek (2013) görüşme' yi "önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı ve iki veya daha fazla birey arasında geçen karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci" olarak tanımlamaktadır. Türnüklü (2000) görüşme' yi "diğer insanların deneyimlerini ve bu deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını anlamaya çalışılan" bir süreç olarak tanımlamaktadır. Görüşme yoluyla deneyimler, tutumlar, düşünceler, niyetler, yorumlar ve zihinsel algılar ve tepkiler gibi gözlenemeyeni anlamaya çalışırız. Bu süreçte, sorulan sorulara karşı tarafın rahat, dürüst ve doğru bir şekilde tepkide bulunmasını sağlamak görüşmecinin temel görevidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşme, araştırmacı ve katılımcı arasındaki etkileşim aracılığıyla toplumsal dünya hakkında veri toplamaya imkân tanıyan bir araştırma tekniğidir. Dil, etkileşimin en temel parçasıdır (Salman, 2020). Bir veri toplama aracı olarak görüşme yöntemi, nicel araştırmadaki veri toplama yöntemleri ile karşılaştırıldığında esneklik, derinlemesine bilgi alabilme, soru sırasının değiştirilebilmesi, anlık değişiklikler yapabilme, ortam üzerinde kontrol sahibi olma, sözel olmayan davranışlardan veri toplama gibi güçlü yönleri sahiptir.

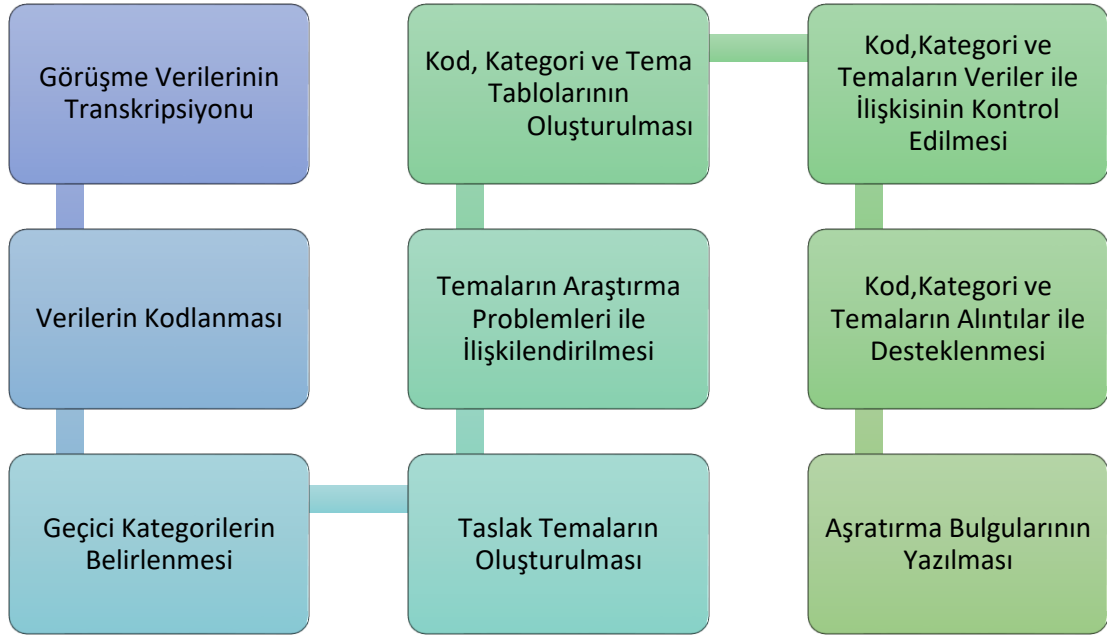
Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 12 demografik ve 12 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulurken ilgili yerli ve yabancı alanyazın ayrıntılı olarak incelenmiştir. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularının geçerliliğini sağlamada çeşitli maddeler belirlenmiş ve farklı üniversitelerin Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapan beş öğretim üyesinin uzman görüşüne başvurulmuştur. Soruların anlaşılır olup olmadığı bu görüşmelerle denenmiştir. Uzman incelemesi sonucu, bazı maddeler çıkarılmış, sorularda geçen bazı kavramlara açıklık getirilmiş ve uygun olmayan kavramlar görüşme formundan çıkarılarak, görüşler doğrultusunda sorular yeniden düzenlenmiş ve pilot uygulama ile test edilmiştir. Uzman görüşü ve pilot uygulama sonrasında görüşme formuna nihai hali kazandırılmıştır (Ek-A). Görüşme formuyla birlikte "Gönüllü Katılım Formu" (Ek-B) kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan bazı sorular şöyledir (bkz. EK-A)

“Lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi problemler yaşanmaktadır?”, “Lisansüstü öğrenci tipolojisine ilişkin görüşleriniz nelerdir?”, “Lisansüstü öğrenciler öğretim üyeleri ile iletişimlerinde nelere dikkat etmelidir? “

Verilerin Analizi

Veri analizi, nitel araştırmanın en önemli adımıdır (Flick, 2013; akt; Çelik, Baykal ve Memur, 2020). Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu araştırmada, ham verilerin anlamlandırılıp analiz edilme süreci için ilk olarak Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan 12 öğretim üyesi ile yapılan görüşmeler sonucunda toplam 159 sayfa görüşme deşifre metni hazırlanmıştır. Nitel araştırma verileri, verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ile bulguların tanımlanması olmak üzere dört aşamada analiz edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada görüşmelerden elde edilen veriler, araştırmanın amacı çerçevesinde kodlanmış, bu kodlar sınıflandırılarak araştırma bulgularını ortaya çıkaracak ve bu kodları en iyi şekilde açıklayacak kategoriler ve temalar belirlenmiştir.

Verilerin toplanmasından sonra izlenen basamaklar Şekil 6’da açıklanmaktadır.

Şekil 6. Veri Analizinde Takip Edilen Basamaklar

Araştırmada öncelikle 12 öğretim üyesi ile yapılan görüşmelerin ses kayıtları her bir öğretim üyesi için ayrı ayrı olacak şekilde Office Word programına yazı olarak aktarılmıştır.

Görüşme formunda yer alan her bir soru için görüşmelerde verilen yanıtlar defalarca okunarak soruların özümsemesi sağlanmış ve bunu takiben kodlamalar yapılmıştır. Kodlama, çeşitli kâğıtlar ve renkli kalemler, bir Excel tablosu veya bilgisayar destekli nitel veri analizi yazılımı kullanılarak gerçekleştirilebilir (Tracy, 2013; Çelik, Baykal ve Memur, 2020). Kodlamalar, ilk olarak Microsoft Word programı üzerinde yapılmıştır. Kodlar sarı renkle renklenmiştir. Renklenen kodlar Microsoft Excel programına aktarılmıştır. Aşağıda bir öğretim üyesi ile yapılan görüşmenin kodlamasının bir örneği sunulmuştur:

“Ders dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentilerim, derslerini verimli bir şekilde ve anlamlı bir şekilde geçirmeleri herhalde, ortalama değil kastettiğim, ciddi anlamda araştırmaya, kendi alanındaki konuları araştırıyor olması, aldığı dersleri akademik ilgileriyle ilişkilendirmesi ve bunlar üzerinden bilgi birikimini arttırmaya çalışması bence en önemli şeylerden bir tanesi ders döneminde. Burada olabildiğince

geniş bir yerden bilgiye maruz bırakması kendisini ve dediğim gibi öğrenmenin derin öğrenme olması benim öğrencilerden beklentim.”

Kodların belirlenmesinden sonra kodlar ve kategoriler organize bir şekilde oluşturulan tablolarla sunulmuş ve temalar belirlenmiştir. Bu araştırma sonucunda 10 ana temaya ulaşılmıştır: (1)Öğretim üyelerinin ders, tez ve yeterlik dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri (2) Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentileri, (3) Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile İletişim yöntemleri, (4) Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim sıklıkları, (5) Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencileri akademik hayata teşvik etmeleri, (6) Öğretim üyelerinin rol model aldıkları öğretim üyeleri, (7)Lisansüstü eğitim süresince yaşanan problemler, (8)Lisansüstü öğrenci tipleri, (9)Öğretim üyelerinde bulunması gereken özellikler, (10)Lisansüstü öğrencilere akademik ve bireysel öneriler. Kodlar ve temaların yeniden düzenlenmesinden sonra temaların alt başlıklarına göre alt temalar oluşturulmuştur. Sonuçta oluşan tema ve alt temalar şu şekildedir:

1. Öğretim üyelerinin ders, tez ve yeterlik dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri
 - Ders dönemi
 - Yeterlik dönemi
 - Tez dönemi
2. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentileri,
 - Akademik beklentiler
 - Bireysel davranış bağlamında beklentiler
3. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile İletişim yöntemleri,
4. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim sıklıkları,
5. Akademik Hayata Teşvik Edilen Öğrencilerden Beklentiler
 - Akademik beklentiler
 - Davranış şekli bakımından beklentiler
6. Öğretim üyelerinin rol model aldıkları öğretim üyeleri özellikleri,
 - Akademik özellikleri

- Bireysel özellikler
7. Lisansüstü eğitim süreci problemleri
- Öğrenciden kaynaklanan problemler
 - Öğretim üyesinden kaynaklanan problemler
 - Alana ilişkin problemler
8. Lisansüstü öğrenci tipleri,
- Karakter özelliklerine göre öğrenci tipleri
 - Akademik özelliklerine göre öğrenci tipleri
 - Cinsiyetlerine göre öğrenci tipleri
9. Öğretim üyelerinde bulunması gereken özellikler,
- Ders verme özellikleri bakımından
 - Danışmanlık özellikleri bakımından
 - Karakter özellikleri bakımından
10. Lisansüstü öğrencilere öneriler
- Akademik öneriler
 - Bireysel davranış bağlamında öneriler

Son olarak elde edilen bulgular ayrıntılı bir şekilde ilişkilendirilerek ve yorumlanarak açıklanmaya çalışılmış ve verilerin anlamlandırılması amaçlanmıştır. Verilen yorumları desteklemek amacıyla araştırmacı tarafından katılımcıların doğrudan alıntılarına yer verilmiştir. Araştırmada yer alan bulgular alanyazın ile de karşılaştırılmıştır. Alanyazında değinilmeyen bazı konulara çalışmada yer verilmiştir.

Araştırmacının rolü. Veri toplama süresince araştırmacı Ankara ilinde bulunan bir Yükseköğretim kurumunda öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır. Aynı zamanda veri toplama sürecinde araştırmacı çalışmış olduğu kurumda Enstitü Sekreterliği idari görevini yürütmektedir. Kendisi de hem bir akademisyen hem de enstitü sekreteri olarak görev yaptığı için lisansüstü eğitim sürecine ve öğretim üyeleri ile çalışmaya aşinadır. Araştırmacı görev yaptığı kurumda hem lisansüstü dersleri olan öğretim üyelerinin hem de lisansüstü öğrencilerin beklentilerini, deneyimlerini ve sorunlarını

dinleme ve gözlemlene şansı bulmuştur. Bu araştırmada, araştırmacının rolü, çalışmaya katılan öğretim üyesini anlamaya çalışan, anlamadığı yerde sorular soran ve onu anladığını gösteren katılımcı bir roldür. Araştırmacı görüşme sırasında öğretim üyelerine soruların daha iyi anlaşılmasını sağlamak için alternatif sorular ve sondaj sorular da sormuştur. Sadece ses kaydı yapan ve notlar alan bir rol değil, öğretim üyelerine onları anladığını gösteren ve mimiklerle eşlik eden bir rol benimsemiştir. Bununla beraber, öğretim üyelerine yönlendirici herhangi bir imada bulunulmamış ve görüşmeler süresince öğretim üyelerinin görüşlerine müdahalede edilmemiştir. Çalışmanın güvenilirliği için araştırmacı veri toplarken objektif davranmaya özen göstermiştir. Verilerin analizi sürecinde ise araştırmacı kendi deneyimlerinden de faydalanarak yorumlayıcı bir rol benimsemiştir.

Geçerlik ve Güvenilirlik

Nitel bir araştırmada toplanan verilerin detaylı bir şekilde rapor edilmesi ve sonuçlara nasıl ulaşıldığının açıklanması geçerliğin önemli ölçütlerindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmanın bulguları, görüşmeler yoluyla toplanan veriler yardımıyla ortaya konmuştur. Araştırmada iç geçerlik ve dış geçerliğin sağlanması için belirli basamaklar takip edilmiştir. İç geçerlik, uzman görüşü, katılımcı teyidi, elde edilen bulguların doğrudan alıntılarla desteklenmesi, veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formunun ve bulguların ilgili alan yazınla tutarlılığı ile sağlanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmada dış geçerlik, araştırma yönteminin ve basamaklarının ayrıntılı bir şekilde tanımlanması, veri toplama, verilerin analizi ve yorumlama sürecinin betimlenmesi, araştırmacının bireysel varsayım ve önyargıların araştırmaya yansıtılmaması ve toplanan ham verilerin başkaları tarafından incelenmeye uygun olarak saklanması ile sağlanmıştır. Ayrıca bu çalışmada yapılan her görüşme sonrası elde edilen veriler karşılaştırılmış ve herhangi bir tutarsızlık olup olmadığı incelenmiştir. Bu bağlamda farklı öğretim üyelerinin verdiği çelişkili bir ifadeye rastlanmamıştır. Ayrıca elde edilen bulgular daha önce yapılan çalışmalar ile karşılaştırılmış ve tutarsızlık olup olmadığı incelenmiş ve yapılan analiz sonucu belirlenen kodlar ve temaların uygunluğu araştırmacı ve tez danışmanı tarafından incelenmiştir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik bulgulara ve bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Birinci, İkinci ve Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin ders, yeterlik ve tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin bulgular

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen ilk soru “*Öğretim üyelerinin ders dönemindeki, yeterlik dönemindeki ve tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri nelerdir?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 6’da özetlenmiştir.

Tablo 6

Lisansüstü Öğrencilerden Ders, Yeterlik ve Tez Dönemine İlişkin Beklentiler

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Ders Dönemi	Alana ilişkin okumalar yapma	Ö2,Ö3,Ö4,Ö8,Ö9,Ö10	6
	Derslere katılım	Ö1,Ö2,Ö3,	3
	Nitelikli ödev ve sunumlar	Ö1,Ö2,Ö3,	3
	Ders hocası ile iletişim	Ö1,Ö7,Ö12	3
	Sürdürülebilir motivasyon	Ö2,Ö5,Ö7	3
	Derse devam	Ö1,Ö2,Ö3,	3
	Sorumlulukların zamanında yerine getirilmesi	Ö3,Ö12	2
	Lisansüstü eğitime zaman ayırma	Ö2,Ö12	2
	Diğer öğrenciler ile iletişim	Ö5	1
	Bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerini bilgisi	Ö1	1
Yeterlik Dönemi	Çok okuma yapmak	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö8	6
	Bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerini bilgisi	Ö2,Ö5,Ö7	3
	Ulusal ve uluslararası alanyazın bilgisi	Ö1,Ö2,Ö12	3
	Alandaki yenilikleri takip etme	Ö2,Ö3,Ö9	3
	Hazırlık süreci	Ö1,Ö8	2
Tez Dönemi	Danışman ile iletişim	Ö3,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,	6
	Çalışma şekli	Ö1,Ö6,Ö11,Ö12	4
	Bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerini bilgisi	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,	4
	Etik kurallara uyma	Ö1,Ö2	2
	Tez konusu belirleme	Ö1,Ö3	2

Tablo 6 incelendiğinde öğretim üyelerinin ders dönemindeki, yeterlik dönemindeki ve tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri görülmektedir. Öğretim üyelerinin ders dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri kategorisinde, alana ilişkin okumalar yapma (n=6),derslere katılım (n=3), nitelikli ödevler ve sunumlar (n=3), ders hocası ile iletişim (n=3), sürdürülebilir motivasyon (n=3), derse devam (n=3),sorumlulukların zamanında yerine getirilmesi(n=2), lisansüstü eğitime zaman ayırma (n=2), diğer öğrenciler ile iletişim (n=1), derse devam (n=3) ve bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi (n=1) öne çıkan kodlar arasındadır. Öğretim üyelerinin ders dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Ders döneminde alana ilişkin okumalar yapılması gerektiğini düşünen Ö4 görüşlerini “*Dediğim gibi yüksek lisansta daha fazla alanla ilgili yani yönetimle ilgili daha fazla kitap okumalar yapmaları gerekiyor, okuma yapmadıklarını, yapmadıkları demeyeyim de yeterli okuma yapmadıklarını hissediyorum .*” şeklinde ifade ederken Ö9 ise ” *Şimdi tabii ki derse mümkün olduğunca katkı sağlamaları benim için önemli ve özellikle de bu katkıyı yaparken tabii ki konuya ilişkin birikimlerinin olması, araştırmış olmaları, okuma yapmaları falan tabii ki önemli.*” şeklinde düşüncelerini açıklamıştır.

Alana ilişkin okumalar yapmanın önemli olduğunun düşünen diğer bir öğretim üyesi olan Ö10 düşüncelerini şu şekilde anlatmıştır:

Yani lisansüstü öğrencilerden beklentilerimiz genellikle derse hazır gelmeleri biliyorsunuz konular önceden bildiriliyor öğrencilere okumaları gereken kısımlar bildiriliyor ve onların aslında yapılmış olması. Eğer bir sunum yapacaklarsa o sunuma iyi hazırlanmaları sunum yapmayacak öğrencilerinse o sunum konusuyla ilgili en azından asgari okumaları yapmış olmalarını bekliyoruz (Ö10).

Ders dönemindeki lisansüstü öğrenciler için özellikle derse devam konusunun önemli olduğuna, dersteki etkileşime öğrencilerin görüşünün alınmasına değinen Ö1 görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir. “*Bir kere derse devamı önemserim. Neden önemli, devamsızlıktan bırakacağım diye tehdit etmek değil burada amacım. Bir benim derslerimde etkileşim söz konusudur ve o etkileşim ortamında herkesin olması benim için çok önemlidir. Herkesin görüşünü alması. Çünkü biz birbirimizle etkileşim ortamında çok şey öğreniyoruz. Ve dolayısıyla beni bu devama verdiğim önemi bildikleri için, bir gözlerim arar. Yani sınıfta o nereden niye gelmedi ben sorarım merak ederim. Hatta gecikmişse arayın sorun nerde kaldı falan derim. Benim bu yönümü*

bilirler o yüzden gelmek isterler. Gelemezlerse de farklı şekillerde bana haber verirler. Hocam işte şöyle olduğu için gelemiyorum diye. Devam çok önemli.”

Derslere düzenli katılımı ve lisansüstü eğitime zaman ayırma konusunda Ö2 ve Ö3 düşüncelerini şu şekilde aktarmıştır:

“Derslere düzenli devam, derslere düzenli devam edemiyorsa bunun gerekçelerini danışmanıya sorgulayıp çözüm üretmesi bu işe daha çok yatırım yapması. Her anlamda yatırım yapması. Zaman açısından manevi açıdan, ruhsal açıdan, adanmışlık açısından daha fazla zaman ayırması gerekiyor. Aksi takdirde evet yani mezun oluyorlar, ama çok da alanın beklediği niteliklere sahip olamıyorlar diye düşünüyorum.”(Ö2)

“Derslerde mümkün olursa katılımcı olması ve derslere katılması, soru sorması ve tabii çalışıyorsa, bir mesleği varsa oradaki eğitimle ilgili problemleri sınıfa getirmesi ve o tartışmaları paylaşmamız önemli. Tabii verilen ödevleri ve performansları zamanında doğru yapması, en önemlisi de yazıp çizerken etik kurallara uyması.”(Ö3)

Ders döneminde lisansüstü öğrencilerden beklenti olarak motivasyonun gerekliliğine değinen Ö5' in bu konudaki düşüncelerine aşağıda yer verilmiştir:

Bilim insanı kimliğini bir şekilde en azından içselleştirmiş olması gerekiyor. Yani yüksek lisans ve doktora zorunlu bir eğitim değil. Yüksek motivasyon, dirayet gerektiren feraset gerektiren bir iş. Kişi bunu yük olarak falan görmeyecek. Öğrenmeye ve gelişme kendini sürekli açık tutan bir zihniyet içerisinde olması gerekiyor. Böyle bir şeyle hareket etmesi lazım (Ö5.)

Öğretim üyelerinin yeterli dönemdeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri kategorisinde çok okuma yapmak ($n=6$), bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi ($n=3$), Ulusal ve uluslararası alanyazın bilgisi ($n=3$), alandaki yenilikleri takip etme ($n=3$) ve hazırlık süreci ($n=2$) öne çıkan kodlar arasında görülmektedir. Öğretim üyelerinin yeterli dönemdeki lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Yeterlik dönemdeki öğrencilerden beklentiler arasında öne çıkan kodlar arasında yer alan çok okuma yapmak konusunda öğretim üyeleri düşüncelerini şu şekilde açıklamaktadır.

Alanın temel eserlerini söylerim işte şunlar şunlar mutlaka okunacak, derslerin ödevleri tekrar okunacak derim. Yazarak çalışmasını öneririm. Defter ya da not tutarak ve yabancı araştırmalara bakmasını, yabancı literatüre bakmasını da dünyada neler olup bittiğini incelemesini söylerim. Yeterlikte bu tarz becerilerin ölçülmesi gerektiğini biliyorum ve ben öğrencilerime yani iyi hazırlık yapmalarını çok önemsiyorum. Çünkü hani bu böyledir bütün hocalar için (Ö1).

Biz istiyoruz ki öğrencimiz eğitim yönetimi alanının bütün bilgi birikimini iyi kötü bilsin. Kuramları bilsin, teoriler ondan sonra bilimsel araştırma yöntem ve tekniklerini çok iyi içselleştirmiş olsun Tezinin konusuna, yeterlilikten önce mümkünse karar versin ki yeterlilikten sonra hemen tez sürecine geçiyoruz. Bu sefer tez konusu arıyorlar. Belli bir altı ay içerisinde konu belirlemek, onu olgunlaştırmak ve tez önerisini hazırlamak çok zor oluyor. Dolayısıyla yeterlik sürecinde daha önce yani tez konusuna karar vermiş olmak. Sadece eğitim yönetimi okumaları değil, sosyal bilimlerin bütün disiplinlerine ait temel kavram, kuram yaklaşımları bilmelerini ben özellikle danışmanı olduğum öğrencilerden talep ediyorum. Çünkü eğitim yönetimi bilimi diğer bilimlerin arakesitinde yer alıyor. Eğitim yönetimini anlayabilmemiz bir iktisat bilgisi, sosyoloji işte psikoloji işte ve diğer alanlar yani hepsini şimdi saymak çok zor. Tabii bunların hepsini bilmesi gerekiyor. Derinliğine değil belki ama eğitim yönetimi ile ilişki kuracak şekilde böyle bir bilgi sahip olması lazım (Ö2).

Bilimsel bakış açısı geliştirmenin ve bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisinin önemine dikkat çeken Ö5 düşüncelerini “Alanın problematik olan durumlarını analiz edebilen, üzerinde az çok bilimsel bir bakış açısı, perspektif geliştirmiş, kendini o alanın disiplini scope dediğimiz kavramsal alanında olayları bu kanallarla analiz edebilen, eleştirel düşünebilen, biraz daha metodolojik yaklaşımlara hâkim ve alandan işte doktora tezi dediğiniz belki de kendi alanında kendi kariyerinde yapacağı en üst düzeyde nitelikli çalışmayı yapabilecek bilimsel bir raporlama yapabilecek, bilimsel bir konuyu bilimsel inceleme olarak araştırıp ortaya bilimsel bakış açısıyla bir tez koyabilecek bilgi ve birikime sahip olması gerekiyor.” şeklinde ifade etmektedir.

Öne çıkan kodlar arasında yer alan bir diğer başlık ise alandaki yenilikleri takip etmedir. Bu konuda Ö9 ‘un görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Yeterlilik döneminde, özellikle yeni ortaya çıkan kavramları ve konuları takip etmelerini daha çok bekliyorum. Eski klasik tabii ki bir takım yönetimin temelini oluşturan kavramları soruyoruz ama ben daha çok güncel konuları da yakından takip

ediyorlar mı ona da dikkat ediyorum, onu da istiyorum yani bir yeni gündemden haberleri olsun istiyorum, o şekilde söyleyeyim (Ö9).

Öğretim üyelerinin tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri kategorisinde, danışman ile iletişim ($n=6$), çalışma şekli ($n=4$), bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi ($n=4$), etik kurallara uyma ($n=2$), tez konusu belirleme ($n=2$) öne çıkan kodlar arasında görülmektedir. Öğretim üyelerinin tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Tez döneminde danışman ile iletişim halinde olmanın önemine araştırmaya katılan 6 öğretim üyesi değinmiştir. Bu konuya ilişkin Ö8 ve Ö9' un görüşleri aşağıda verilmiştir:

Yani bir kere tezlerinin öncelikli olması gerekiyor, ilk beklentim o. Teze öncelik vermeleri Ayrıca benimle iletişim halinde olmalarını bekliyorum. Düzenli olarak iletişim halinde olduğunu, açık olmalarını bekliyorum. Her şeyi yani ben de olabildiğince her şeyi paylaşabilirsiniz hissini yaratmaya çalışıyorum onun için açık olmalarını bekliyorum (Ö8).

Tez dönemindeki öğrencilerimden mümkün olduğunca çalışmalarının her aşamasında bilgilendirme yapmalarını bekliyorum şahsen ve her aşamasında o yaptıkları çalışmalar hakkında bilgilendirerek karşılıklı konuşmak ve ne şekilde ilerleyeceğimiz noktasında tartışmak istiyorum (Ö9).

Tez döneminde etik kurallara uymanın önemine değinen Ö1 ve Ö2 düşüncelerini şu şekilde paylaşmıştır:

Bu arada benim çok önem verdiğim bir şey, veri toplama aracı uygulanmadan önce ilgili kurumdan izin almak MEB'se MEB ya da senin yaptığın gibi rıza, onam almak kişilerden ve bizde şey çok önemli etik kurul onayı almak. Yani bizde önemli demeyim, enstitü bunu zorunlu hale getirdi. Yani etik kurul sürecini takip etme, MEB iznine ya da neyse izin. Ben bunlara çok önem veriyorum ve bunları hep veri toplama araçlarıyla birlikte işte izinleri, işte onayları vesaire tezin ekine koyduruyorum (Ö1).

Özellikle öğrenci bilerek ya da bilmeyerek intihal yapıyor. Yani intihal yapıyor demek ki bilim etiği konusunda raporlama konusunda öğrencilerimizi yetiştirmemiz gerekiyor. Dolayısıyla tez döneminde sorunlar daha çok araştırma yürütme, bunu planlama, uygulama süreçlerindeki zorluklar, örneğin etik komisyon iznini almak, yasal

izin alma. işte okullara gidiyoruz biz çoğunlukla, oralarda iletişim grup yöneticilere, öğretmenlere ulaşma noktasında sorunlar var. Öğrencilerin bu konuda biraz daha hazırlanması gerekiyor. Yani tez süreci öncesinde (Ö2).

Ve tabii ki verilerin analizi konusunda da sorunlar var. Tez döneminde benim gördüğüm öğrencilerimizde ciddi bir araştırma yöntem ve teknikleri konusunda ve raporlama konusunda ciddi bir problem görüyorum ben. Şimdi öğrenci tabi bunu yaşayarak öğreniyor. Tabi bu da güzel bir şey. Çok şey katıyor ama biraz da önceden hazırlıklı olmasında fayda var (Ö2).

Tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerin çalışma şekillerine ilişkin Ö11 düşüncelerini “Tez düzeyindeki aslında benim lisansüstü dönemdeki lisansüstü öğrencilerinden genel olarak beklentim ders ve tez ayrılabilir ama ikisi için de benzer şeyler geçerli. Yani öğrencilerin hocadan bir şey aldığı zaman bir şey yapması değil yani görev yerine getirir gibi oluyor anlatabiliyor muyum? Yani hani lisansüstü öğrencinin tez döneminde de kendi ajandasını oluşturması bence çok önemli. Kendi planını yapabilmesi de. Gerektiği zaman hocayı çalıştırması gerekli.” şeklinde ifade ederken Ö12 “Tez gerçekten olağanüstü bir dönemdir. Yani bütün yaşamını buna göre ayarlamak lazım. Yani eğer bir aile yaşamı çoluk çocuk sahibi iş sahibi ise buna göre birçok ciddi planlama yapması lazım Bu planlamayla beraber de sıkı bir şekilde riayet ederek bu periyotlara hangi nelerin hangi dönemde tamamlanması gerekiyorsa bunları bekletmeden o dönemde yapması gerekir.” ifadeleri ile düşüncelerini açıklamıştır.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentilerine ilişkin bulgular

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen dördüncü soru ““Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentileri nelerdir? Lisansüstü öğrenciler öğretim üyeleri ile iletişimde nelere dikkat etmelidir?”” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 7’de özetlenmiştir.

Tablo 7

Lisansüstü Öğrencilerden Bireysel Beklentiler

Kategori	Kod	Katılımcı	n
İletişim ile İlgili Beklentiler	Saygı	Ö4,Ö5,Ö8,Ö9,Ö10,Ö13	6
	Doğru İletişim kanalları kullanma	Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö8,Ö11,	6
	Üslup	Ö1,Ö2,Ö4,Ö7	4
	Öğretim üyesini bilgilendirme	Ö3,Ö5,Ö6,Ö10,	4
Akademik Beklentiler	Çalışma şekli	Ö1,Ö12,Ç13	3
	Sorumluluklar	Ö12	1
	Nitelikli çalışma	Ö1	1

Tablo 7 incelendiğinde, öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentilerini iletişim ile ilgili beklentiler ve akademik beklentiler olarak iki kategoride değerlendirdikleri görülmektedir. İletişim ile ilgili beklentiler kategorisinde yer alan saygı ($n=6$),doğru iletişim kanallarını kullanma ($n=6$), üslup ($n=4$),öğretim üyesini bilgilendirme ($n=4$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasındadır. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentilerini akademik beklentiler kategorisinde değerlendirdikleri zaman ise çalışma şekli ($n=3$), sorumluluklar ($n=1$) ve nitelikli çalışma ($n=1$), öne çıkan kodlar arasında görülmektedir. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden iletişim ile ilgili beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Öğretim üyelerinin bireysel beklentileri arasında öne çıkan kodlar arasında yer alan saygı, Ö2, Ö4, Ö8 ve Ö10 tarafından şu şekilde açıklanmaktadır:

Özellikle böyle randevu alırken, üslup, ben dili kullanmaları sen dili değil. Beni çok rahatsız ediyor, dosyaya bakar mısınız? Bununla ilgili bana bilgi verir misiniz? gibi.

, Hocam dosyayı ekte paylaştım acaba zamanınız olursa dönüt almam beni çok mutlu eder gibi olmalı (Ö2).

Böyle bazıları şeyi bilemiyor, nasıl diyeyim, ölçüyü bilemiyor bir saygısızlık anlamında demiyorum fakat hocaya neleri sorabilirim, neleri sormamalıyım, bu hocanın işi bu olmamalı falan gibi ya da bilgiye ulaşmak istiyorsun böyle söyle. Bu bilgi ile ilgili hani bir kısıtlılığım var beni yönlendirebilir misiniz gibi bir ifade kullansa, onu mu yapacağım şunu mu yapacağım ve anında sanki şey telefonda mesajlaşır gibi, böyle cevap yazıyorum iki dakika sonra bir daha cevap geliyor falan böyle ben merkezli bir iletişim kurmaya çalışıyor. Bu biraz da genel kültür işi yalnız, biraz bir gariplik var (Ö4).

Evet karşılıklı saygı olması gerekiyor. Ben o anlamda da şanslı olduğumu düşünüyorum. Şimdiye kadar böyle bir tuhaf bir iletişim şekliyle karşılaşmadım açıkçası Hani bazen beklentiler çok yüksek olabiliyor ya da her şeyi bizim işte çözebileceğimize yani anında hep vaktiniz varmış gibi bazen o olabiliyor. Ona biraz daha özen gösterip yani herkesin başka yoğunlukları da var. Onu biraz düşünerek mesela o anlamda hani mesela uzun zaman hiçbir göndermeyip sonra son dakikada gönderdi öğrenci diyelim ve şey hemen sonrasında ise birkaç gün içinde geri dönülmesi hemen yanıt alma gibi beklenti olabiliyor. O her zaman yani gerçekleşemez mümkün değil çünkü başka yoğunluklar da var. Birazcık onu gözeterek yani iletişim kurmak önemli diye düşünüyorum (Ö8).

Yani kişisel olarak iletişimin sık aralıklarla gerçekleşmesini beklerim. Yani somut bir şey yaptıktan sonra öğrenci danışmana mutlaka ulaşmalı onun dışında tabii ki saygı çerçevesinde danışmanıyla görüşmesini beklerim (Ö10).

Öğretim üyeleri, lisansüstü öğrencilerin kendileri ile iletişimde doğru kanallar kullanmaları gerektiğinin önemine değinmiştir. Bu konudaki düşüncelerini Ö2 “Yani ben kendi danışmanlığını çok aktif yürütüyorum. İletişime çok büyük önem veriyorum. Öğrencilerin akademik sosyalleşmesi konusunda onları ayrıca eğitimler veriyorum. Akademik hayatın kendine göre bir şeyi var, bir protokolü var, benim beklentilerim var tabi işte o beklentileri de anlatıyorum diyorum ki örneğin benimle görüşmeden önce randevu talep edin. Profesyonel hayat yani artık öyle randevu. Bu randevuyu mümkünse mail yoluyla alın diyorum. İşte whatsapp ve diğer uygulamalar üzerinden çok şey değil. Yani benim açımdan uygun değil. Mail üzerinden.” şeklinde ifade ederken, Ö11, “Yakın ilişkiler kurmak isterim. Hiyerarşinin görünür olmasını istemem

yani hiyerarşi de değil ama hani ben kimseye işte iş için eğer bekleyebilir bir şey ise pazar günü akşama 8 buçukta ben bu meselenin şurasını anlamadım diye böyle uzunca bir mesaj yazıp cevap vermesini beklemem işte. Bunu öğrenciden beklerim.” ifadesi ile düşüncelerini açıklamıştır.

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden akademik beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Nitelikli çalışma yapması benim için çok önemli. Özenli çalışması kişiliği kadar önemli.(...) Nitelik, bilimsellik, kaynaklara ulaşmak, kolaya kaçmama, yerli kaynaklarla tez yazıyor, yabancı kaynaklara bakmadığında çok kızarım. Yerli ve yabancı literatüre bakacak. Türkçeye çok özen gösterecek. Güzel bir Türkçe. Bir de tez yazım kılavuzuna uygun yazması çok önemli format anlamında, ona da çok kızıyorum. Formatı bizim kılavuza uygun olacak. Bunları önemserim (Ö1).

Tamamen disiplinli bir şekilde gerekenleri yerine getirmesi. Aşama aşama bir tezin metodolojik açıdan kuramsal açıdan neleri kapsadığını bilmesi ve buna yönelik olarak da o bölümleri tamamlamasını bekliyorum. Onun dışında kişisel bir beklentim falan yok yani. Hani şöyle davransın şöyle yapsın dediğim bir durum yok. Çalışkan olsun tezi ile ilgili tezini anlamaya ilgili olsun yeter yani (Ö12).

İşimizin gereği olan birlikte çalışmanın gerektirdiği tüm koşulları sağlamaya çalışıyoruz. Zaten burada otoriter bir konum veya işte özne rolünde değilim ben. Bunu not edebilirsin çünkü buradaki işi bir işbirliği daha doğrusu ortak yürüttüğümüz bir iş olarak görüyorum (Ö13).

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişimde kullandıkları iletişim yöntemlerine ilişkin görüşler

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen beşinci soru “*Lisansüstü dersinizi alan, danışmanlığınızı yaptığınız ve tez danışmanlığını yaptığınız öğrencileriniz ile hangi yöntemler ile iletişim kuruyorsunuz?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 8’de özetlenmiştir.

Tablo 8

Lisansüstü Öğrenciler ile İletişim Yöntemleri

Kategori	Kod	Katılımcı	n
İletişim Yöntemleri	E-Posta	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6, Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13	12
	Yüz yüze	Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11, Ö12,Ö13	11
	Çevrimiçi -Online		
	Görüşmeler	Ö1,Ö2,Ö3,Ö8,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13	8
	Telefon Görüşmesi	Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö8,Ö10,Ö12,Ö13	8
	Whatsapp/Kısa Mesaj	Ö1,Ö3,Ö6,Ö8,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13	8

Tablo 8 incelendiğinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim kurma yöntemlerinde e-posta ($n=13$), yüz yüze görüşmeler ($n=11$), çevirim içi/ online görüşmeler ($n=8$), telefon görüşmesi ($n=8$) ve whatsapp/ kısa mesaj kodlarının öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim kurma yöntemlerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Şöyle ders aşamasında çok sık görüşmek icap etmiyor. Birincisi her öğrencime cep telefonu numaramı veririm, mail adresimi veririm. Danışmanı olmadığım öğrenciler ile cep telefonumu paylaşmam, onlarla paylaşırım ama onlar da zaten ne zaman arayacaklarını bilirler. Beni hiç rahatsız etmezler dolayısıyla ama ben yazışmayı daha çok tercih ediyorum. Yani bir şekilde whatsapp'tan yazışırım mesela bugün bile bir öğrencim bir şey sordu whatsapp tan hemen döndüm (Ö1).

Şimdi şöyle ben e-posta'yı sıklıkla tercih ediyorum. Cep telefonuma da entegre anında iletilip, fark ediyorum yani hemen geliyor ben dönütünü veriyorum bunu tercih ediyorum. Ama bu uzaktan öğretim sürecin bana öğrettiği bir şey oldu. Özellikle il dışında yaşayan öğrencilerle tabii şimdi Ankara'da yaşayanlar da da öyle. Online görüşme yapmam gereken durumlar oluyor. Mesela onu ben zoomu tercih etmiyorum. Ben Google Meets üzerinden bireysel görüşmeler yapıyorum. Konu eğer yüz yüze görüşme yapmayı gerektiren bir şeyse öğrencime söylüyorum (Ö2).

Hepsini kullanırım, en çok öğrencilerle görüşen hocayım (Ö3).

Öğretim üyelerinin pek çoğu yüz yüze görüşmelerde etkileşimin daha iyi olduğu için iletişimin daha sağlıklı gerçekleştiğini düşünmektedir. Ö4, Ö8, Ö9 ve Ö10' un bu konuya ilişkin görüşlerine aşağıda yer verilmiştir:

Benimle bir bilgiye ihtiyacı varsa yüz yüze konuşurum ben. Yüz yüze iletişimde etkileşimin daha iyi gerçekleştiğini düşündüğüm için fakat ani durumlar oluyor mesela ani bir şey sormak istiyor o zaman öyle okula gelmeye de gerek olmayan bir bilgi o

zaman benimle telefonla konuşabilirler ya da bir çalışmasını kontrol etmemi istiyor ya da çalışmasının bir parçasını zaman e-posta (Ö4).

Yani zoom görüşmesi de yüzyüze görüşme de oluyor. Ben aslında yüzyüze görüşmeden tercih ediyorum tabii en verimli o oluyor. Genelde bunların bir karışımını kullanmış oluyorsunuz. Mesela e-mail üzerinden bir şeyler ilerliyor ama takılınan noktalar için yüzyüze görüşüyoruz. Whatsapp daha çok böyle anında kısa sürede yanıtlanması gereken şeyler varsa işte bürokratik şeyler ile ilgili oluyor, kayıt süreçleri ile ilgili oluyor o tür haberleşmeler işte ne bileyim kongreye başvuru varsa ya da bir projeye dahil edilmek çalışmak istiyorlar mı ya da onların bir önerisi varsa o zaman işte e-mail ya da whatsapp'tan anında durumlar kullanılıyor. Ama bütün bu iletişim yolları her zaman açık (Ö8).

Yüz yüze de görüşüyoruz. Öğrencimin içinde bulunduğu duruma bağlı olarak eğer uzaktaysa, başka bir ildeyse gelip gitme durumları bazen zor olabiliyor, o durumlarda işte böyle online olarak görüşebiliyoruz. Bazen de eğer il içindelerse yüz yüze iletişim kuruyoruz. Bu şekilde götürebiliyoruz (Ö9).

Önceden genelde yüz yüze görüşmeyi tercih ediyordum. Öğrencinin şehir dışında olması durumunda muhakkak e-mail yoluyla iletişim kuruyordum ya da telefonlaşma mesajlaşma gibi yollarla iletişim kuruyordum ama şu anda işte online görüşme şeklinde gerçekleştiriyoruz. Yani yüz yüze görüşmenin yerini online görüşme aldı. Zaten genelde işte belge okuma şeklinde de görüşme gerçekleştirdiğimiz için, yani tezin okunması taslağın okunması şeklinde mutlaka e-mail yoluyla oluyordu bu da (Ö10).

Öğretim üyeleri, lisansüstü öğrencileri ile görüşürken çok yönlü iletişim araçlarını kullanabileceklerini ve öğrencilerin pek çok iletişim kanalını açık bulabileceğini şu sözleriyle ifade etmiştir:

Çok yönlü iletişim araçları kullanılabilir ama merakını ben kısa öz net anlatmasını sonra sonra ilgili önce lazım gelmez dene. Bilgiye ulaşabileceği pek çok alan varken hazır benden bilgi tüketmek yerine kendisi çalışarak hazırlanarak yani en azından o iyi niyetini göstermesini beklerim. Yani özellikle hafta sonları alan da sonra ve pek şey olmuyor. Onun dışında mesai saati, mesai dışı fark etmez. E-posta ve elektronik posta adresi ile özellikle kurumsal e posta adresi ile yazışma o anlamda daha sıralı bir yol diye düşünüyorum (Ö5).

Çoğunlukla e-mail ile kuruyorum. Onlar da benimle e-mail ile çok yazışıyorlar. Ben daha telefon meselesine çok alışamadım galiba özellikle WhatsApp ve benzeri. Doktora öğrencilerimle yazışıyorum WhatsApp'tan ama genelde e-mail üzerinden (Ö6).

Aslında tez öğrencileriyle yani artık belli bir yere gelmişse bana bir kısa mesaj sormak istiyorlarsa whatsapptan da yazışıyoruz. Bu şey değil ama şey demek istiyorum hani böyle yani ne bileyim ben şurayı anlamadım falan da çok uzun bir mesaj yani öyle olmaz hani ben sana oturup bir saat mesaj yazamam. Arayabilirsin beni ben mesela aranmayı tercih ederim. Bana bir kısa mesaj yazıp, çünkü o üstünde konuşmayı getirecek bir şey.... Yaklaşık 1 buçuk yıldır falan pandemi dolayısıyla pandemi dolayısıyla hani ofiste olmuyoruz Gitmiyorum nerdeyse yani ofiste görüşme seçeneğimiz de çok gündemde değil ama yani onun dışındaki aslında yani olan zamanlarda ben hemen hemen bütün derslerde öğlen yemeği saatleri dışında ofisimde oluyorum. Yani o zaman da iletişime açığım. Hani ofisteysen özellikle randevu almasına da gerek yok. O an gelirse ofise görüşebiliriz dersim ve benzeri yoksa aslında hani bu da bir seçenek yani bu da gayet yerleşik ve olan bir seçenek. Ama hani pandemi dolayısıyla ben ofise hiç gitmiyorum nerdeyse böyle olunca o seçenek ortadan kalkmış durumda. Hani bu benim aslında en tercih ettiğim yollardan bir tanesi yüz yüze iletişim kurmak (Ö11).

Şöyle yani bu pandemi döneminde iletişimimiz tabii ki ya telefonla oluyor ya işte online oluyor yüz yüze sadece o son noktada ıslak imza dönemi dışında pek olmuyor ama bazen okula gidiyorum okula gittiğim zaman da eğer uygunsa bu şehirde ise ve gelebiliyorlar ama onun dışında genelde online (Ö12).

Öyle bir şablonumuz yok. Gerek olduğu her koşulda gerekli olan bütün iletişim araçlarıyla görüşüyoruz. Zaten benim bütün iletişim bilgilerimin açık olduğunu yani zaten biliyorsun veya gördün (Ö13).

Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile görüşme sıklığına ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen altıncı soru “*Lisansüstü öğrencileriniz ile hangi sıklıkta görüşmeyi tercih edersiniz?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 9’da özetlenmiştir.

Tablo 9

Lisansüstü Öğrenciler İle Görüşme Sıklığı

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Ders Dönemi	İhtiyaç duyulan her zaman	Ö1,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö10,Ö11,Ö13	8
	Aylık	Ö2,Ö3, Ö9	3
	Dönem başı ve dönem sonu	Ö2	1
Tez Dönemi	İhtiyaç duyulan her zaman	Ö1,Ö4,Ö5,Ö6,Ö8,Ö10,Ö11,Ö13	8
	Aylık	Ö2,Ö3, Ö9	3
	Haftalık	Ö7	1
	Günlük	Ö12	1

Tablo 9 incelendiğinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim sıklığını ders dönemi ve tez dönemi kategorilerinde değerlendirdikleri görülmektedir. Ders döneminde ihtiyaç duyulan her zaman ($n=8$), aylık ($n=3$), dönem başı ve dönem sonu ($n=1$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Tez döneminde ise ihtiyaç duyulan her zaman ($n=8$), aylık ($n=3$), haftalık ($n=1$) ve günlük ($n=1$) ifadeleri öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim kurma sıklıklarına ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Ders dönemindeki lisansüstü öğrenciler ile çok sık görüşmediklerini ifade eden Ö1, Ö2 ve Ö9’un konuya ilişkin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Şöyle ders aşamasında çok sık görüşmek icap etmiyor. Birincisi her öğrencime cep telefonu numaramı veririm, mail adresimi veririm. Danışmanı olmadığım öğrenciler ile cep telefonumu paylaşmam, onlarla paylaşırım ama onlar da zaten ne zaman arayacaklarını bilirler. Beni hiç rahatsız etmezler dolayısıyla ama ben yazışmayı daha çok tercih ediyorum. Yani bir şekilde whatsapp’tan yazışırım mesela bugün bile bir öğrencim bir şey sordu whatsapp’tan hemen döndüm. Yani bir de şunu sevmiyorum, benim yüzümden geciksin ya da benim yüzümden öğrencinin işi aslında hep şöyle

oluyor benim için onun işi benim işimin önünde oluyor. O beni bekliyor, benden dönüt bekliyor diye düşündüğüm için. Hep buna öncelik ve önem veriyorum. Dolayısıyla, ihtiyaca göre öğrencinin taleplerine göre ya da benim tezin işleyişindeki işlemlerin sıklığına göre ya da niteliğine göre biz görüşmenin sıklığını belirliyoruz. Ama her hafta diyebilirim, bazen haftada 2 bazen iki ayda 1 anlatabiliyor muyum (Ö1).

Özellikle ders aşamasındaki öğrencilerimle dönem başları dönem sonları gibi oluyor. Arada olağanüstü bir gelişme yoksa böyle, ama tez öğrencileri, teze hazırlık sürecindeki öğrencilerimle tabi sürecinin belli aşamalarına göre bunlar değişiyor. Bir örnek vereyim tezin artık sonuna doğru yaklaşmışsa birkaç günde bir görüşüyorum. Yani ya telefonla ya online bu şekilde ya mail yoluyla bir kaç günde bir ama en tez önerisini vermiş artık ne diyeyim çalışmalara başlamış ve bana ihtiyaç duymuyorsa o aralar o iki üç haftayı buluyor yani. Ama bir ay geçmiyor en kötü ben tez aşamasının öğrencilerimle de ayda bir şeklinde görüşüyorum. Ders aşaması biraz daha genişleyebiliyor (Ö2).

Dersi alan öğrencilerimizle çok fazla sık olmuyor. Sadece tez konusu ile alakalı bir ön bazen görüşmelerimiz oluyor. Hani ileriye dönük olarak ne yapabiliriz noktasında 6 ayda falan veya her dönem başlarında oluyor bu görüşmeler, o şekilde kalıyor. Çok fazla iletişim sağlanmıyor, ama tez aşamasında belirli kısımları hazırladıkları zaman iletişime geçiyorlar zaten ben onu söylüyorum mesela kavramsal çerçeveyi yaptınız, bunu mutlaka önden gönderin bir bakalım, analiz edelim ondan sonra eksiklerimiz varsa tamamlayalım diye. O zaman da ayda bir falan veya 15 günde bir görüşme sağlayabiliyoruz (Ö9).

Öğretim üyeleri, lisansüstü öğrenciler ile görüşme sıklıklarının öğrencilerin tutumları ile de farklılık gösterebileceğine değinmişlerdir. Bu konuda Ö3 ve Ö5 düşüncelerini şu sözlerle aktarmıştır:

Öğrenciden öğrenciye değişiyor. Haftalık olmayabilir ama bir aylık en azından en geç. Her hafta görüşüyoruz zaten dersi alan çocuklarla. Her öğrencinin sizinle farklı bir ilişki kurma yöntemi oluyor aslında, bazıları daha samimi bir yol izlerken bazıları daha farklı beklentiler içinde geliyor (Ö3).

Tamamen öğrencinin tutumu belirliyor ve öğrenmeye olan yatkınlığı belirliyor bazı öğrenciler haftada bir arıyor, haftada bir mesaj atıyor, sürekli işi takip ediyor. Kimi öğrenci de böyle düzenli iletişim kurma alışkanlığı gelişmiş. Kimi öğrenciyi sizin

aramamız gerekiyor. Nerde senin tezin senin çalışman niye gelmedi ya, Neden haber gelmiyor?(...)Tamamen öğrencinin tutumuna göre değişiyor. Düzenli çalışan öğrenciler 15 günde bir işte haftada bir işte haftalık belirli aralıklarla farklı şekillerde iletişim kuruyor. Buradaysan burada görüyor telefonsa telefon ya da mesaj ya da sorması gereken bir şeye en azından iletişim ağlarını kurup seninle iletişim kuruyor yani şey var. Düzenli çalışan öğrenci kendisini unutturmuyor iletişimde. Benim kastım o kendisini unutulmaması lazım ders açması için ise değil bunları hep tez için söylüyorum. Derste zaten öyle bir şey yapması mümkün olmuyor ama bazı öğrenci de oluyor ki peşine düşüyorsun (Ö5).

Üç öğretim üyesi öğrencilerin her ihtiyaç duyduklarında onlarla görüşebileceğini şu sözleriyle aktarmıştır:

Öğrencilerin ihtiyaç duyduğunda... Benimle iletişime kendileri inisiyatif alarak geçmelerini istiyorum. Birazcık orada öğrencilerin inisiyatif almalarını bekliyorum açıkçası. Ama istedikleri zaman benimle iletişime geçebilirler onu biliyorlar zaten (Ö6).

Ben genelde öğrenciden talep geldiği zaman görüşmek istediği zaman en kısa sürede öğrencinin talebini karşılama şeklinde gerçekleştiriyorum bunu. Bana kalsa daha sık aralıklarla en azından ayda bir ne yaptığını sormak isterim ama dediğim gibi herkes yetişkin ve koşullar farklı olabiliyor. O yüzden çok da öğrencileri sıkmamak adına böyle bir şey yapmıyorum. Öğrenciden talep geldiği anda görüşme talebi karşılamaya çalışıyorum (Ö10).

Yani ders danışmanlığı için öğrenciler ihtiyaç duyduğu her zaman ulaşılabilirim. Ama yani her dönemin başında mesela beni aramalarını bekliyorum. Bir ders seçimi yapmadan önce çünkü üstüne konuşmamız gereken şeyler olabiliyor (Ö11).

Bir öğretim üyesi tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerin süreç içerisindeki iletişimi koparmamasının önemini şu sözleriyle ifade etmiştir:

Ama tez döneminde şey benim için çok önemli mesela bunu teze başlayan herkese söylüyorum. Yani lütfen bana dönem sonunda gelmeyin. Dönemin başından itibaren ben dediğim gibi progressive çalışmayı severim... Ben dönem başından itibaren hem öğrencinin hızına göre hem de benim yoğunluğuma göre karşılıklı haberleşerek gitmeyi tercih ediyorum. Ama bir tez için örneğin bunun yoğunluğu ne kadar dersen yani en azından dönem içerisinde yani 5 6 kez bir draft üzerinde çalışmayı beklerim. Ya da ortalama diyelim 5 6 kez olmasa da. Ama mesela hani

dönem tezinin artık sonuna gelen bir öğrencinin aşağı yukarı ne yaptığını biliyorsam parça parça da iletişim kurmuşsak işte sorusu falan varsa yani atlayabilir yani burada mutlaka bir rapor göndermek durumunda değil ama ben şeyi, yani sürekli sürekli derken çalışmaların gelişmiş halinin bana aralarda dönemin sonu gelmeden gönderilmesini mutlaka isterim. Bu da çalışmanın olgunluğuna göre değişebilir. Öğrencinin ihtiyacına göre değişebilir. Hani o dönem neler planlandığına göre değişebilir ama asla şey değil yani dönemin başında seninle kararlaştırdık bunları bunları yapacağız, dönem sonunda aa ne yapmışsın gel bir bakalım, olmuş, olmamış yani bu hiç benim tarzım bir şey değil (Ö11).

Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin akademik hayata teşvik ettikleri lisansüstü öğrencilere ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen yedinci soru “*Lisansüstü öğrencilerden akademik hayata teşvik ettikleriniz ya da akademik hayatı tercih edenler ile ilgili beklentileriniz nelerdir?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 10’da özetlenmiştir.

Tablo 10

Akademik Hayata Teşvik Edilen Öğrencilerden Beklentiler

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Akademik	Etik ilkelere uyma	Ö1,Ö3,Ö4,Ö8,Ö1	5
	Öğretim üyesi ile yayın yapma	Ö1,Ö2,Ö4,Ö12	4
	Alanı iyi temsil etme	Ö2,Ö6,Ö8,Ö11	4
	Bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerine hakimiyet	Ö5,Ö6,Ö10	3
	Bilime adanmışlık	Ö2	1
Davranış Şekli	Öğrenme ve gelişme motivasyonu	Ö2,Ö3,Ö5,Ö7	4
	Çalışkan olma	Ö2,Ö5,Ö8,Ö11	4
	Sürecin iniş ve çıkışlarına hazır olma	Ö6,Ö11	2
	Yılmazlık	Ö6, Ö11	2
	Saygı	Ö1,Ö5	2
	Bilgiyi paylaşma	Ö5	1

Tablo 10 incelendiğinde öğretim üyelerinin akademik hayata teşvik ettikleri lisansüstü öğrencilerden beklentilerini akademik beklentiler ve bireysel davranışlar bağlamında beklentiler olarak iki kategori altında değerlendirmektedir. Akademik beklentiler kategorisinde etik ilkelere uyma ($n=5$), öğretim üyesi ile yayın yapma ($n=4$), alanı iyi temsil etme ($n=4$), bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi ($n=3$) ve bilime adanmışlık ($n=1$), öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bireysel davranış bağlamında beklentiler kategorisinde öğrenme ve gelişme motivasyonu ($n=4$), çalışkan olma ($n=4$), sürecin iniş ve çıkışlarına hazır olma ($n=2$), yılmazlık ($n=2$), saygı ($n=2$), ve bilgiyi paylaşma ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin akademik hayata teşvik ettikleri lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Hiç kimsenin moralini bozmam çünkü herkes o yolu tercih ediyor. Ama içimden bilirim ki birisi o yolda devam etmeli. Biri de burada kesmeli, yani orada durmalı, o noktada da iyi olanı daha çok motive etmeye çalışırım. Diğerine yapmak istiyorsa tabii ki yolu açık olsun tabii çalış çabala ama biraz daha şunu yap derim. Sadece bunu derim. Ama böyle çok beğendiğimi daha çok böyle zorlarım. Genellikle o tarz öğrencilerimle ortak yayınlar yaparım. Her öğrencimle ortak yayın yapmam. Niteliğine güvendiğim öğrenci ile yaparım ve yaptığımız ortak yayınlarda tez ile ilgili olmamak şartıyla. Yani farklı bir konuda genelde konuyu ben belirliyorum, gel seninle de bu konuda çalışalım der onunla ortak yani öğrenci bilir zaten kiminle ortak çalışmak istediysen o aslında iyidir bu böyledir. Hatta tezini bitirdiği halde hala ortak yayın yaptığım. Yani hepsini seviyorum ama hepsinin ortak yayın teklifi ile gitmiyorum. Bu bile aslında bence yeterli. Sonrasında da niteliği, etik ilkelere çok dikkat etmeleri benim için çok önemli. Yani a'dan z'ye etik davranışları, hocalarına karşı saygılı olmaları, bilimsellikten ödün vermemeleri hep söylediğim bir şey Türkçe benim için önemli. Bu anlamda iyi olanlar çalışmayı da tercih ediyorum (Ö1).

Bilime adanmışlığın akademik hayata devam edecek öğrenciler için öneminde değişen Ö2 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Benim evet bu konuda çok ciddi bir çalışmam var. Ben sadece öğrencilerimi mezun etme peşinde değilim. Onların profesörlüğüne dahi ta o zamana kadar yanlarında yolculuğa eşlik etmek istiyorum ve bunu da aktif olarak yapıyorum. Zaten sosyal medya hesaplarımda bolca öğrencilerimin başarılarını duyuruyorum vesaire gurur duyuyorum. Benim beklentim daha çok öğrenciler de bu süreçteki yolculuğu

alanınızı en iyi şekilde temsil edecek bir donanıma kavuşmalarını bir defa. Ben hem ders hem tez sürecinde destekliyorum. Daha sonra mezun olduktan sonra doktor olanlar çünkü yüksek lisanstan oldu. Aslında yüksek lisans' ta yetenekli olduğunu gördüğüm, dürüst olduğunu hissettiğin ve gerçekten bu işi bir aşkla bağlandığını düşündüğüm yüksek lisans öğrencilerim varsa bir defa bunları doktora teşvik ediyorum onu söyleyeyim, destekliyorum. Çok net. Bunlardan eksik varsa şüpheyle yaklaşıyorum. Çok da yaklaşmak istemiyorum o profilde öğrencilere. Çünkü bende bilime adanmışlık çok fazla ve yetiştirdiğim öğrencilerin de bu nitelikte olmasını istiyorum. Doktorada yine öğrencinin potansiyeline bir bakıyorum. Yani öğrencilerin de bir kapasitesi var, potansiyeli var. O yolda zaten dökülüyor bazısı, dökülüyor. Sen bir şey bekliyorsun, ondan ama o onu yapamıyor çocuk yani bir şekilde yapamıyor, koşulları elvermiyor, kapasitesi yetmiyor falan neyse. Neyse bunların arasından bir kısmı mezun olduğunda doktorada özellikle de artık ben onların Türkiye'deki herhangi bir üniversitede iş bulabilmeleri için bizzat sürecin içindeyim. Aktif olarak bir iş takipçisi gibi takip ediyorum. Kendi evladına nasıl yapıyorsan öğrencilerime de aynısını yapıyorum ve üniversiteye geçişte biliyorsundur sen de akademik dosyasının öğrencilerin güçlü olması gerekiyor. Öğrencilerimle nitelikli dergilerde yayın yapıyorum. Onların bu süreci içselleştirmelerini, öğrenmelerini teşvik ediyorum. Beklentim aslında yükselmeleri, daha çok. Teşvik ediyorum. Çalışmalarını artırmalarını, dozunu artırmalarını, daha yüksek hedefler koymalarını bekliyorum. Onun için de teşvik ediyorum. Bu işi sadece bak hep bugün söylediğim bir şey araçsallaştırmak değil, bu işin kendisinin bizzat amaç edinmeleri yönünde teşvik ediyorum. Yani bizim ülke olarak millet olarak hatta insanlık olarak gerçekten bilime inanan insanlara ihtiyacımız var. Ben öğrencilerimi bu anlamda teşvik ediyorum, beklentim de bu yönde. İyi, nitelikli akademisyenler olmalarını bekliyorum (Ö2) .

Ö3, Ö4, Ö8 ve Ö10 akademik hayata devam edecek öğrenciler için akademik etiğin göz ardı edilmemesi gerektiği konusuna şu sözleri ile dikkat çekmiştir:

Sürekli sadece okuma değil, doktora düzeyinde de yazıma başlayacak. Yani biriktirecek, yazma becerisini de geliştirecek sadece okuma değil. Tabi akademik etik ve akademik yazma yeterlilikleri bunlar bizim önceliğimiz her zaman (Ö3).

Tabii ki etik çok önemli bir. Entelektüel sermayesi çok önemli benim için. O duruş anlatabiliyor muyum? Herkes öyle durmayabiliyor. Entelektüel sermayesinin yüksek olmasını beklerim. Sosyal sermayesinin yüksek olmasını beklerim ve yine bunlara

bağlı olarak ama hani ifade olsun diye söylüyorum, genel kültür düzeyine dikkat ederim (Ö4).

Yani etik olmaları, adaletli davrandıklarından emin olmaları ve etik olmayı, adaletli olmayı başka şeylerin önünde tutmaları... Bilim insanı bilinci ile yaklaşımları yaptıkları her şeye önemli. Bu bağlamda da işte aslında doktora sürecine akademik kimliklerini de geliştirmeye harcamak ve bunu da yani birilerinin kopyası olmak şeklinde değil de kendilerini tanıyıp ben nasılım tamam tabi çok güzel önümüzde örneklerimiz var rol modellerimiz var ama rol modellerimizin her birinden ve başka iletişimde olduğumuz bir sürü belki insandan bir şeyler kapıp ama kendinizi unutmadan bir yaklaşım geliştirmek kendi akademik kimliğini oluşturma girişiminde bulunması gerekiyor. Yani kendin olmayı unutmadan ilerlemelerini beklerim ve en önemlisi de etik ve adaletli davranmalarını, değerlerinden ödün vermeden (Ö8).

Etik kurallara uygun davranması ilk sırada yer alır. Bilimsel araştırma yöntemlerine uygun araştırma süreçlerini gerçekleştirmesi, hakkaniyetli olması, öğrencilere karşı adil olması, güncel yayınları takip etmesi, alanı ilgilendiren gelişmeleri takip etmesi, yasal değişiklikleri takip etmesini beklerim diyebilirim (Ö10).

Akademik hayatın ve akademisyen olmanın sadece akademik değil aynı zamanda davranış şekli bakımından birtakım gereksinimleri olduğu konusuna değinen Ö5 ve Ö6 ve Ö11' in bu konudaki düşünceleri şöyledir:

Zaten o öğrencilerin birçoğu süreçte kendini ve rüştünü ispatlayan öğrenciler oluyor. Yani sizin bu öğrenci evet akademik bir disiplin etiğine sahip dediğiniz öğrenciler zaten ayrışıyor, pozitif ayrışıyor. Yani öğrenci çalışıyor, öğreniyor, okuyor, kongrelere katılıyor, bildiri hazırlıyor, makale yapıyor tezinden çalışmasından. Yaptığı ödevler nitelikli ve kaliteli oradan da tabi ki kişilik özelliği açısından özellikle akademik açıdan baktığında alanı iyi tanıyan, okuyan bilimsel araştırma ve teknikleri konusunda kendini geliştirmiş birisi olmasını bekliyorum. Tutumsal açıdan öğrenme ve gelişme arzusu ve dirayeti o olan birisi olması gerekiyor değerler açısından bakıldığında iyi insan ilişkileri bekliyorsunuz yani akademisyen olmak evet önemi ama bununla birlikte kişilerarası ilişkilerini güçlü tutması gerekiyor. Sonuçta bunlar, önemli olan iyi insan olmak İyi insan olduğun sürece bu makamlar mevkiler bize katkıda bulunacak şeyler Yoksa özünde iyi ve mutlu bireyler olmak erdemli bireyler olmak temel gaye. O şekilde olması gerekiyor. Ve daha çok da ben bir şeye çok önem veririm. Yani, arkadaşlarının ve diğer öğrencilerin gelişimine katkıda bulunuyor mu mesela bilgisini paylaşan birisi

midir o önemli bir şey çünkü bilgisini paylaşamayan insanlarda genellikle bu tür öğretmek gibi meslekler çok zordur. Yani öğrenme ve gelişime açık olması gerekiyor. Aynı zamanda da bildiğini başkalarına aktarıp bir şey yapabiliyor mu. Yani bilgisinin başkasına hayrı var mı buna bakarım ben (Ö5).

Bu işin sadece akademik araştırma, alanını bilme, metot bilme ötesinde bir kimlik yaratma hikayesi olduğunu onlara anlatmak isterim, anlatıyorum da zaten bunun zorluklarının olduğunu hiçbir şeyin aslında görüldüğü kadar kolay olmadığını, aynı zamanda bizim de birey olarak, akademisyen olarak zorluk yaşadığımızı, zorlandığımızı, anlamadığımızı o yüzden de onlardan da beklentilerimizin bu olduğunu, yani sürekli başarı şeyi kurmaktansa bu meslek şöyle 'up and down' sürekli giden bir meslektir bunu anlayarak büyümelerini öğrenmelerini istiyorum genelde de bu yönde öğrencilerimi teşvik ediyorum (Ö6).

Yani burada yani şey şu bence altın standart şu çalışmak yani bütün çalışma alanlarında olduğu gibi çalışkanlık işte çalışmak, yılmazlık, sabretmek, sabır göstermek... Eleştirel düşünme becerilerinin ben çok kritik olduğunu düşünürüm ve akademik kariyer, akademisyen vesaire neyse bir kere yani kişileri, kurumları sorgulayan birisinin olması bence çok önemli. Şeyden hoşlanmıyorum ben yani dediğim gibi ben de öyle birisi değilim işte hoca söylesin ben de onu yapayım yani böyle bir yani ilişki düzlemi ya da böyle bir üniversite hayali bence hiç evrensel üniversite idealine uymuyor. Dolayısıyla yani biraz bazı şeylere hem meydan okuyabilen hem işte sorgulayabilen, gerektiği zaman itiraz edebilen, yani hem akademik bakışı olan hem de cesareti olan akademik cesareti olan birileri olması isterim (Ö11).

Öğretim üyeleri ile yayın yaparak akademik hayata adım atılan andan itibaren süreçte bu profesyonel ağın geliştirilmesinin önemini Ö12 şu sözleri ile ifade etmiştir:

Öncelikle bu tez aşamasını tamamlayıp akademik yaşama geçenlerle ilgili olarak mutluluk ve gurur duyuyoruz. Çünkü bu kadar çalışmanın sonunda akademik yolu tercih ettikleri için. Tabii ki meslektaş olarak onlarla birebir kontak halinde bulunmak iyidir. Karşılıklı olarak iyidir. Neden? Birincisi yeni başlayanlar genelde taşra üniversitelerinde olduğu için onların da çok desteğe ihtiyacı var. Bu açıdan onlarla birlikte çalışmayı sürdürmek gerekir. İkincisi de onlarla birlikte çalışıp bu daha önce öğrenciyken yürüttüğümüz çalışmaları, projeleri daha profesyonel düzeyde yürütmenin avantajını yaşıyoruz Yani kısacası ağ genişliyor, bu anlamda önemli (Ö12).

Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin akademik hayatları boyunca rol model aldıkları öğretim üyelerine ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen sekizinci soru “*Sizin akademik hayatınız boyunca tol model aldığınız bir hocanız var mı? Varsa hangi özellikleri, davranışları sizi etkiledi?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 11’ de özetlenmiştir.

Tablo 11

Öğretim Üyelerinin Rol Model Aldıkları Öğretim Üyeleri Özellikleri

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Akademik	Ders İşleme Tarzı	Ö3,Ö4,Ö5,Ö7,Ö9	5
	Akademik saygınlık/üslup	Ö2,Ö5	2
	Etik ilkelere bağlılık	Ö2,Ö8	2
	Alanı tanıma	Ö6,Ö9	2
	Akademik Cesaret	Ö11	1
Bireysel	Çalışkan olma	Ö1,Ö3,Ö5,Ö9,Ö10,Ö12	6
	İyi iletişim becerileri	Ö2,Ö4,Ö10,Ö12	4
	Öğrenciyi bekletmeme/ertelememe	Ö1	1

Tablo 11 incelendiğinde öğretim üyelerinin akademik hayatları boyunca rol model aldıkları öğretim üyelerinden akademik ve bireysel davranışlar bağlamında iki kategori altında etkilenmiş olduklarını değerlendirmektedir. Akademik davranışlar bağlamında ders işleme tarzı ($n=5$), akademik saygınlık/üslup ($n=2$), etik ilkelere bağlılık ($n=2$), alanı tanıma ($n=2$) ve akademik cesaret ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bireysel davranışlar bağlamında ise çalışkan olma ($n=6$), iyi iletişim becerileri ($n=4$) ve öğrenciyi bekletmeme/ertelememe ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin akademik hayatları boyunca rol model aldıkları öğretim üyelerinin akademik bağlamda nelerden etkilendiklerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

İşte mesela 1 A hocasının grup içerisinde akademik bir ortamdaki üslubu, konuşması, düşüncelerini ifade ederken seçtiği tarz, yöntem ondan onu aldım örneğin yani.(...)Yaşça benden büyük, kıdemli bir hoca var mesela çok paperlara, raporlara çok teknik bakıyor, çok teknik dönütler veriyordu. O hocadan da iletişim değil o

kısımdan bir şeyler aldım. Bir hocam var çok böyle etik duruyor, duruşu çok etik yani bilim etiğine çok dikkat ediyor falan ve ilkeleri var, duruşu var ondan da onu aldım gibi. Dolayısıyla her hocadan hayatımda hep böyle olmuştu zaten. Yani her insandan alacak bir şey var, alıyorum bundan gocunmuyorum Yani beni geliştirdiğini düşünüyorum(Ö2).

Şöyle söyleyeyim var tabii. Bu hocam benim şeyden gelme, yani öğretmenlik, okul yöneticiliği işte İl Milli Eğitim Müdürlüğü gibi her neyse işte, yani Milli Eğitim Bakanlığı 'background'unda Milli Eğitim Bakanlığı'nda çalışmışlık var. Yani olaya salt kuramsal bakmıyordu ve mesela derslerde kuramsal bir şey anlattı değil mi? Hemen bunu uygulamaya dönüştürür ve örnek verirdi. İşte bak anısını anlatırdı ya bir başkasının uygulamaya dayalı anısını anlatırdı bize. O bize çok iyi otururdu. Bunu kesinlikle kendim yapıyorum (Ö4).

Bir kişi değil de birden fazla kişi oldu. Tabii insanlar iyi de kötü de model alabiliyor. İyi model aldığım yanları ne oldu mesela bilgisini kültürle sentezlemesi oldu. Bir yandan kendi bildiği kültürel değerlere bağlı, diğer taraftan da evrensel bir akademik perspektif geliştirebilmesi benim için önemli oldu. Özellikle bilgiyi sentezlemesi, kültürle ilişkilendirmesi, kendi kültürel milli değerlerimizle barışık bir bilgi sentezleme süreci sentezleme özelliği var mesela o hocamızın o türden bir şeyden dolayı örnek almışımıdır. Çünkü karmaşık kompleks gibi gözükken akademik içerikleri ve bilgileri nasıl kültürel bağlamda tanıdık ve aşına olduğumuz kavramlarla atasözleri ile özdeyişler ile nasıl sunulabileceğini falan gördüm. (Ö5).

Öyle rol model aldığım, sağlam ayakları üzerinde duran bir hocam vardı o beni çok etkilemişti. Kadın bir hocaydı, bir kadının öyle bilgili, sağlam gerçekten iyi bir akademisyen olması benim gözümde çok etkileyiciydi, hala daha ona söylüyorum o da çok mutlu olur, her zaman o benim için rol modeldir. Ben PDR alanında lisans eğitimimi aldım. O alanın hem özelliklerini çok iyi taşıyan ve bunu çok iyi yansıtan bir hocaydı, yan öğrettiği bilgiyi kendi içselleştirmiş biriydi bu benim için çok önemli. Ben doktora tez hocamı ilkinden sonra değiştirdim Amerika'dayken, ilkinden çok şey öğrendim mentorluk etmeyi öğrendim o benim için rol modeldir. Öğrencilere nasıl rol model olabileceğini, zaman zaman zayıf olabileceğimi, hata yapabileceğimi ondan öğrendim. Son doktora hocamdan da yılmamayı, bırakmamayı öğrendim herhâlde. Çok uzun sürdü benim doktoram. Sekiz sene sürdü, bir noktada hocam ben artık yapamıyorum dediğimde 8. senenin ortalarında, ben bunu bırakacağım galiba dediğim noktada beni

çok iyi cesaretlendirmişti bence o önemli bir şey öğrenciye o cesareti vermek, o yüzden benim için bu anlamda iyi bir rol modelidir. Hepsi de kadındır bu arada onu da özellikle söylemek istiyorum. Benim için bence bu önemli çünkü erkek olan akademisyenlerin var olma davranışlarını o 'collabration'ı yarattıkları o ortak ilişkisi daha farklı o yüzden bence kadın rol modeller benim için önemli (Ö6).

Özellikle bir hocam mesela o yani hayat boyu mentorum oldu ve sadece benim değil benim işte master yaptığım dönemde birkaç arkadaş hatta onun araştırma ekibinde belki 5-10 kişiydik ve hepimize ve sonraki öğrenci gruplarıyla da öyle, iletişimini devam ettirdi yani hala görüşürüz.Dönem sonlarında mutlaka işte hepimizi çağırır birlikte sosyalleşiriz de ama o sosyalleşme ve aslında bir akademisyenliğe, akademik kariyere sosyalleşme anlamını da taşıyan bir şey o da oluyor bir taraftan sosyalleşme süreçlerinde ve hep birlikte çalışıp böyle eşit ,kendisiyle eşit gördüğü hissini, değerli gördüğü hissini yansıtan bir hocamızdır. Yani ben de öğrencilerimle böyle ilişkiler kurabileyim her zaman istemişimdir. Çünkü Amerika'daki o şeyi seviyorum işte master' a başlayan öğrencileri artık hani şey gibi ne denir işte iş arkadaşı gibi görme sergilenir genelde. İşte o da aslında o akademisyen kimliğine, bilim insanı kimliğini geliştirmekte de çok önemli katkısı olan bir şey. Fikirlerinin önemli olduğunu hissediyorsun. Güvenirliği için mesela zor gibi görünen şeyleri veriyorlar sen o sorumluluğu yerine getirdiğin zaman kendine güvenin artıyor. Böyle güzel bir alışveriş bence ve etik yaklaşım yine her zaman haklarını gözetmiş, gözeten bir hocadır ona çok önem verir. Bu işte makalede isim sırası ya da katkı sağlayan insanın mutlaka dahil edilmesi gibi yaklaşımlara çok önem veren birisi. Bir de yani işte gerçekten öğrencilerini seviyor, o karşılıklı sevgi ve saygı çerçevesinde ilerleyen ve gerçekten o desteği hep hissettiren bir hocamız. Tabi başka kişiler de oldu tez jürimden, jürimdeki birkaç hoca öyle benim için onlar da rol model sayılabilecek kişiler. Benim gelişimime katkıda bulunacak fırsatlar varsa bunları paylaşan kişiler, daha önce işte bu master yaparken bir öğretmenlik stajı gibi işte bu eğitim psikolojisine giriş derslerinde verdiğimiz bir programa dahil olduk. O programın yürütücüsü bir hocamız vardı o da mesela işte ders vermeye ilgili, öğrencilere yaklaşım ile ilgili çok destek oldu b ize yeni yöntemler de gösterdi. Kendisinin bize yaklaşımı bizim için de örnek teşkil etti (Ö8).

Bunun için o hocalarımızın ders veriş tarzları, çalışma sistemleri bende iz bıraktığı için eğer hoca olacaksan en azından onlar kadar dersini iyi anlatabilen,

alanında yeterli, donanımlı bir kişi olmak için çaba sarf etmem gerektiğini düşündüm. Onlara, lisans düzeyindeki hocalarımı örnek aldım diyeyim bu anlamda (Ö9).

Hocalarımın hepsinin her birisinin ayrı ayrı çok güçlü olduğu taraflar vardı ve yani bence bizi en çok o akademik cesaret açısından iyi yetiştirdiklerini ve desteklediklerini düşünüyorum (Ö11).

Öğretim üyeleri rol model aldıkları öğretim üyelerinin bireysel davranışlar bağlamında bilhassa çalışkanlıklarından etkilendiklerini ifade etmişlerdir. Bu konuya ilişkin üç öğretim üyesinin ifadelerine aşağıda yer verilmiştir:

Hani şöyle söyleyeyim çalışkanlığını örnek aldığım, zaman yönetimindeki titizliğini örnek aldığım, iletişimdeki kibarlığını örnek aldığım hocalarım olmuştur. Bilimselliğini, çok okumasını, çok okuma derken başka şeyler mesela roman okunmasını örnek aldığım hocalarım olmuştur. Okumak böyle bir at gözlü gitmesin bence her şeyi okumalıyız, iyi bir entelektüel olmalıyız (Ö1).

Çalışkanlığıyla bilimsel etkinliği ile azim ve kararlılığıyla tabii ki saygınlıkları örnek aldığımız öğretim üyeleri hocalarımız oldu (Ö5).

Yani birebir şu hocayı örnek aldım, şu kişiyi örnek aldım diye ismen söylemeyeceğim ama e tabii ki farklı yönlerini takdir ettiğim beğendiğim akademisyenler var, onların da genellikle işte çalışkanlığını örnek alıyorum diyebilirim. Az önce söylediğim gibi çok fazla okuyor olması, yayınları çok takip ediyor olması, yeni çıkan kitapları okuyor olmalarını örnek aldığımı söyleyebilirim. Öğrencilerle ilişkileri biraz burada ilham verici olabiliyor. Bunları söyleyebilirim (Ö10).

Araştırmanın Dokuzuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan problemlere ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen dokuzuncu soru “*Lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi problemler yaşanmaktadır?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 12’de özetlenmiştir.

Tablo 12

Lisansüstü Eğitim Süreci Problemleri

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Öğrenciden Kaynaklanan	Az okuma yapılması	Ö1,Ö3	2
	Etik ilkel ihlali	Ö1	1
	Zaman yönetimi	Ö1	1
	Motivasyon eksikliği	Ö5	1
	Derslere devam	Ö8	1
Öğretim Üyelerinden Kaynaklanan	Öğretim üyesi-öğrenci ilişkisi	Ö1,Ö2,Ö11	3
	Öğrencilere ayrılan zaman	Ö6,Ö8	2
	Alandaki güncel bilginin takibi	Ö12	1
Alana İlişkin	Pratikten uzak dersler	Ö2,Ö5,Ö8	3
	Ders çeşitliliği	Ö2,Ö5,Ö8	3
	Öğrenci seçimi	Ö2, Ö11	2
	Kontenjan	Ö2,Ö10	2
	Nitelik	Ö5,Ö6	2
	Kaynak yetersizliği	Ö6	1

Tablo 12 incelendiğinde öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan problemlere ilişkin görüşlerini öğrenciden kaynaklı sorunlar, öğretim üyelerinden kaynaklanan sorunlar ve alanla ilgili sorunlar olarak üç kategoride inceledikleri görülmektedir. Öğrenciden kaynaklı sorunlar kategorisinde az okuma yapılması ($n=2$), etik ilke ihlali ($n=1$), zaman yönetimi ($n=1$), motivasyon eksikliği ($n=1$) ve derslere devam ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinden kaynaklanan sorunlar kategorisinde öğretim üyesi ve öğrenci ilişkisi ($n=3$), öğrencilere ayrılan zaman ($n=2$) ve alandaki güncel bilginin takibi ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Alandan kaynaklanan sorunlar kategorisinde ise pratikten uzak dersler ($n=2$), ders çeşitliliği ($n=2$), öğrenci seçimi ($n=2$), kontenjan ($n=2$), nitelik ($n=2$), ve kaynak yetersizliği ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin

lisansüstü eğitim sürecinde öğrencilerden kaynaklı yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Şöyle benim gördüğüm çok aceleci olmak ya da çok yavaş olmak, zaman yönetimini becerememek bir sorun. Çok aceleci olup birden bitirip hatta ben şey diyorum kayıt yaptırdığı gün diplomayı almak isteyenler var diyorum. Yani böyle bir hızla hızlı hızlı harala gürele nitelikten ödün vererek, nitelik çok önemli değil. Bu beni çok rahatsız ediyor, ufku geniş olması çok rahatsız ediyor. Ödevi yapmak böyle papağan gibi ezberleyip tekrarlamak bunlar hoşuma gitmiyor, biraz tartışmalı, eh biraz dünyaya hakim olmalı. Bunları çok önemsiyorum. Bilimsel araştırma, yazım, rapor yazım tekniklerine hakim olmayı çok önemsiyorum. Burada sorunlar görebiliyorum dediğim gibi. Yani acelecilik ya da çok yavaşlık, zaman yönetimindeki beceriksizlik topluca. Niteliği çok önemsememek, etik ilkeleri ihmal etmek, belki eleştirileri olumlu anlamda katkılardan çok ders çıkarmamak (Ö1).

Bizim çok eksik gördüğümüz şey çocukların okuma yazma becerileri düşük. Okuma alışkanlıkları çok düşük ve sadece derslerdeki kitapları okumayla sınırlı kaldıklarını görüyorum. (...)Çocuklar ders dışında dersler dışında kendilerini geliştirmekten biraz uzaklar. Kendi kişiliklerini geliştirmek için ekstra ders olmayan konularda okumaları yok ve bir de çok geniş perspektiften bakma alışkanlıkları da maalesef çok sınırlı biraz bunlardan şikayetçiyiz tabii (Ö3).

Öğrenci motivasyon ile ilgili ciddi sıkıntılar görebiliyorum bazen. Öğrencilerde bir araştırma bir sorgulama yani bunu bir kariyerlerini zorunlu parçası gibi görüyorlar. Ama öğrenme ve gelişimlerinin doğal bir süreci gibi ya da istedikleri bir şey gibi hissedilmiyor. Yani dersinize giren öğrencilerin yarısında o motivasyonsuzluğu ve ilgisizliği görebiliyorsunuz. Gelen öğrenciler arasında da kuramı bir an önce bitirip iş yükünü ve öğrenci yükünü azaltmak yerine sistemde atılincaya kadar beklemeyi tercih edenler var öyle bir pasif durumda olan atıl öğrenci grubu var yani ne öğrencilik yapıyor ne de kaydını da yaptırıyor ama gelip de gitmiyor da. Öyle bir anlamsız yük oluşturuyor yani şey anlamında öğrenci mi bakıyorsun evet öğrenci sistemde kayıtlı mı kayıtlı ders kaydını yaptırıyor ama aktif çalışan öğrenen, gelişen ve gelişim sürecini programlamış bir öğrenci değil o türden şeyler var yani programa başvuran öğrenci sayısı da geçen senelere göre ciddi bir artış var ama öğrencilerde ki bilinç ve nitelik açısından bir iyileşme yok. Yani özellikle hazır bulunuşluk, tutumsal ve bilişsel hazır bulunuşluk anlamında, literatür bilgisi, bilişsel duygusal biliş özelliği ve tutum, bilgi, beceri, yetkinlik

açısından baktığınızda hazır bulunuşluk o alanda lisansüstü eğitime olan yatkınlık ve ne diyelim hani biliş düzeyi yaptığı işi doğru tanımlama şeyi düşük oluyor çoğu zaman(Ö5).

Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde öğretim üyelerinden kaynaklı yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerinden bir tanesi olan öğrencilere yeteri kadar zaman ayrılmaması konusuna ilişkin düşüncelerini bazı öğretim üyeleri şu şekilde ifade etmiştir:

Öğrenciyi aldıktan sonra onları biz layıkıyla alanı anlatıp beklentilerimizi anlatıp, öğrencilik sürecinde daha doğrusu teze geçmeden önce. Alanı tanıtmaya, araştırma yöntem, tekniklerini uygulamaya dönük öğretme konusunda da problemlerimiz olduğunu düşünüyorum. Öğrencilere çok iyi bir oryantasyon yapmadığımızı yani bir programa kabul ettikten sonra öğrencilerin kendi kendine bu işi anlamaya çalıştıkları, bizim bir örgütsel sosyalleşme dediğimiz bir kavram var bilirsin. Bir kişi bir örgüte girdiğinde oradaki süreçlerin acaba onu profesyonel yönetecek bir oryantasyon eğitimi gibi. Öğrenci mesela dersini alamadığı bir hocayı tanımıyor. Hiç haberi yok. Danışmanın yönlendirmeleri de burada devreye giriyor başka başka şeyler de var (Ö2).

Bir de öğretim üyelerinin bence yeterli zamanının olmaması. Zaman problemi öğrenciye ayracağımız zamanı, eforu, emeği de etkiliyor. Ben kendimi bu anlamda şey buluyorum, daha iyi bir danışmanlık yapabilirim öğrencilerime biraz daha vaktim olsa o yüzden vakit şeyi getiriyor ister istemez, nitelikli olmayan danışmanlıkları getiriyor (Ö6).

Öğrenci sayıları giderek artıyor öyle olunca bazen işte danışmanların aldığı öğrenci yükleri arttığı zaman bu sefer öğrencilerle yeterince ilgilenememe oluyor. Zaten şöyle bir şey var yani öğrenci ile hocası arasında hoca ne kadar arkadaşça da olsa sonuçta bir güç ilişkisi var. Böyle olunca öğrenciler rahatlıkla bütün sorunları ve sorularını danışmanlarına soramıyorlar. Çünkü iyi görünmek de istiyorlar, notlarını alacaklar. Yani ben bunu anlıyorum mesajını da vermek istiyorlar (Ö8).

Sanırım yani danışman öğrenci ilişkisini pek iyi açıklayamıyoruz yani bazen öğrencilerin bireysel tarzlarına da kalıyor bu. Yani bir başkası bence yani önem sırasına göre ben birinciden sonraya bunu koyarım. Bir de şöyle bir şey var öğrenci programa geldikten sonra sanki biz ona bitirtmeliymişiz gibi yani öyle zamanlar oluyor ki öğrenciden çok benim çalıştığım oluyor. Yani benim çalışmak tabii ki görevim ama

yani bir şey gitmiyorsa öğrenci açısından o aradaki şeyi boşluğu biz doldurmaya çalışıyoruz (Ö11).

Öğretim üyelerinin lisansüstü eğitim sürecinde alana ilişkin sorunlara dair görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Ö5 ve Ö8 alandaki derslerin birbirine benzemesi ve ders içeriklerindeki eksikliklere ilişkin şu açıklamalarda bulunmuştur:

Genel anlamda bilinçlilik sorunu var sayabileceğim. Öğretim üyelerinden de kaynaklanıyor bu biraz da. Derslerin adı her olursa olsun içerikler birbirine benziyor. Biraz bunların ayrıştırılması lazım. Dersleri özellikle anlamsız binişliği ve birbirine benzerliği ciddi sıkıntı yaratabiliyor. Okuldan ve okulun gündeliğinden uzak biraz içerikler. Bu dersler genellikle mevzuat ağırlıklı ya da gereksiz içerikler gibi görünüyor. Mesela okulda gündelik olarak ne oldu, öğrenci işleri ne yapar? Öğretmenler ne yapar? Okul müdürlerinin bürokratik işlemleri ile ilgili şeyleri biz genellikle tartışılmaması gereken teknik işler olarak görüyoruz. Halbuki herkes kavramsal konuşmayı liderlik konuşmasını, büyük söylemleri, alanla ilgili böyle teorik içerikleri daha çok önemsiyor ama okulun gündemi var güncel bir hayatı var. Okul yönetimi ile ilgili biraz daha somut ve uygulanabilir en azından okulun gündemini yansıtan bağlamların da ele alınması gerekir derslerde öyle bir şey görüyorum (Ö5).

Mesela ders sayılarını ben çok sınırlı buluyorum Türkiye'de yurtdışına göre çeşitlendiremiyor öğrenci programını. Kendisi ilgi duyduğu dersleri rahatlıkla alabiliyor. İşte bir sürü sınırlılıklar var. İşte belli zamanlarda belli dersleri almak durumunda. Toplamda işte 8 derste yüksek lisans bitiyor. Bence yani o sayılar çok az. Öğrencinin gelişimine katkıda bulunuyor çünkü başka alanlardan dersler almaları bence çok önemli. O fırsat pek tanınmıyor (Ö8).

Alana ilişkin bir sorun olarak bahsedilen lisansüstü eğitim programlarının fazla olması ve öğrenci seçme ve yerleştirme süreçlerindeki hatalara ilişkin Ö2, Ö10 ve Ö11 düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir:

Lisansüstüne seçim yaparken öğrenci seçimi yaparken ne kadar isabetli tercihler yapıyoruz noktasında bir problem yaşadığımızı düşünüyorum. Şimdi eğer sadece mülakat yapıyorsak bazı öğrenciler mülakata çok iyi hazırlanmış geliyor, o işin doğasına uygun bir süreç profesyonel bir süreçse bizi etkiliyor. (...)Şimdi bazı öğrenciler de var yani bu süreci iyi yönetemiyor diyoruz ama belki aslında bilim insanı

kapasitesi var ama o süreci yönetemiyor. Birinci problem burada başlıyor, öğrenci seçme süreçlerinde başlıyor (Ö2).

Yani aslında bu sorun bizim sadece bölümümüze özel değil muhtemelen. Başka bazı bölümlerde de ortak sorunlar mevcuttur. Bence çok fazla ilde yüksek lisans doktora programının olması Türkiye genelinde çok uygun değil. Bir de birbiri ile bağı yok. Yani bir iletişim yok. Muazzam bir kopukluk var ve üniversiteler arasında aynı bölümdeki öğretim üyeleri bile birbirlerini muhtemelen tanımıyor şu anda çok sayıda çünkü akademisyen var çok sayıda program var. Böyle olunca bölümlere gelen öğrenciler de biraz artık sadece diploma almaya odaklanıyor demek mümkün. Özellikle bu tezsiz yüksek lisansı da ortaya çıkmasıyla biraz biran önce dersleri verip yazılacaksa tez ya da projemi yazıp mezun olayım gibi bir şey var yani öğrenme sürecine çok da ilgi duyan yok diyebilirim aslında. Gerçekten ilgi duyup araştırıp gelen öğrenci o nedenle epeyce az desem herhalde hatalı olmaz. Sorun olarak bunları söyleyebilirim (Ö10).

Ben genel olarak lisansüstü öğrenime öğrenci seçmede çok iyi olduğumuzu düşünmüyorum.(...) Genel olarak yani nasıl öğrenci seçiyoruz işte bir şey bir şey puanları bir de mülakat yapıyoruz, hani mülakat bayağı fikir veriyor aslında ama yani yüksek lisans için çok sorun değil bence ama özellikle doktorada hem derslerde hem de tezde çok zorlandığımız öğrencilerle çalışıyoruz (...)Daha açık konuşayım hiç doktorada bulunmaması gereken kabul edilebilirden daha fazla öğrenci olduğunu düşünüyorum. Öyle söyleyeyim. Yani öğrencinin mesela tez konusu, şey yok yani doğru düzgün bir tez konusu bulamıyor. 1 yıl zaman geçiyor ve tez konusu için sürekli danışmanın neredeyse onun kadar çalışması gerekiyor. Bence çok ciddi bir sorun. Yani yüksek lisansta tolere edilebilir. Özellikle doktora öğrenci seçme konusunda yeterli nitelikli öğrenci yok. Uygun öğrenci seçme konusunda iyi olduğumuzu düşünmüyorum. Bence temel problemlerden bir tanesi bu (Ö11).

Araştırmanın Onuncu Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen onuncu soru “*Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşleri nelerdir?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 13’de özetlenmiştir.

Tablo 13

Lisansüstü Öğrenci Tipleri

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Karakter Özelliklerine Göre Lisansüstü Öğrenci Tipleri	Rahat Öğrenciler	Ö1,Ö9,Ö11	3
	Aceleci Öğrenciler	Ö1	1
	İletişim becerileri güçlü öğrenciler	Ö3,Ö11	2
	İletişim becerileri zayıf öğrenciler	Ö3	1
	Kararsız öğrenciler	Ö2	1
	Şikayetçi öğrenciler	Ö9	1
	Özel ilgi bekleyen öğrenciler	Ö4,Ö8	2
	Azimli ve Çalışkan öğrenciler	Ö9,Ö11	2
	Motivasyonu yüksek öğrenciler	Ö11,Ö12	2
Akademik Özelliklerine Göre Lisansüstü Öğrenci Tipleri	Alanı bilinçli tercih eden öğrenciler	Ö2,Ö3,Ö6	3
	Akademik hedefleri olan öğrenciler	Ö3,Ö6	2
	Özgün arayış içinde olan öğrenciler	Ö5	1
	Aktarmacı öğrenciler	Ö5	1
Cinsiyetlerine Göre Lisansüstü Öğrenci Tipleri	Çalışkan ve titiz kadın öğrenciler	Ö1	1

Tablo 13 incelendiğinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşlerini, öğrencilerin karakter özelliklerine göre, akademik özelliklerine göre ve cinsiyetlerine göre üç kategoride değerlendirdikleri görülmektedir. Karakter özelliklerine göre öğrenci tiplerinde rahat öğrenciler ($n=3$), aceleci öğrenciler ($n=1$), iletişim becerileri güçlü öğrenciler ($n=2$), iletişim becerileri zayıf öğrenciler ($n=1$), kararsız öğrenciler ($n=1$), şikayetçi öğrenciler ($n=1$), özel ilgi bekleyen öğrenciler ($n=2$), azimli ve çalışkan öğrenciler ($n=2$) ve motivasyonu yüksek öğrenciler ($n=2$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Akademik özelliklerine göre öğrenci tiplerinde alanı bilinçli tercih eden öğrenciler ($n=3$), akademik hedefleri olan öğrenciler ($n=2$), özgün arayış içinde olan öğrenciler ($n=1$) ve aktarmacı öğrenciler ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Cinsiyetlerine göre öğrenci tipleri kategorisinde kadın ve

erkek öğrencilerin özelliklerine ait farklı görüşler bulunmaktadır. Araştırmaya katılan bir öğretim üyesi kadın öğrencilerin daha titiz çalıştıkları konusunda görüş bildirmiştir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin karakter özelliklerine göre lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Kişilik tipleri öğrencilik tiplerini etkiliyor. Aceleci tipler, rahat tipler. Ha ben şununla karşılaştım, bir grup öğrenci bana şunu der: Hocam beni zorlayın, bir grup da hocam beni rahat bırakın ben zaten yapıyorum. Ama şunu yaptığım oldu, çok yavaş giden öğrencilerde üç kere yaptım galiba hatırlamıyorum ama yaptım bana her Pazartesi örneğin her salı her cuma haftalık rapor vereceksin, yazacaksın, bana ne yaptın hesap vereceksin, Ya da her gün hesap vereceksin dediğim oldu. Her akşam bana whatsapp'tan ne yaptığını yazacaksın, diyeceksin ki lisansüstünde yapılır mı, gerekti ve yaptım. Çok işe yaradı, hocam onu yapmasaydınız ben yapmıyordum çünkü baktım bırakmış. Bekliyorum akşam 8'de bana whatsapp mesajı atacaksın bugün ne yaptın dediğim oldu benim tam tersine biraz rahat ol, sakın ol , bir gevşe hadi tatil yap dediğim de oldu anlatabiliyor muyum. Yani kişilik tipleri çok etkiliyor (Ö1).

Öğrenci bir geliyor, bak bazı öğrenciler böyle. Bir görünüyor, bir kendini bir anlatıyor böyle enerjile, çok güzel. Sonra 3 ay 5 ay ortalıkta yok. Ben eskiden arıyordum, ne oldu hayatta mısın falan diyordum. Sonra baktım ki benim motivasyon konuşmalarım o iki gün gidiyor oradaki enerji. Belki istemediğinden değil hayat koşulları buna uygun değil, bilmiyorum (Ö2).

Yani bir iletişime çok açık çocuklar var. Onlar zaten girişken bir şekilde kendileri ifade ediyorlar ki akademik çalışmak isteyenlerde bunu bekleriz tabii. Bir de hocayla görüşmekten çekinen olabildiğince kapalı çocuklar var onlara biraz tabii destek veriyoruz. Yani biz zorluyoruz. Yani iletişim bakımından söyleyebilirim (Ö3).

Vallahi konforlu öğrenciler var bir kere. Ben bazı şeyde tez savunmalarında yani onu ifade etmek için kullanabileceğim en uygun ifade yani bu öğrenciyle çalışmak çok konforlu diyorum çünkü o konforun içerisine şey giriyor zaten çok çalışkan bir şey falan yani bazı bazıları çok konforlu gerçekten de bu konforlu dediğim şey değil. hani bana bulaşmadan hiçbir şeyi yapıyor değil yani gerektiği zaman gereken şeyi soruyor ama yani söylediğiniz şeyde en azından birinci seferde yapıyor size sorularla geliyor ve süreç olması gerektiği gibi, yani süreç gibi düşünüyorum ben konforu. All in one yani her şey var yani işte çalışkanlık, iletişim yani her şey çok yerli yerinde (...) Yani bir de şöyle bir grup var işte dedim ya yani hani sen bir şey yap demeysen yani sadece sizden

şey almayı bekliyor yani komut almayı bekliyor tamam mı. Buna ne denir bilmiyorum yani tipolojik olarak nasıl isim verileceğini bilmiyorum ama benim en çok zorlandığım grup bu grup gerçekten de yani yap diyorsun birilerine belki çok şey gelebilir yani yap deyince yapan, çok çok zorlanıyorum özellikle doktora yüksek lisansta yine bu biraz kurtarabilir ama şeyleri çok zordu, doktorada çok zor gerçekten de. Sadece danışmandan bir şey bekleyen ve yani çok böyle asgari mekanik ilişki sürdüren bir öğrenci tipolojisi var zihnimde (Ö11).

Size hiç bir şey sunulmuyor maddi olarak ve siz kendinizden vererek yüksek lisans tamamlıyorsunuz sonra doktora ve bunu maddi manevi bir şeyi var yükümlülüğü var. Yani kendinizden paranızdan feragat ediyorsunuz. Ailenizden zamanınızdan, gezme tozmadan her şeyden yani. Dolayısıyla burada kendini gerçekleştirmeye doğru giden bir şey var. Nasıl diyeyim, bir eğilim var, bir trend var ve bu da tipolojiye şöyle yansıyor; bu alana girenler şöyle ben 2ye ayırıyorum. Yani yılmazlık özelliğine sahip olanlar ve olmayanlar benim tipolojim iki tanedir. Yılmazlık özelliğine sahip olanlar yılmıyorlar yani bitiriyor. Sonra tekrar devam ediyor, doktorasını tamamlıyor. Yılmıyor ondan sonra zaten onun bir takım örüntüleri onun akademisyen olacağının göstergesi oluyor. Ondan sonra ve bazıları da yeteneği var. Yani bir şekilde diyelim ki girmiş biraz bilgisi var İngilizcesi var falan bir giriyor. O sonuna kadar gidenlerden tek farkı gidememesinin tek farkı bu yılmazlık özelliğinin olmaması, o motivasyon yo. Dolayısıyla o istekle o böyle karşılıksız bir şekilde çalışma isteği bir süre sonra sönüyor. Bu yüzden ben iki ayırıyorum bu tepe noktaya kadar gidenler psikolojik sağlamlığı kısacası yılmazlığı yüksek olanlar ve olmayanlar (Ö12).

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin akademik özelliklerine göre lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşlerinden bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Akademik bakımdan söyleyebilirim. Gelecekle ilgili beklentisi olan çocuklar var olmayan var. Hedef koymuş kendisine akademik çalışmak isteyen çocuklar diyelim. Bir de boş zamanı değerlendirmek için gelenler de var yani (Ö3).

Kimi öğrenci gerçekten özgün arayış içerisinde olan öğrenci. Bu öğrencinin bilgisinden yeni bilgiler üretebilir miyim diye bakıyor kimi öğrenci daha çok aktarmacı. Ezberlediği ve duyduğu şeyleri daha çok dile getirmeye çalışıyor. Kimi öğrenci daha geçişken takılıyor, daha böyle hem kuramsal bilgiyi kanalından yerinden alıp ona bağlı kalıyor hem de aynı zamanda üzerine eklemesi gereken katması gereken özgün düşünceleri de katıyor. Yani perspektif açısından baktığımızda özgün yaklaşım ya da

düşünce anlayışı içerisinde olan öğrenci grubu görüyorum ben gerçekten fikir var, iyi okumuş, bir şeyi öğrenmiş, kendini geliştirmiş. Bir kısım öğrenci var tamamen ezberci ve aktarmacı hiçbir şekilde özgün bir düşünce ve yaratıcı düşünce çıkmıyor. Bir kısım öğrenci de daha geçişken. Yani ara formülle hem teorik bilgiyi ve mevcut literatürdeki yani şey diyeyim yani alması gereken bilgi alıp, özümleyip kendinden de katması gereken kısmen iyi niyet olarak bir çaba gösteren öğrenci grubu da var. Ama şey diyemem bazı öğrencilerin hiç hakkını yememem lazım gerçekten özgün düşünce ve yaratıcı fikir geliştiren öğrenciler de var (Ö5).

Şeyler var, biraz daha böyle alanın çok içinde olan, bunu gerçekten gönülden yapan öğrenciler, çocuklar olduğu gibi bunu keyif alan ama o kadar da içinde olmayan insanlar da var, öğrenciler de var. Genel olarak bize gelenler benim kendi öğrencilerimi düşündüğümde hani böyle alanla ilgili bir şey yapmak, bir şey değiştirmek, bir etki yaratmak istiyor çocuklar, öğrenciler ve bunun için de çalışmalarını zorluyorlar. Hatta bazı öğrencilerimiz daha iyi uzun şeyde master düzeyinde mesela işte bir konferansa 'paper' göndermeye çalışanlar var bu bence önemli bir şey master düzeyinde. 1 dersimde mesela bu bir grup öğrenci onu yaptılar. Hocam biz işte sizin verdiğiniz ödevi yapmasak da 'proposal' yazsak araştırmamızın Etik Kurulu'na başvursak yapsak bu araştırmayı dediler. Böyle bir grup öğrenci de var. Çok ilgisiz öğrenci sayısı az bence bizde gerçekten o ilgisiz olanlar zaten bırakıp gidiyorlar genelde. Bizde alana ilgi duyan alanda bir değişiklik yaratmak isteyen, meselelerin farkında olan öğrenciler var diye düşünüyorum (Ö6).

Mesela bazı öğrenciler daha çok desteğe ihtiyaç duyabilir mesela belki öyle bir şey olabilir dediğim gibi yani dersleri dışında akademik ortamda olmayan öğrenciler belki öyle bir ayrıştırma sadece düşünülebilir Yani akademik ortamda olma süreleri çok kısıtlı (Ö8).

Kadın öğrencilerin lisansüstü eğitim süresince daha titiz çalıştıklarına değinen Ö1' in konuya ilişkin düşünceleri şu şekildedir:

Kadın erkek ayrımı dersiniz kadınların hep daha titiz ve ciddi çalıştığını gözledim . Kadın öğrencilerde biraz daha titizlik gözledim ama erkeklerde de iyi olanlar var. Böyle bir gözlemim de oldu yani o da olmadı diyemem (Ö1).

Araştırmanın On birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen on birinci soru “*Öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşleri nelerdir?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 14’de özetlenmiştir.

Tablo 14

Öğretim Üyelerinde Bulunması Gereken Özellikler

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Ders Verme Özellikleri	Alanı iyi tanıma	Ö2,Ö9,Ö12	3
Bakımından	Bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri bilgisi	Ö2	1
	Becerilerin geliştirilmesine imkan sağlama	Ö8	1
Danışmanlık Özellikleri	Rehberlik etme	Ö1,Ö5,Ö6,Ö8,Ö10,Ö11	6
Bakımından	Erişilebilir olma	Ö1,Ö3,Ö8,Ö10,Ö12	5
	Akademik destek	Ö3,Ö6,Ö8,Ö11,Ö12	5
Karakter Özellikleri	İyi iletişim becerilerine sahip olma	Ö1,Ö8	2
Bakımından	Adil olma/ öğrencilere eşit davranma	Ö8	1
	Etik ilkelere bağlılık	Ö3	1

Tablo 14 incelendiğinde öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken özellikleri ders verme, danışmanlık ve karakter özellikleri bakımından üç kategoride değerlendirdikleri görülmektedir. Öğretim üyelerinin ders verme özellikleri bakımından değerlendirildiği kategoride alanı iyi tanıma ($n=3$), bilimsel araştırma yöntem ve teknikleri bilgisi ($n=1$) ve becerilerin geliştirilmesine imkân sağlama ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin danışmanlık özellikleri bakımından değerlendirildiği kategoride öğrenciye süreçte rehberlik etme ($n=6$), erişilebilir olma ($n=5$) ve akademik destek ($n=5$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Öğretim üyelerinin karakter özellikleri bakımından değerlendirildiği kategoride ise iyi iletişim becerilerine sahip olma ($n=3$), adil olma/öğrencilere eşit davranma ($n=1$) ve etik ilkelere bağlılık ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken ders verme özelliklerine ilişkin görüşlerine ait bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Öğretim üyesinde olması gereken şey de aynı öğrencide olması gibi bir adanmışlık olması lazım. Bilecek bir, hem alanın bilgisi, hem yöntem bilgisi, araştırma yöntem teknikleri ve bunu çok iyi başarması gerekiyor (Ö2).

İşte ihtiyaç duyacakları becerileri kazandırmaya yönelik bir şeyler yapıyor olması lazım işte sonuçta derslerinize kendinizin danışmanlık yaptığınız öğrencileriniz de katılıyor işte ben onun için derslerde bu ihtiyaç duyulacak bazı becerilerin geliştirilmesine yönelik ödevler veriyorum mesela. Bence o da bir yani hocaların bunu da yapıyor olması lazım biraz bunu da düşünerek derslerle nasıl katkıda bulunurum öğrencilerime, ihtiyaç duyacağı becerileri geliştirmesine (Ö8).

Tabii ki aynı şekilde hani diğer öğretmenlerimize de söylüyoruz ya alan bilgisi yeterliliği olmalı falan diyoruz ya tabii ki bu olmalı ama tabii ki sadece bunu söylemekle olmuyor. Bunu gösterebilmek de çok önemli. Yani işlediğiniz dersten zaten bu ortaya çıkıyor. Öğrenciler bunu fark edebiliyorlar ne kadar donanımlı olup olmadığını fark edebiliyorlar. Bir diğer nokta hocaların her konuda ders almaları veya ders açmaları da hani bana çok doğru gelmiyor. O yüzden hocalarımızın yani bir akademisyen kendisinin hangi noktada donanımlı olduğunu düşünüyorsa, yani sırf ders açmış olmak için ders açmaması gerektiğini söyleyebilirim. Ve derslerinde mümkün olunca önce bilgilendirmeye ağırlık verip daha sonra öğrencilere vermiş olduğu bu bilgilendirme çerçevesi içerisinde öğrencilerin ders sürecinde katılım, hani iyi ama anlatım yaptırıyorlar ya, bunun yapılması gerektiğini düşünüyorum ben (Ö9).

Tabii ki kendini geliştirmesi lazım, bilgili olması lazım. Yani gerekirse birçok şeyi oturup sil baştan yeniden öğrenmesi lazım (Ö12).

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken danışmanlık özelliklerine ilişkin görüşlerine ait bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Yani ilişki saygı çerçevesinde olmalı. Dediğim gibi uygun bir mesafe olmalı, geribildirim verme konusunda titiz olmalı. Bazen de üstünkörü okuyor. Ya da çok dikkatli okumuyor hatalarla geliyor. Şunu yapan hocalar da gördüm, jüri düzeltsin diyip önemsemeyen, topu jüriye atan. Yani o tarz bir sorumsuzluk da gördüğüm oldu. Yani bu işin sorumluluğu öncelikle danışmanda. Tezi ciddiye alacak. Okuyacak, öğrenciyi doğru kaynaklara yönlendirecek. Konuyu çok iyi bilmek zorunda değil danışman ama bilen kişilerle bağlantı kurmasını ve de hangi kaynağı nasıl ulaşacağı konusunda ona yol göstermesi gerekir (Ö1).

Bir de okulu sadece dersi olduğunda gelinen bir yer olarak görüyor hocalar. Burası tabii ki şimdiki zamanda değil ama eski öğrencilerin bulunduğu dönemde öğrenci geçerken şurada bir hocanın odasına uğrayabilmeli. Yani normal koşullar için söylüyorum. Erişilebilir olması lazım hocanın, bir kere her zaman ve iletişime açık olması lazım hocanın ve tabii ki etik kurallara çok dikkat etmesi gerekiyor hocanın. Tabii çocuğu sürekli yönlendirmesi, motive etmesi lazım. Ben iyi bir lisansüstü eğitim aldım ama doktorayı bitirdiğimde hala yayın yapmayla ilgili bakış açım yoktu. Çok kötüydü yani o konularda eksik kaldık. Ben şimdi çocukları yüksek lisans yaparken bile kongrelere gidip takip edip oralara bildiri göndermelerini ve yeni kitap çıkardık, işte doktorasını bitiren, daha henüz bitirmiş hatta daha bitirmesine birkaç ay kalmış arkadaşlardan gençlerden ekip kurduk ve kitap yaptık. Yani bu hocanın yapması gereken bir şey. Bu konularda çocukları sürekli motive etmesi gerekir, takip etmesi gerekir. Öğrencileri ile yayın yapmayan, onları yönlendirmeyen bir hoca da eksik (Ö3).

Lisansüstü eğitim süresince öğretim üyelerinin öğrencilere rehberlik etmesinin önemine değinen iki öğretim üyesinin görüşleri aşağıda verilmiştir:

Ben kendi ilişkisel ideolojisini katmadan, kendi zafiyetleri için içine sokmadan öğrencinin özgün kişiliğini örselememesini, yardımcı olmasını, işlerini zorlaştırmaması da kolaylaştırmasını, öğrenci için öğrenme sürecinde iyi bir model olmasını, öğrenmeye de katalizörlük yapmasını, kılavuzluk etmesini beklerim (Ö5).

Yönlendirici olma, onları bilimsel, güncel araştırmalara araştırma konusunda yönlendirici olma yani bu araştırmaları nasıl yapabilecekleri konusunda bir işte kılavuz rehber olma gibi özelliklerini de o anlamamda söylemem gerekir (Ö10).

Yani ben şeyi açıkçası çok doğru bulmuyorum. İşte böyle öğrenci gelgit bunu yap bu çalışmayı yapacaksın falan demeyi çok doğru bulmuyorum. Öğrencilerim dediğim gibi bazen zorlanıyorlar ama onların süreci yönetmesini, onların o akademik bilgiyi bana getirmesini, ben bunu yapıyorum demesini ve benim de danışman olarak onları desteklemem, fikir anlamında sıkışıyorlarsa bir yerde onlara farklı alternatifler sunarak onlara bunlardan birini yapabilirsin yani biraz onların işi kontrol etmelerini isterim. Danışmanların da bence o izni vermeleri gerekiyor ama biz daha böyle ebeveyn ilişkisi kuruluyor çoğunlukla. İşte sen benim evladımsın ben ne dersem onu yapacaksın ki çoğu zamanda öyle de oluyor. Öğrenciler de yani bir türlü o birey olmaya işte akademik olma davranışından çıkamıyorlar. O yüzden de ben o 'helicopter parenting' diye bir kavram var, onu yapmam yani yapılmaması gerektiğini de

düşünüyorum. Akademisyen kendi yaptığı işle öğrencilerine örnek olabilir. Kendi öğrencilerden geribildirim alarak öğrencilerin katkısıyla beraber biraz bunu 'collabrator' yani ortak işbirliği yürütmek bence danışmanlıklarda önemli (Ö6).

Özellikle dersin akademik bağlamında kalmasını ve öğrenci hayrına olan şeyleri yapmasını isterim. Yani o makalenin öğrenci için olması öğrenci için yazılmalı hoca için yazılmamalı. Ve buna da tenezzül etmemesini isterim. Niye tenezzül etsin yani böyle bir şeye değil mi? Ahlaken bunu yapmamamız lazım. Ben öğrencinin emeğinin kendi çocuğunun emeğini nasıl koruyorsam böyle bakmak lazım. Sömürmemem lazım. Olayı ahlaki bir değer olarak görüyorum kişiselleştirmiyorum yani şu örnek değil genelde böyle olması lazım. Öğrenciye iyi örnek olması lazım rol model olması lazım (Ö5).

Ben özellikle doktoradaki yani yüksek lisans hani tamam sonuçta belli bir konuda araştırma yapma ve öğrenme becerisi süreci falan ama özellikle doktoradaki grubun sonraki hayatı, yani akademiye de hazırlandığını bunların bir akademisyen adayı olduğunu düşündüğümüz zaman mesela birlikte çalışmanın ama ders dışındaki birlikte çalışmaların da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Yani onu öğrenciyi istismar etmeyecek şekilde. Yani bak birlikte çalışıyoruz yani sen yayın yapmayı öğreneceksin ama her şeyi sen yapacaksın(Ö11).

Ya bence en öncelikle bazı insani değerler var yani yetiştirme gibi değil de o bilgiyi birlikte oluşturma amacı olması lazım. Öğrencilerin bilgisine yatırım yapan hoca olması lazım. İyi bir rol model olması lazım. Başka onun dışında bir beklentisinin olmaması lazım. Çünkü özellikle eğitim yönetimi gibi bölümlerde yüksek lisans çok önemli bir alanı oluşturuyor. Bu alanda öğretim ne çok rigid gaddar ne de çok cıvık bu ikisinin arasında olması lazım. Çünkü bu optimum düzey dediğimiz düzey öğrencinin motivasyonunu sağlamasına yol açıyor (Ö12).

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken karakter özelliklerine ilişkin görüşlerine ait bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Yani ilişki saygı çerçevesinde olmalı. Dediğim gibi uygun bir mesafe olmalı (Ö1).

Bu bir kere etik, akademik etik diye bir şey var tabii ki var. Herkesin de diline pelesenk olmuş tabii. En çok da akademik etikten söz eden arkadaşlarımızda problem olduğunu da maalesef zaman zaman görüyoruz. Yani bu birinci sırada. Etik nedir yani hocalarda da hala problem var bu. İkincisi de çocuklara karşı biraz acımasız. Böyle sert şey yani çocuk ağlayarak şurada ya hocam ben kaç aydır çok hocaya yazdım,

çizdim telefon ettim görüşemedim. Bu zaten bunun akademik etik boyutu da var. Yani sen ücret aldığın bir işi yapmıyorsun. Bundan şikayetçiyim (Ö3).

Entelektüel sermayesi onun da çok yüksek olmalı. Evrensel düşünebilmeli yani ideolojileri kapsamında sığı düşüncelere sahip olmamalı, liderlik yapabilmeli ve kesinlikle uluslararası ilişkileri olması gerekir. Diğer hani başka ülkelerdeki meslektaşlarıyla iletişim halinde olması gerekir. Çünkü birbirimizden çok şeyler öğrenebiliriz. Başka ülkeler ve başka üniversitelerdeki arkadaşlarımızdan. Daha akademik olmalarını beklerim (Ö4).

Danışmanlık özellikleri bakımından öğrencilere zaman ayırmanın önemine değinen Ö8 ve Ö12 konu ile ilgili düşüncelerini şu şekilde ifade etmektedir.

Zaman, zaman ayırmak mutlaka gerekiyor ve farklı davranmamak gerekiyor. Eşit davranmak çok önemli yani işte onun için hani öğrenci tipi dediğinde çünkü bazı hocalar otomatik olarak yapıyorlar bence. İşte bir 'deficite' yaklaşımı yani eksikliği var yaklaşımıyla yola çıkıyorlar. Bu sefer öğrencinin potansiyeli var ama onu baltalanmış oluyor çünkü hoca onu zaten demiş ki bu işte şey öğrencilerden, çok motivasyonu olmayan öğrenci bu. Bir kere o damgayı vurduğunuz zaman ondan sonra farkında olmadan şey bilinçaltında öğrenciye karşı yaklaşımı değişiyor. Yaklaşım değişince öğrencinin potansiyelini ortaya çıkarma ihtimali düşüyor (Ö8).

Bir danışman olarak da zaman ayırmalıdır. Yani öğrencinin gelişimi için tez, için akademik alandaki çalışmalarının niteliği için zaman ayırmalıdır. O zamanı ona, o değeri vermelidir. Zaman ve değer konusu önemlidir (Ö12).

Araştırmanın On ikinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere akademik ve bireysel davranışlar bağlamında önerilere ilişkin görüşleri

Çalışma grubunda yer alan öğretim üyelerine yöneltilen on ikinci soru “*Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere akademik ve bireysel davranışlar bağlamında önerileri nelerdir?*” şeklindedir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşleri Tablo 15’de özetlenmiştir.

Tablo 15

Lisansüstü Öğrencilere Öneriler

Kategori	Kod	Katılımcı	n
Akademik Bağlamda Öneriler	Alana ilişkin sürekli okumalar yapma	Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö8,Ö9,Ö11,Ö12	8
	Kendini geliştirme	Ö2,Ö5,Ö8	3
	Alandaki güncel bilgiyi takip etme	Ö2,Ö10	2
	Alanı bilinçli tercih etme	Ö1	1
	Akademik çalışmalarında özgün sesini bulma	Ö8	1
Davranış Bağlamında Öneriler	İletişim becerilerini iyi kullanmak	Ö2,Ö3,Ö4,Ö9,Ö11	5
	Yılmazlık ve çalışkanlık	Ö5,Ö6,Ö11,	3
	Eleştirel bakış açısına sahip olma	Ö3, Ö5, Ö9	3
	Sorumluluk	Ö11, Ö12	2
	Saygı	Ö2,Ö4	2
	Motivasyon	Ö5,Ö6	2

Tablo 15 incelendiğinde öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere önerilerinin akademik ve bireysel davranışlar bağlamında iki kategoride değerlendirdiği görülmektedir. Akademik öneriler kategorisinde alana ilişkin okumalar yapma ($n=8$), kendini geliştirme ($n=3$), alandaki güncel bilgiyi takip etme ($n=2$), alanı bilinçli tercih etme ($n=1$), ve akademik çalışmalarında özgün sesini bulma ($n=1$) öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Bireysel davranışlar bağlamında öneriler kategorisinde iletişim becerilerini iyi kullanmak ($n=5$), yılmazlık ve çalışkanlık ($n=3$), eleştirel bakış açısına sahip olma ($n=3$), sorumluluk ($n=3$), saygı ($n=2$) ve motivasyon ($n=3$), öne çıkan kodlar arasında yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere akademik davranışlar bağlamında önerilerine ilişkin görüşlerine ait bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Lisansüstü eğitim sürecine başlarken alanı bilinçli tercih etmenin önemine değinen Ö1 düşüncelerini şu sözlerle açıklamaktadır:

Bir kere gerçekten istiyorsa girsin. Yüksek lisans yapmak zorunda değil kimse doktora yapmak zorunda da değil. Bazen de şunu görüyoruz. Eğitim Yönetimi yüksek lisansı yapıyor. Yeni gelmiş bilimsel hazırlık neden eğitim yönetimini seçtin diye sorduğumda hocam ben eğitim' de yüksek lisans yapmak için. Eğitim'de yüksek lisans

değil buradaki söz konusu. Eğitimin program geliştirmesi, ölçmesi. Yani o kadar habersiz gelenler var mesela bu beni üzüyor. Biraz bilinçli bir seçim. Ne istediğini bilmek, bu eğitimin ne tür hedeflere hizmet edeceğini bilmek, içini doldurmak, yapmış olmak için yapmamak, kolaya kaçmamak, bir hocamızın görevini hakkını vermek. Yaptığı eğitimin hakkını vermek, diplomanın hakkını vermek gerekiyor (Ö1).

Öğrencilerin yüksek lisans ya da doktora farketmeksizin eğitim alınan alana ilişkin okumalar yapmasının sürecin oldukça önemli bir parçası olduğuna dikkat çeken Ö2, Ö3,Ö5, Ö8, Ö9 ve Ö11' in konu ile ilgili düşünceleri şu şekildedir:

Alanı çok iyi tanıyacak okumalar yapmaları, çalışmalar yapmalarını istiyorum. Yöntem konusunda özellikle daha fazla çalışmaları gerekiyor. Raporlama teknikleri, bilim etiğini içselleştirmeleri, öğrenmeleri ve sürekli gelişimden asla taviz vermemeleri (Ö2).

Akademik olarak da sürekli okumak, araştırmak ve tabii okuduğunu öğrendiğini bir hocada dinlediğine eleştirel bakabilmek, kalıp olarak hiç bir şey yapmaması gerekir. Bir akademik öğrenci hocanın sosyal bilimlerde söylediği bir şeye sonuna kadar inanması gerekmez. O konuyu ölçü alarak o konuda araştırma yapacak şekilde eleştirel bir bakış açısının olması gerekir. Hocanın söylediklerini aksini de düşünebilir. O zaman da öyle davranmamalı. Yani ne tümüyle büyük bir bağlanma ne de büyük bir reddetme ikisi de doğru değil. Her zaman değişime açık yeni bilgilere açık olması gerekir öğrencinin (Ö3).

Benim önerim şu yaptıkları için farkında olsunlar bilinçli farkındalık geliştirsinler. İyi bir bilim uzmanı iyi bir akademisyen iyi bir bilim insanı ne yapar doğruları örnek alsınlar. İyi modelleri örnek alsınlar, iyi model olmaya çalışsınlar. Okusunlar özgürleşsinler, bağımsız olsunlar. Okuyan zihin bağımsızlaşır. Başkası sizin işinizi sizin adınıza sizin kadar kaliteli yapmaz. Yöntemlerde uzmanlaşmanız teknikte uzmanlaşmanız, konu alanında uzmanlaşmanız dil yeterliğinde uzmanlaşmanız, ölçme değerlendirme yeteneğinde uzmanlaşmanız, temel teknik, kavramsal alanda uzmanlaşmanız, iyi bir öğrenme ve gelişim planı oluşturmanız, iyi ve güzel kaynakları, kişileri, çalışmaları, yayınları alandaki nitelikli işleri örnek almanızı beklerim. Akademik beklentilerim bunlar. Doğru ve nitelikli işler yapmasını beklerim, çok değil nitelikli çalışmasını beklerim (Ö5).

..... Okuma ve nasıl akademik makale nasıl yazılır bu konudaki becerilerini geliştirmeleri gerekiyor. Çok okumaları gerekiyor bu önemli. Dediğim gibi farklı destek hizmetleri varsa bunlardan yararlanma, bu fırsatları takip etmek, mümkünse kongreleri katılmak, böylece alanda neler çalışılıyor, işte nasıl çalışılıyor onları görmek ve bazı işte alandaki eksiklikleri tanımlamaya başlayabilmek. Onun için eğitim yönetimi alanının anlamaya yönelik okumaların mutlaka yapılması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü dediğim gibi yüksek lisansa gelindiğinde aslında daha önce sadece alanla ilgili sadece bir tane ders almış oluyor, geneldeki tablo bu. Onun için alanın ne, sınırlılıkları ne bu konularda okumalar yapılması gerekiyor (Ö8).

Gerçekten bu işi yapmak istiyorlarsa öncelikle tabi ki okumayı ve araştırmayı sevmeleri gerekiyor. Bir de kafalarında sürekli soru sormaları gerekiyor. Yani işte bu nedir bununla alakası nedir buradan çıkarsam neye ulaşırım, böyle kafasında sürekli sorgulayan bir yapıya sahip olması gerekiyor. Eğer gerçekten akademisyen olmak istiyorsa. (...) Bunun dışında mümkün olduğunca edinmiş oldukları bilginin doğruluğunu da araştırmaları gerekiyor. Yani evet bu bilgiyi buldum, doğrudur demek değil, gerçekten bu bilgiyi destekleyici unsurlar var mı, zaten araştırmalarınızı yazarken de bu gün sonuç şu şu şu çalışmalarda da ortaya çıkmıştır diye zaten veriyorsunuz. Çünkü internette çok fazla bilgi var veri var, bazıları doğru bazı yanlış ve bunu doğru analiz etmeleri gerekiyor (Ö9).

Yani bir kere bence bizim öğrencilerimiz az okuyorlar. Yani dedim ya entelektüel merak işte alaka ve ilgi. Yani bunların ciddi sorun olduğunu düşünüyorum fakat burada haklı nedenler de var. Çok çok önemli bir kısmı çalışan insanlar yani bunun için gerçekten de bir zamana ihtiyaç var. O açıdan hani mümkün olduğunca çok okumak, çalışkan olmak, sabırlı olmak, azimli olmak gibi özellikleri söyleyebilirim (Ö11).

Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere bireysel davranışlar bağlamında önerilerine ait bazı örnekler aşağıda verilmiştir.

Kendini bilen, nerede konuşması gerektiğini bilen ama nerede susması gerektiğini de bilen, böyle ikide bir konuşan değil. Ama doğru zamanda doğru şiddette de ayarını da iyi yaparak konuşmasını bilen. Büyük bilen, küçük bilen, işte hocasına saygılarını sunabilen yani çünkü akademisyenlik böyle bir kişiye değil bu çünkü, pozisyonu olan saygı benim söylediğim. Ondan sonra haddini bilen çok bak çok önemli, bireysel diyorsun haddini bilmiyor öğrenci, bilmiyor. Hepsi değil, tek tük arada çıkıyor. Haddini bilmiyor, yerini bilmiyor ya gidiyor mesela hocasıyla işi yürütemiyor, öbürüyle

yapamıyor, berisiyle yapamıyor. Ama bu sefer mahkemeye gidiyor, şikayet ediyor ya sen şimdi bu hocalardan ne fayda bekliyorsun? Bir yerini bil, bir şeyini bil, konumunu gör, karşıdaki insanlar senin hocan senin kötülüğünü ister mi? Bireysel özellikler işte genel insani nitelikler neyse aslında bireyin hayatın içerisinde öğrencilerimizden beklediğimiz o bireysel nitelikler (Ö2).

Kişisel olarak daha açık, iletişim açık bir kişilik girişimci, alandaki bilim insanlarıyla her fırsatta bir araya gelme isteği, onları dinleme, onlarla bir arada olma, ona çok fazla şey kazandırır. Buna teşvik ederim (Ö3).

Kişilik anlamında yorulması, yorulacağını bilmesi doğal, bazen çıkmaza girecek, kafası karışacak çok doğal, öğrenmeye devam etmesini o dirayeti ve feraseti göstermesi, işbirliğine açık olmasını, başkalarına da öğretmesini ve başkalarından da öğrenmesini ve öğrenmeyi de bilmesini, yanlışları kabul edebilmesini. Bunları beklerim. Bir duruşu olsun isterim. Hayır diyebilmesi, yeri geldiğinde kendi hakkını savunabilmesi, başkalarına saygılı olmasını beklerim. Özellikle kolektif sorumluluk, takım çalışması, ekip ruhu beklerim ve yaptığı işin ahlaki ve etik boyutlarını hatırlamasını beklerim. Hatırında tutmasını beklerim. Yaptığı işte, girdiği projelerde üzerine düşen sorumluluğu asla göz ardı etmemesini, yaptığı işi savsaklamamasını ve kesinlikle bireysel ve kolektif sorumluluk adına üzerine düşeni yapmasını beklerim. Bir proje yapıyorsan oradaki yükümlülüğünü asla göz ardı etmemelisin (Ö5).

Biraz sorumluluk almak, kendi gelişimi için kendi hayatının yolunu çizmek, alanda konusunu belirlemek gibi konularda bence öğrencilerin daha cesaretli olmaları gerekiyor diye düşünüyorum ve zorluklardan da öyle çabuk kolay yılmamaları gerektiğini düşünüyorum (Ö6).

İçsel motivasyonla gelmiş olmalısın buraya, sen tercih ettin çünkü. Ve bunda beni suçlayamazsın. Bu senin tercih ettiğin bir şey. Bunun doğası bu, böyle öğreniliyor hepimiz bu yoldan geçerek öğrendik, birazcık o bence. Disiplin çok önemli. Yani bir motivasyon yanında bir disiplin olması gerekiyor. Bu işin belirli bir zaman içinde tamamlaman gereken bir süreç ve senin kontrolün dışında çok fazla şey geliyor(...)Birazcık sorumlu, disiplinli, motive, takvimlere uyan. Hani saygı o saygı ilişkisini koruyabilen böyle şeyler görmek istiyorum (Ö7).

Bunun dışında hocalarıyla hani biz diyoruz ya hocalara saygılı davranın, hep alttan alalım falan. Hayır, hep alttan almak gerekmiyor. Doğru olduğunu inandığı

fikirleri sonuna kadar savunabilir. Ama bu ortamda tabii ki hocaların bazı noktalarda ne diyeyim inatlaştığınız zaman istemediğiniz sonuçlara doğru da gidebiliyorsunuz ama hocaların da bu anlamda kendini birazcık yenilemesi gerekiyor. Yani illa aynı görüşleri veya işte bir bana itiraz etti veya beni eleştirdi veya benim eksikimi buldu diye öğrenciyi zor duruma düşürmemek gerekiyor. Tabii onun görevi bizim de görevimiz kendimizi yenilemek ve geliştirmek, yeni neslin ne düşündüğünü öğrenmek olmalı. Aynı şekilde yeni nesil de hocalarının tecrübelerinden bilgilerinden etkin bir şekilde yararlanabilmeli ben. Karşılıklı alışveriş var. Yani öğretim süreci tek yönlü değil çift yönlüdür. Bunu unutmamak gerekiyor (Ö9).

Sürekli bir şeyi takip etmek yani güncel olanı takip etmek yeni yayınları yeni ortaya konulan eserleri takip etmek gerekiyor (Ö10).

Disiplinli olması, sorumlu olması sürekli araştırması ve yeni bilgileri toplaması lazım (Ö12).

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada, öğretim üyelerinin ders, yeterlik ve tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileri, kullandıkları iletişim yöntemleri ve sıklıkları, akademik hayata teşvik edilen lisansüstü öğrencilerden beklentileri, öğretim üyelerinin rol model aldıkları öğretim üyelerinin özellikleri, lisansüstü öğrenci tipleri, öğretim üyelerinde bulunması gereken özellikler, lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve lisansüstü öğrencilere yönelik geliştirilen akademik ve bireysel öneriler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Öğretim üyelerinin görüşlerine göre ders döneminde bulunan öğrencilerden beklentiler arasında alana ilişkin okumalar yapma, derslere katılma, nitelikli ödevler ve sunumlar hazırlama, ders hocası ile iletişim halinde olma, sürdürülebilir motivasyon, derse devam, sorumluluklarını zamanında yerine getirme, lisansüstü eğitime zaman ayırma, diğer öğrenciler ile iletişim, bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi yer almaktadır. Hill (2006), lisansüstü eğitime başlayan öğrencilerin bir kısmının lisans eğitimi esnasında makale yazma ya da bilimsel araştırma yapma gibi çabalarda bulunduğunu ancak büyük bir kısmının herhangi bir araştırma yapma deneyimi ve bilgisi olmadığını vurgulamıştır. Araştırmanın bir sonucu olarak ortaya çıkan bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi beklentisi bulgusu ile benzer şekilde Karaman ve Bakırcı (2010) da lisansüstü eğitimin amaçlarından birinin öğrenciye bilimsel araştırma yaparak bilgilere erişme ile bilgileri değerlendirme ve yorumlama yeteneğini kazandırmak olduğunu vurgulanmışlardır. Öğretim üyelerinin ders dönemindeki öğrencilerden bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerine dair beklentileri olmasına karşılık Ünver (2005) tarafından yapılmış olan araştırma sonucunda öğrencilerin özellikle araştırma teknikleri konusunda danışmanlarının yardımına ihtiyaç duydukları ve ders aşamasında özellikle bu konuda yeterli bilgi ve becerileri kazanamadıklarını ortaya konmuştur. Sezgin, Kılınç ve Kavgacı (2012)'nin araştırmasında ise öğrencilerin ders döneminde verilen bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik dersini yeterli bulmadıkları ve dolayısıyla tez döneminde bundan yararlanamadıklarını ortaya koymuştur. Akgün ve Güntaş (2017) ise çalışmalarında doktora öğrencilerinin bilimsel araştırma ve teknikleri bilgisi bakımından yüksek lisans öğrencilerine göre daha yeterli olduklarını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra öğretim üyeleri tarafından üstünde durulan bir diğer konu olan lisansüstü eğitim sürecini tamamlamak için gerekli olan

motivasyondur. Günay (2018) tarafından yapılan çalışmada, bu araştırmanın sonucu ile benzer şekilde lisansüstü eğitim (yüksek lisans ve doktora), zorunlu bir eğitim olmadığı kişinin kendi isteğine bağlı olduğu ve aşkla yapılması gerektiğini ifade edilmiştir. Yine araştırmanın, derslere katılma, nitelikli ödevler ve sunumlar hazırlama sonuçları ile benzer bir şekilde Alhas (2006)'ın lisansüstü eğitim yapmakta olan öğretmenlerin lisansüstü eğitime bakış açılarını ortaya koyan çalışmasında derslerin işleniş tarzı konusunda dersleri öğretim üyesi ve öğrencinin birlikte anlatması, derslerin tartışma yöntemiyle işlenmesi, bireysel ve ekip sunumlarının yapılması önerileri ortaya konmuştur. Araştırmaya katılan birçok öğretim üyesi tarafından ders döneminde olan lisansüstü öğrencilerin dersleri düzenli takip etmesi gerektiği dile getirilmiştir. Öğrencilerin derse devam durumu lisansüstü eğitim gören öğrencilerin çoğunun çalışması sebebi ile lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan problemler arasında vurgulanmıştır. Araştırmanın bu bulgusu ile Demirbolat (2005)'ın çalışması ile benzerlik göstermektedir. Demirbolat da çalışmasında lisansüstü eğitim gören öğrencilerin devam etmekte oldukları mevcut programlara ilişkin beklentileri arasında ders saatlerinin çalışanlara göre düzenlenmesi gerektiğine yer vermiştir. .Yeterlik dönemi beklentileri arasında çok okuma yapmak, bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi, ulusal ve uluslararası alanyazın bilgisi, alandaki yenilikleri takip etme ve hazırlık süreci alt temalar olarak yer alırken, tez döneminde danışman ile iletişim, çalışma şekli, bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgisi, etik kurallara uyma ve tez konusu belirleme yer almaktadır. Sezgin, Kılınç ve Kavgacı (2012) öğrencilerin danışmanlarının kendi ilgi alanlarına giren konuya öncelik verilmesinden daha çok ortak bir araştırma probleminin oluşturulmasını istediğini ortaya koymuştur. Sezgin, Kılınç ve Kavgacı'nın (2012) araştırma bulguları ile mevcut araştırmadan elde edilen bulguların bu hususta örtüştüğü söylenebilir. Araştırmaya katılan öğretim üyelerinin pek çoğu lisansüstü öğrencilerin de tez konusu belirleme sürecine katılması gerektiği görüşünü ifade etmiştir. Öğretim üyelerinin neredeyse hepsi ders, yeterlik ve tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklenti olarak ilk sırada alana ilişkin okumalar yapılmasını vurgulamıştır. Lisansüstü eğitime başlayan öğrencilerin süreci iyi yönetebilmeleri için kuşkusuz ki alanın temel okumalarını yerine getirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda öğretim üyelerinin de ders içeriklerini bu amaca hizmet edecek şekilde yapılandırmaları gerektiği söylenebilir. Araştırmanın bu sonucuna yakın olarak Dilci (2018), araştırmasında ders içerikleri ve lisansüstü eğitim programının çağın gerekleri ve güncel hayata yansıyan yönü ile ele alınması ve bunun için gerekli

alt yapının oluşturulmasını ifade etmiştir. Öğretim üyeleri tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden danışman ile iletişim, bilimsel araştırma teknikleri bilgisi, tez konusu belirleme, çalışma şekli, etik kurallara uyma gibi beklentilerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Etik ilkeler çerçevesinde hareket etme kuşkusuz ki tez döneminde öğretim üyeleri tarafından en önemli başlıklar arasında değerlendirilmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Yılmaz, Doğanalp ve Varol Durmaz' ın (2016) çalışmasıyla kısmen benzerlik göstermektedir. Yılmaz, Doğanalp ve Varol Durmaz, çalışmasında lisansüstü öğrencilerin, tez yazarken intihal korkusu nedeniyle bilimsel üretim sürecini yavaşlattıklarını ve alanyazın yazma noktasında kısır bir döngüye girdiklerini ve bu nedenle de tam bir verim elde edemediklerini belirtmişlerdir. Kurtulmuş ve Ardıç (2013) ise öğrencilerin etik olmayan davranışlar göstermesinin nedenini bilimsel araştırma yapma konusunda yetersizlik, araştırmalarda etiğin önemsiz görülmesi, etikle ilgili herhangi bir dersin olmaması, araştırmayı bir an önce bitirme hırsı, danışmanların öğrenciye yeterince zaman ayırmaması gibi nedenlerden kaynaklandığını söylemişlerdir. Araştırmaya katılan öğretim üyeleri tarafından öğrencilerin bir kısmının intihal konusunda bilgi sahibi olmaması nedeni ile bu yola başvurduğu belirtilirken bazı öğrencilerin ise çalışmaları bir an önce bitirme kaygısı ya da isteği ile intihal yaptıkları belirtilmiştir. Bu bağlamda lisansüstü eğitim sürecine başlayan öğrencilerin tez dönemini beklemeden, ders dönemi süresince yaptıkları çalışmaların da doğru ve nitelikli olması amacıyla öğrencilerin, akademik etik, intihal vb. hususlarda bilgilendirilmelerinin önem taşıdığını söylemek mümkündür.

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden bireysel beklentileri iletişim ve akademik beklentiler olarak belirlenmiştir. Bireysel beklentiler arasında sıklıkla değinilen iletişimde doğru kanallar ve doğru üslup kullanılmaması lisansüstü eğitim sürecinde sorun yaratabilmektedir. Özellikle günümüzde pandemi' nin getirmiş olduğu yeni şartlar ve gereklilikler ile birlikte online eğitimin insanların hayatlarında daha fazla yer tutması sonucu öğrencilerin öğretim üyelerine farklı kanallardan da erişebilme imkanı ortaya çıkmıştır. Yüz yüze eğitim sürecinde okulda ve derste sorularını ve sorunlarını paylaşma imkanı bulabilen öğrencilerin artık tüm kanallardan zaman ve iletişim yöntemi fark etmeksizin öğretim üyelerine ulaşmaya çalışmaları araştırmaya katılan öğretim üyeleri tarafından bir sorun olarak dile getirilmiştir. Öğretim üyeleri öğrencilerine vakit ayırmaları gerektiğini açıkça ifade etmişlerdir; ancak bu iletişimin doğru zamanda doğru iletişim yöntemi ile gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bunun yanı sıra öğretim üyelerinin ve öğrencilerin iletişimi saygı çerçevesi içerisinde sürdürmesi gerekliliği sürecin diğer önemli bir ögesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bu sonucuna yakın olarak Kayalı, Balat, Kurşun ve Karaman (2019) tarafından yapılan araştırmada da öğrenciler öğretim üyelerinden açık, anlaşılabilir, ne yaptığını gösteren ve sonrası için kendisine rehberlik edebilecek zamanında verilen dönütler beklemekte olduğu ifade edilmektedir. Bu etkili iletişimin karşılıklı olarak sağlanması ise öğrencilerin de öğretim üyelerinin beklentileri yerine getirmesi ile sağlanabilir.

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenciler ile iletişim yöntemleri ve sıklıkları incelendiğinde, öğretim üyelerinin neredeyse tüm iletişim kanallarını açık tutarak, öğrencileri için ulaşılabilir olmaya çalıştıkları görülmektedir. Aynı zamanda öğretim üyelerinin öğrencilerini bekletmemek onların çalışmalarını geciktirmemek adına öğrencilerin problemi ve buldukları aşama doğrultusunda görüşme sıklıklarını da farklı şekillerde belirledikleri çalışmanın bir diğer bulgusu olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda öğretim üyelerinin neredeyse hepsinin öğrencilerin her ihtiyaç duyduklarında iletişim kanallarını açık tutarak ulaşılabilir olması lisansüstü eğitim sürecinin kalitesini arttırmak, süreci öğrenciler adına da rahatlatmak ve verimli kılmak adına güçlü bir adım olduğunu söylemek mümkündür. Bu bulgu, Sezgin, Kılınç ve Kavgacı (2012) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin genel olarak bütün iletişim kanallarını süreç içinde kullandıkları ancak şartların uygunluğu doğrultusunda daha çok yüz yüze iletişim yolunu tercih ettiklerini görüşünü destekler niteliktedir.

Öğretim üyelerinin akademik hayata teşvik ettikleri lisansüstü öğrenciler ana temasında akademik ve bireysel davranışlar bağlamında beklentilere değinilmiştir. Öğretim üyeleri bu öğrencilerden ilk olarak etik olmalarını beklemektedir. Bunun yanı sıra öğretim üyeleri çalışmalar yapmalarını, alanı iyi temsil etmelerini, bilimsel araştırma ve raporlama teknikleri bilgilerinin iyi olmasını ve bilime adanmışlık düzeylerinin yüksek olmasını beklemektedir. Aynı zamanda öğretim üyeleri motivasyon, sabırlı olma, yılmazlık, saygı, bilgiyi paylaşma gibi bireysel beklentilerden de bahsetmektedir. Akademik yaşam devamlı hareket halinde bir dünyadır ve akademik hayata adım atmak bir bakıma bir mücadeledir ve aslında akademik hayatın çekici taraflarından birisidir (Rosovsky, 2017). Akademik beklentiler arasında yer alan etik konusunda öğretim üyeleri meslektaşlarının bu süreçte öğrencilerini iyi yönlendirmeleri gerektiğini ve bunu kendilerinin de etik ilkelere bağlılığı ile öğrencilere göstermeleri gerektiğini vurgulamıştır. Öğretim elemanları kullandıkları materyallerle,

öğretim yöntem ve teknikleri, kültürel zenginlikleri, öğrenen bireyler olarak eleştiri ve gelişime açık davranış örüntüleri ile bu yeterlikleri üniversite öğrencilerine kazandırmaya çalışmaktadırlar (Koşar, 2016).

Öğretim üyelerinin rol model aldıkları öğretim üyeleri özellikleri ana temasında akademik ve bireysel olmak üzere iki alt tema çerçevesinde davranışlardan söz edilmiştir. Akademik davranışlar kapsamında öğretim üyelerinin pek çoğu rol model aldıkları öğretim üyelerinin ders işleme tarzına dikkat çekmiştir. Öğretim üyelerinin teorik dersleri pratiklerle beslemesi, derslerini canlı tutması, içerik açısından zengin tutması ve öğrencilerini öğrenme sürecine dahil etmesi gibi pek çok önemli husus öğretim üyelerinin bu bağlamda rol model almasını sağlamıştır. Buna ilave olarak yalnızca ders işleme tarzları ile değil aynı zamanda öğrencileri ile kurdukları iyi iletişim ve çalışkanlıkları ve iyi bir bilim insanı olmaları ile bu öğretim üyeleri kendileri için rol model olmuştur. Bozan (2012) lisansüstü eğitimde öğretim üyelerinin fikir hürriyetine sahip olmaları ve demokratik bir ortamda eğitim vermelerinin önemine dikkat çekmektedir. Bu bulgu mevcut araştırmanın sonucunu da destekler niteliktedir.

Öğretim üyelerinin görüşlerine göre lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan sorunlar öğrenciden kaynaklanan, öğretim üyesinden kaynaklanan ve alana ilişkin sorunlar olarak üç alt başlıkta değerlendirilmiştir. Öğrenciden kaynaklanan sorunlar arasında öğretim üyeleri az okuma yapılması, etik ilke ihlali, zaman yönetimi, derse devam, motivasyon gibi hususlara değinmiştir. Saylık ve Hiçyılmaz' ın (2021) yapmış olduğu araştırmada, bu araştırmanın sonucuna yakın olarak lisansüstü eğitimin önemli görüldüğü yüksek lisans veya doktora yapan öğretmenlerin okulda ortaya çıkan sorunlara farklı bir bakış açısıyla yaklaşıp daha hızlı ve etkili çözümler üretebilecek niteliklere sahip olacağından söz edilmiş ancak lisansüstü öğrencilerin derslere katılım sağlayabilmek okuldaki ders programları sebebiyle izin alırken zorluklar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Alabaş, Kamer ve Polat (2012) tarafından yapılan çalışmada da benzer bir sonuç olarak çalışmaya katılan ve lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin çoğu derslere katılımında yaşadıkları zorluklardan söz etmişlerdir. Karakütük (2000) tarafından yapılan araştırmada ise yönetici ve öğretmenlere yönlendirilen "Okul ya da birim yöneticilerince; lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlere izin, lisansüstü dersleriyle okuldaki derslerin çakışması durumunda yardım vb konularda yeterli kolaylık ve destek sağlanmamaktadır" ifadesine katılımcıların çoğu katılmışlardır. Özmen ve Aydın Güç (2013) yine benzer şekilde doktora öğrenimi gören ve aynı

zamanda bir kurumda çalışan öğrencilerin fazla iş yükü nedeniyle akademik çalışmalara zaman ayıramama gibi zorluklar yaşadıkları ve genellikle uyku ve özel hayat gibi konularda fedakarlık yaptıklarını ortaya koymaktadır. Çoruk, Çağatay ve Öztürk (2016) ise lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlara ilişkin olarak öğretim elemanlarının notları zamanında girmemesi, dersleri zamanında yapmaması ya da onay işlemlerine önem vermemesi nedeniyle lisansüstü eğitime devam konusunda etkili olduğundan söz etmiştir. Bu durumun öğretim üyelerinin ders yüklerinin fazla olması, danışmanlıklarında çok öğrenci olması ya da idari görevleri olması sebebi ile yeterli zaman bulamaması gibi sebeplerden kaynaklandığı söylenebilir. Yine Karakütük' ün (2000) çalışmasında bahsetmiş olduğu, lisansüstü eğitimin öğretim üyesi vb. altyapısı yeterli olmayan üniversitelerde yapılmaması gerektiği ve lisansüstü eğitimde öğrenci seçiminde nesnellik ve tarafsızlık koşullarının ihlalinin önlenmesi gerektiğine ilişkin görüşleri de bu çalışmada öğretim üyeleri tarafından bahsedilen sorunlar ile benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Günay (2018) da çalışmasında lisansüstü eğitim süreci problemleri arasında, ciddiyet sorunu, etik ihlaller sorunu öğrencide isteksizlik, tez konusunun seçimi gibi hususlara değinmiştir.

Lisansüstü öğrencilerin öğretim üyelerinin beklentilerini yerine getirmemesi, lisansüstü eğitim sürecindeki sorunları beraberinde getirmektedir. Öğretim üyelerinden kaynaklanan sorunlar alt temasına bakıldığında ise öğretim üyelerinin rol model aldıkları hocalarından esinlendiği ancak bazı meslektaşlarında bunun tam karşılığını göremedikleri öğrenciye zaman ayırma, öğretim üyesi ve öğrenci ilişkisi gibi konular ön plana çıkmaktadır. Son olarak katılımcı öğretim üyeleri alandaki derslerin pratikten uzak olması, ders çeşitliliği, öğrenci seçimi, kontenjan, nitelik, kaynak yetersizliği gibi konulara alana ilişkin problemler alt teması çerçevesinde değinmiştir. İbiş (2014) araştırmanın bu sonucuna yakın olarak kendi çalışmasında lisansüstü düzeyde öğretim üyelerinin danışmanlık yükünün fazla olması ve bu nedenle öğrenci terk oranının da fazla olduğu konusunda dikkat çekmiştir.

Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşleri, karakter özelliklerine göre, akademik özelliklerine göre ve cinsiyet özelliklerine göre üç alt tema altında incelenmiştir. Karakter özelliklerine göre öğrenci tipleri arasında en fazla rahat öğrenciler ile çalışkan ve azimli öğrencilerden söz edilirken, akademik özellikleri bakımından alanı bilinçli tercih eden öğrenciler, akademik hedefleri olan öğrenciler ve özgün arayış içinde olan öğrencilere ilişkin görüşler yer almaktadır. Cinsiyetlere ilişkin

olarak da kadın öğrencilerin daha titiz ve çalışkan olduğu öne çıkan bir görüş olarak çalışmada yer almaktadır. Eğitim sistemi açısından düşünüldüğünde öğrenciye yüklenen anlamlar toplumun geleceğini oluşturması ve gelecek nesillerin teminatı olması açısından oldukça önemlidir (Sezgin, Koşar, Koşar ve Er,2017). Başer, Narlı ve Günhan (2005) lisansüstü eğitim gören öğretmenlerin bir kısmının mesleki kariyer ve kişisel gelişim alanlarına yatırım yapmak, bir kısmının da yükseköğretim kurumlarında akademik personel olmak için lisansüstü eğitimi tercih ettiğini belirlemiştir. Alabaş, Kamer ve Polat (2012)'a göre ise öğretmenlerin lisansüstü eğitimi tercih etmelerinde, akademik personel olma istekleri, kişisel gelişim ve meslekî kariyer kazanma isteklerinden sonra gelmiştir. Benzer şekilde Aydemir ve Çam (2015), lisansüstü eğitime başlayan öğrencilerin genel olarak akademisyen olmayı hedeflediklerini ve bu doğrultuda ilerlemek adına planlar kurmakta olduklarını araştırmalarının sonucu olarak ortaya koymuştur. Aydın (2019), tez sürecinde özelliklerine göre öğrencileri bağımsız, samimi, işe dönük, özel ilgi bekleyen ve her şeyi danışmana yaptırmak isteyen olmak üzere beş farklı öğrenci grubundan söz etmektedir. Araştırma sonuçlarından da yola çıkarak lisansüstü eğitim sürecine başlayan öğrencilerin büyük bir kısmının akademik personel olma isteği ile yola çıktığı söylenebilir. Akademisyen olmak, zorlu, sorumluluk isteyen, mücadele ve rekabet gerektiren, özverili bir yaşam biçimini daha yolun başında kabul etmeyi gerektiren bir uğraştır (Aydın, 2019). Bu nedenle akademik personel olma isteği ile gelen öğrencilerin lisansüstü eğitim sürecini büyük bir motivasyon ve gayret ile sürdürmeleri gerektiği söylenebilir. Bu bağlamda araştırmaya katılan öğretim üyeleri tarafından karakter özellikleri bakımından değinilen rahat öğrencilerin ya da Aydın(2019) tarafından açıklanan her şeyi danışmanına yaptırmak isteyen ve bağımsız öğrencilerin bu süreci nasıl yönetecekleri ayrı bir araştırma konusu olarak da değerlendirilebilir. Bunun yanı sıra, mesleki ve kişisel gelişim için lisansüstü eğitimi ve alanı bilinçli olarak tercih eden ve fakat aynı zamanda bir kurumda çalışmakta olan öğrencilerin de süreci başarılı bir şekilde tamamlayabilmeleri için bu öğrencilerin çalıştıkları kurumların da onlar için gösterdikleri desteğin sürecin önemli bir parçası olduğunu belirtmek mümkündür.

Öğretim üyelerinde bulunması gereken özelliklere ilişkin görüşler ders verme özellikleri bakımından, danışmanlık özellikleri bakımından ve karakter özellikleri bakımından olmak üzere üç farklı alt temada değerlendirilmiştir. Ders verme özellikleri bakımından öğretim üyelerinin alanı iyi tanınması, bilimsel araştırma ve raporlama

teknikleri bilgisi ve öğrencilerinin becerilerini geliştirmek amacıyla yol göstermesi bu konuda fırsatlar yaratması araştırmaya katılan öğretim üyelerince ifade edilen alt temalardan bazılarıdır. Lisansüstü eğitim sürecinde yaşanan problemler temasında da değinildiği üzere öğrencilerin bilimsel araştırma ve raporlama tekniklerinde yetersiz olması ve alanı içselleştirememeleri gibi bazı konular öğretim üyelerinin ders verme özellikleri bakımından bu yeterlilikleri sağlaması ile çözüme kavuşabileceği araştırmaya katılan öğretim üyeleri tarafından üzerinde durulan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Tonbul (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada bu çalışmanın bulgusu ile benzer şekilde öğrencilerin, öğretim üyelerinin öğretimsel performans ölçütü olarak en fazla 'yaratıcı, eleştirel düşünebilme becerisi' ile 'öğrenciler açısından ulaşılabilir olma, öğrencilere zaman ayırma' ölçütlerini; öğretim üyeleri ise meslektaşlarında 'alanında bilimsel açıdan yeterli olma' ölçütünü önemsediklerini ortaya koymuştur. Öğretim üyeleri aynı zamanda danışmanlık özellikleri bakımından da birtakım sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlüdür ve bu araştırmada ortaya çıkan bulgular arasında öğretim üyelerinin öğrencilerine destek sağlamak amacı ile erişilebilir olması araştırmaya katılan öğretim üyeleri tarafından önemli bir konu olarak değerlendirilmiştir. Aydemir ve Çam (2015) araştırmanın bu sonucuna yakın olarak, öğretim üyelerinin danışmanlığını yürüttüğü öğrencileri ile akademik gelişimi sağlamaları için daha yakından ilgilenmeleri gerektiğini çalışmalarının bir önerisi olarak ortaya koymuştur. Ünver (2003) ise yüksek lisans öğrencilerinin danışmanlarından beklentileri arasında tezle ilgili hazırlıklarını okumasının önemli bir yer tuttuğunu belirtmektedir. Bunun yanında Sezgin, Kılınç ve Kavgacı (2012) ise lisansüstü öğrencilerin tezlerinden yayın yapma konusunda danışmanından gerekli yardımı, teşviki ve bilgilendirmeyi aldıkları noktadan sonra bu konuya sıcak bakabildiklerini ve akademik bir yayın ortaya konması için danışmanın yapacağı yardımın, önemine dikkat çekmiştir. İlave olarak Bakioğlu ve Gürdal (2001) da tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerin yazdıklarına geri bildirim vermenin son derece önemli olduğuna ve öğretim üyelerinin ihmal etmemesi gerektiğine değinmiştir. Bu bağlamda düşünüldüğünde bu çalışmaların sonuçları, mevcut araştırmada da öğretim üyelerinin meslektaşlarında bulunması gereken danışmanlık özellikleri hakkındaki görüşlerine ait ifadeleri ile benzerlik göstermektedir.

Karakter özellikleri bakımından öğretim üyelerinin etik, adaletli ve iletişime açık olması ise araştırmada ortaya çıkan diğer bulgular arasında yer almaktadır. Aydın,

Alkın-Şahin ve Demirkasımoğlu' nun (2014) çalışması araştırmının bu sonucu ile benzerlik göstermektedir. Aydın, Alkın-Şahin ve Demirkasımoğlu da çalışmalarında akademisyenlerin, üniversitelerde etik bir kültür yaratılabilmesi için öğretim üyelerine etik eğitiminin verilmesi, öğretim üyelerinin atama-seçiminde nesnel ölçütlerin kullanılması, etik ihlallere karşı cezai yaptırımların yeniden düzenlenmesi ve uygulanması, ilköğretimden basamağından yükseköğretime kadar öğrencilere etik eğitiminin verilmesi eğitim programlarında etikle ilgili derslerin olması gibi önerilerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Deniz (2020) tarafından gerçekleştirilen Eğitim Fakültesi Öğretim Üyelerinin Öğrenci İntihaline İlişkin Görüşleri adlı çalışmada öğretim üyelerinin öğrenci intihaline karşı tutumlarının öğrencilerin etik dışı davranışları üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak öğretim üyelerinin etik davranış sergilemeleri ve bilim etiği karşısındaki tutumlarının öğrencilerinin de tutumlarını şekillendireceği sonucuna ulaşmak mümkündür. Araştırmının sonucu ile benzer şekilde Dilci (2018) lisansüstü eğitimde danışmanların kişilik özelliklerinin en başta geleni olan iletişim yönelimli davranışları sağlanması gerektiğini ve danışman öğrenci arasında güven esaslı rehberlik süreç koordine edilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Araştırmının son teması olarak öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilere akademik ve bireysel önerileri üzerinde durulmuştur. Öğretim üyelerinin neredeyse hepsi öğrencilerden bireysel beklentilerini değil aksine kendilerini geliştirebilmeleri ve akademik hayatın gerektirdiklerini başarabilmeleri için akademik yönden beklentilerini ve yine bu doğrultuda önerilerini dile getirmişlerdir. Öğretim üyeleri bilhassa lisansüstü öğrencilerin etik kurallara uygun çalışmalar üretmesini ve kendi sesini bularak özgün davranmasının önemi üzerinde durmuştur. Özden ve Ergin (2013) araştırmının bu sonucuna yakın olarak, da bilimsel araştırmalarda öğrencilerin intihal yapmasını engellemenin en kolay yolunun akademisyenlerin derslerde intihalin hem tanımı hem de bu konudaki düşünce ve yaptırımlar üzerine konuşması olduğunu önermişlerdir. Alana ilişkin okumalar yapma, alandaki güncel bilgiyi takip etme ve kendini geliştirme gibi diğer akademik önerilerde bulunmuşlardır. Topal, Sağlam ve Akgün (2017) benzer şekilde kendi çalışmalarında öğretim elemanlarının öğrencilerin yeterli zamana sahip olmadığını bilincinde olmakla birlikte; eğitime yeterince önem vermediklerini ve lisansüstü eğitim için gerekli araştırma ve kendi başına çalışma kültürüne sahip olmadıklarını düşündüklerini ifade etmiştir. Buradan da yola çıkarak öğretim üyeleri

lisansüstü öğrencilerin kendini sürekli geliştirmeleri gerektiği ve bunun da alanı tanıma ve çok okumadan geçtiğini ifade ettiklerini söylemek mümkündür. İlâveten, öğretim üyeleri iletişim becerilerini iyi kullanmak, yılmazlık, saygı, motivasyon ve sorumluluk gibi bireysel davranışlar bağlamında da önerilerde bulunmuşlardır. Kaya, Sungurtekin ve Deniz (2017) öğretim üyeleri ile etkili iletişim kurabilme konusuna değinirken, iletişim becerileri dersinin uygulamaya dayalı bir müfredat bağlamında okul öncesi eğitimden itibaren tüm eğitim kademelerinde zorunlu/seçmeli ders olarak konabileceğini önermiştir. Abaslı ve Polat (2019) ise akademik başarının öğrencinin bireyselleşmesini, bağımsız hareket edebilmesini sağlayıcı bir unsur olduğunu ve bunun da öğrencinin yılmazlığı için etkili olduğuna dikkat çekmiştir. Lisansüstü eğitim sürecindeki öğrencilerin yüksek lisans ya da doktora kademesi fark etmeksizin bu önerileri hayata geçirmesi ve benimseyerek yol haritalarında kılavuz olarak kullanması bu nedenlerle büyük önem taşımaktadır.

Bu araştırma kapsamında öğretim üyelerinin görüşlerine bağlı olarak geliştirilen önerilere aşağıda yer verilmiştir:

Uygulamaya Yönelik Öneriler:

- Enstitüler bünyesinde yüksek lisans ve doktora kademelerine alınacak öğrenci seçimlerinde farklı kriterlerden yararlanılması sağlanabilir. Bu şekilde hem nitelikli öğrenci seçimi yapılabilir hem de öğretim üyelerine düşen öğrenci sayısı azaltılarak, öğrencilere ayrılan zamanın artması ve daha kaliteli olması sağlanabilir.
- Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında eğitim almaya başlayacak olan lisansüstü öğrenciler için ilk olarak lisansüstü eğitim süreci ile sonrasında ise öğrencilerin alanı içselleştirmeleri için alanın kapsamı ile ilgili eğitimler ya da bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir.
- Öğretim üyelerinin danışmanlığındaki öğrencilere daha fazla vakit ayırabilmesi için öğretim üyelerinin ders saatleri fazla ise bu saatlerde azaltma, öğretim üyelerine uygun sayıda öğrenci danışmanlığı atama, idari görevleri olan öğretim üyelerine bu görevleri nedeniyle öğrenci sayısını uygun olarak belirleme gibi bazı düzenlemeler yapılabilir.
- Alandaki ders çeşitliliği içerik düzenlemeleri yapılarak arttırılabilir. Bunun yanı sıra alanda bir sorun olarak görülen pratik derslerinin eksikliğini

gidermek amacıyla bu tarz derslerin ders müfredatlarına eklenmesi sağlanarak bu yönde iyileştirmeler yapılabilir.

- Lisansüstü öğrencilerin beceri ve yetenekleri takip edilerek, onların doğru şekilde yönlendirilmesi sağlanabilir, kariyer planlamalarında yol gösterilebilir.
- Öğretim üyelerinin öğrenciler ile ders dışında zaman geçirebileceği fırsatlar yaratılarak lisansüstü öğrencilere akademik üslup ve davranışların öğretilmesi için fırsatlar yaratılabilir.
- Lisansüstü öğrencilere bilimsel araştırma teknikleri ve etik konularında daha fazla bilgilendirme yapılarak, üretilen tezlerin ve çalışmaların kalitesini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir. Bu konuda verilen derslerin içeriği zenginleştirilebilir, uygulamaya yönelik ödevler ve çalışmalar ile öğrencilerin konuya dair bilgisi ve birikimi arttırılabilir.
- Araştırmada öne çıkan sorunlar ve öğretim üyelerinin bu konudaki öneri ve beklentilerinin üniversitelere yapılacak olan düzenlemeler konusunda bir fikir vermesi sağlanabilir.
- Lisansüstü programlara başvuran öğrenciler için aynı anda birden farklı bölüme başvurup sürece başlamalarının önüne geçilebilir. Böylelikle her öğrenci sadece ilgi duyduğu alanda lisansüstü eğitim alabilir, alana gerçekten istekli öğrenciler yerleştirilebilir.
- Akademik hayatın olumlu ve olumsuz tüm yönleri öğrencilere açık ve net bir şekilde belirli tanıtım ve oryantasyonlar aracılığı ile aktarılabilir. Bu sayede gerçekten bu eğitimi almak isteyen öğrenciler sürecin bir parçası olmaya devam edebilecektir. Bu konuda bütün bu olumlu ve olumsuz yönleri bizzat tecrübe eden öğretim üyelerinin bilgisine danışılarak desteği alınabilir.
- Öğretim üyeleri ile danışmanlıklarını yürüttükleri öğrencilerin iletişimini güçlendirmek adına çalışmalar ya da projelerin gerçekleştirilmesi konusunda teşvikler sağlanabilir.

- Fakülte ve/veya bölümler özelinde öğrenci ve öğretim üyelerini katılacağı ve lisansüstü eğitim süresince öğretim üyesi ve öğrencilerin beklentilerinin ortaya konduğu toplantılar/ buluşmalar düzenlenebilir.
- Lisansüstü eğitime başlama kriterleri belirli ölçütlere göre yeniden gözden geçirildikten sonra alandaki derslerin içerikleri yeniden yapılandırılabilir ve kontenjanlar üniversitenin, ana bilim dalının ve öğretim üyelerinin koşullarının göz ardı edilmeden belirlenebilir.
- Özellikle bilimsel araştırma ve raporlama, istatistik ve etik gibi derslerin kapsamının daha fazla genişletilmesi öğrencilerin bu derslerdeki eksiklikler yüzünden kaynaklanan problemlerin giderilmesinde önemli bir adım olabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu çalışma, Ankara ilinde bulunan Hacettepe Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı kapsamında gerçekleştirilmiştir. Araştırma, farklı devlet ve vakıf üniversitelerinde, farklı Ana Bilim Dallarında ve farklı illerde tekrarlanabilir.
- Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin karşılaştırmalı araştırmalar yapılarak yeni bilgi ve deneyimler sağlanabilir.

Kaynaklar

- Abaslı, K. ve Polat, Ş. (2019). Duygusal özerklik ve öğrenci yılmazlığı arasındaki ilişkilerin öğrenci görüşlerine göre incelenmesi. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-15.
- Açıkalın, A. (2010, Aralık). *Ankara'daki devlet üniversitelerinin eğitim bilimleri bölümleri öğretim üyelerine göre performanslarının değerlendirilmesine ilişkin sorunlar ve çözüm öneriler*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Aközer, E. (2013). Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi ve mimarlık eğitimi: uygulamada karşılaşılan sorunlar ve güçlükler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(1), 27-37.
- Akgün, Ö. E. ve Güntaş, S. (2018). Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma yeteneklerinin danışman görüşlerine dayalı olarak incelenmesi: Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti örneği. *Sakarya University Journal of Education*, 8(2), 131-144.
- Akman, Y., Kelecioğlu, H. ve Bilge, F. (2006). Öğretim elemanlarının iş doyumlarını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 11-20.
- Aktepe, V. (2014). Okul yöneticilerinin seçme ve yetiştirme uygulamalarına yönelik öğretmen ve yönetici görüşleri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 89-105.
- Alabaş, R., Kamer, S. ve Polat, Ü. (2012). Öğretmenlerin kariyer gelişimlerinde lisansüstü eğitim tercih sebepleri ve süreçte karşılaştıkları sorunlar. *e-International Journal Of Educational Research*, 3(4), 89-107.
- Alan, A. (2019). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretim üyelerine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Alhas, A. (2016). *Lisansüstü eğitim yapmakta olan milli eğitim bakanlığı öğretmenlerinin lisansüstü eğitime bakış açıları*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ankara Üniversitesi (2021). *Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı misyon ifadesi*. <http://eyp.education.ankara.edu.tr/misyon/> adresinden alındı.
- Arastaman, G., Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirlik: Kuramsal bir inceleme. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 37-75.
- Aslanargun, E. (2007). Modern eğitim yönetimi anlayışına yönelik eleştiriler ve postmodern eğitim yönetimi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 13(2), 195-212.
- Aydemir, S. ve Çam, Ş. (2015). Lisansüstü öğrencilerinin lisansüstü eğitimi almaya ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Education*, 4(4), 4-16.

- Aydın, A. ve Uysal, Ş. (2014). Türkiye’de eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi alanındaki doktora tezlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 177-202.
- Aydın, İ. (2019). *Akademik etik* (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Aydın, İ., Alkın Şahin, S. ve Demirkasımoğlu, N. (2014). Üniversitelerde karşılaşılan etik dışı davranışlara ilişkin akademisyen görüşleri. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, 43. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/382843> adresinden alındı.
- Bağlıbel, M. ve Arslan, M. C. (2014). Eğitim yönetimi, teftişi, planlaması ve ekonomisi tezsiz yüksek lisans programına ilişkin mezun görüşleri: Gaziantep Üniversitesi Örneği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(4), 1079-1095.
- Bakioğlu, A. ve Gürdal, A. (2001). Lisansüstü tezlerde danışman ve öğrencilerin rol algıları: Yönetim için göstergeler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(21), 9-18.
- Balcı, A. (2008). Türkiye’de eğitim yönetiminin bilimleşme düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(2), 181-209.
- Başa, Ş. (2020). *Balkan ülkelerinden Türkiye’ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentileri*. (Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Başaran, İ. E. (2006). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Ankara: Ekinoks.
- Başer, N., Narlı, S. ve Günhan, B. (2005). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 129-135.
- Bayrakçeken, S., Oktay, Ö., Samancı, O. ve Canpolat, N. (2021). Motivasyon kuramları çerçevesinde öğrencilerin öğrenme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(2), 677-698.
- Bergan, S., & Damian, R. (2010). Higher education for modern societies-competences and values. *Council of Europe Higher Education Series No: 15*, Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Bilge, F., Akman, Y., Kelecioğlu, H. (2007). Öğretim elemanlarının iş doyumlarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 32-41.
- Bozan, M. (2012). Lisansüstü eğitimde nitelik arayışları. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(2), 177-188.
- Brooks, M. D., & Brooks, J. S. (2008). Supporting graduate students of color in educational administration preparation programs: Faculty perspectives on best practices, possibilities, and problem. *Education Administration Quarterly*, 44(3),391-423.

- Burakgazi, S. G., Yıldırım, A. (2017). Journey into doctoral candidacy: A grounded theory study of doctoral qualification exam process. *Croatian Journal of Education*, 19(1), 63-92.
- Bursalioğlu, Z. (1987). Eğitim yöneticisinin hizmet öncesi ve hizmet içinde hazırlanması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 119-130.
- Bursalioğlu, Z. (2003). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama* (14. Baskı). Ankara:Pegem Akademi.
- Bursalioğlu, Z. (2020). *Eğitim yönetiminde teori ve uygulama* (15.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bülbül, T. (2003). Ankara niversitesi eğitim bilimleri fakültesinde görev yapan ğretim üyelerinin lisansüstü ğrenci seçme sürecine ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 167-174.
- Büyükgöze, H. &. (2016). *Lisansüstü eğitime yönelik tutumda proaktif kişilik ve akademik kontrol odağının rolü*. Ankara: Pegem Akademi. Ağustos 15, 2020 tarihinde <http://eyedder.org.tr/wp-content/uploads/2017/02/eyk-e-kitap.pdf> adresinden alındı.
- Christensen, L., Johnson, B., & Turner, L. (2015). *Araştırma yöntemleri: Desen ve analiz* (2. baskı.). (A. Aypay, ev. Ed.) Ankara: Anı.
- Collins Baş, A. (1999). *A case study of instructional supervision at a private secondary school / özel bir lisede ğretmen değerlendirme sistemine ilişkin bir durum alışması*. (Doktora tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry & research design: Choosing among five approaches* . USA: SAGE Publication.
- elik, H., Baykal, N. N. ve Kılıç Memur, H. N. (2020). Nitel veri analizi ve temel ilkeleri. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 379-406.
- Çetinkaya, B. (2016). *alışanların pozitif duygulanım, başkalarına duyduğu güven ve yaşam doyumunu düzeylerinin iş motivasyonuna etkileri: beklenti kuramı yaklaşımı*. (Yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Çoruk, A., ağatay, ř. M. ve ztrk, H. (2016). Lisansüstü eğitimde kayıt ve devam sorunları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 165-178.
- Darlaston-Jones , D., Pike, L., Cohen, L., Young, A., Haunold, S., & Drew, N. (2003). Are they being served? Students expectations of higher education. *Issues in Educational Research*, 13(1), 31-52.
- Demir, S. ve Akbaba, A. (2018). Akademisyenlerin mesleki motivasyonları ile iş tatmini arasındaki ilişki. *YY Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 1256-1286.
- Demirbolat, A. (2005). Yüksek lisans ğrencilerinin program ve ğretim elemanlarından beklentileri. *The Journal of Turkish Educational Sciences*, 3(1), 47,64.

- Deniz, Ü. (2020). Eğitim fakültesi öğretim üyelerinin öğrenci intihaline ilişkin görüşleri. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 193-204.
- Descutner, C. J., & Thelen, M. H. (1989). Graduate student and faculty perspectives about graduate school. *Teaching of Psychology*, 16(2), 58-61.
- Dilci, T. (2009). *Eğitim bilimleri alanında yürütülen lisansüstü eğitimin öğrenci ve öğretim elemanları görüşlerine göre değerlendirilmesi*. (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Donat, A., Bilgiç, B., Eskiocak, A. ve Koşar, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 9(3), 451-459.
- Ekinci, C. E. ve Burgaz, B. (2007). Hacettepe üniversitesi öğrencilerinin bazı akademik hizmetlere ilişkin beklenti ve memnuniyet düzeyleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 120-134.
- Erdem, A. R. (2005). Üniversitenin var oluş nedeni (Üniversitenin misyonu). *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(17), 75-86.
- Erdoğan, A. (Ed.). (2010). *Yükseköğretimde yeniden yapılanma: 66 soruda Bologna süreci uygulamaları*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Ersoy, A. (2019). Fenomenoloji. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.) *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde, (s. 81-139). Ankara: Anı.
- Eskici, M. ve Çayak, S. (2017). Eğitim bilimleri ana bilim dalında yapılan yüksek lisans tezlerine genel bir bakış. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 211-226.
- Flick, U. (2013). Mapping in the field. In U. Flick (Ed.) *The SAGE handbook of qualitative data analysis* (pp. 3-18). New York: Sage.
- Gazi Üniversitesi (2021). *Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı misyon ifadesi*. <https://gef-egitimbilimleri-egitimyonetimi.gazi.edu.tr/view/page/2331> adresinden alındı.
- Gizir, C. A. ve Gizir, S. (2020). Lisans öğrencilerinin bakış açısından akademik danışmanlık uygulaması: Bir odak grup çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 8(4), 1165-1196.
- Gök, T. ve Sılay, İ. (2005). Lisansüstü eğitimde yüksek lisans ve doktora programına giriş koşullarının irdelenmesi üzerine bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(17), 137-141.
- Gregg, R. T. & Sims, P. D. (1972). Quality of faculties and programs of graduate departments of educational administration. *Education Administration Quarterly*, 8(3), 67-92.
- Günay, D. (2018). Türkiye’de lisansüstü eğitim ve lisansüstü eğitime felsefi bir bakış. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 71-88.
- Günay, D. ve Günay, A. (2017). Türkiye’de yükseköğretimin tarihsel gelişimi ve mevcut durumu. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(3), 156–178.

- Günay, D. (2011). Türk yükseköğretiminin yeniden yapılandırılması bağlamında sorunlar, eğilimler, ilkeler ve öneriler-I. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 113-121.
- Güven, İ. ve Tunç, B. (2007). Lisansüstü öğrencilerin akademik sorunları. *Milli Eğitim Dergisi*, 173, 157-172.
- Hacettepe Üniversitesi (2021). *Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalı misyon ifadesi*. http://www.eytpe.hacettepe.edu.tr/tr/menu/misyon_ve_vizyon-6 adresinden alındı.
- Hill, P. J. (2006). Teaching entering graduate students the role of journal articles in research. *Chemical Engineering Education*, 40(4), 246-250.
- Kahraman, Ü. ve Tok, T. (2016). Eğitim yönetimi denetimi planlaması ve ekonomisi lisansüstü öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 147-164.
- Karadağ, N. ve Özdemir, S. (2017). Türkiye’de doktora eğitimi sürecine ilişkin öğretim üyelerinin ve doktora öğrencilerinin görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim*, 7(2), 268-281.
- Karagül, T. (1996). *Yükseköğretim programları için gerekli öğrenci yeterlikleri ve öğrenci seçme süreci*. (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Karakütük, K. (1989). Türkiye’de lisansüstü öğretim sorunları ve çözüm önerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 505-528.
- Karakütük, K. (2000). Öğretmenlerin lisansüstü öğretimi konusunda yönetici ve öğretmenlerin görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12,193-209.
- Karakütük, K., Aydın, A., Abalı, G. ve Yıldırım, S. (2008). Lisansüstü öğretimin sorunları konusunda Ankara’daki üniversitelerin lisansüstü enstitü yöneticilerinin görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 42-54.
- Karaman, S. ve Bakırcı, F. (2010). Türkiye’de lisansüstü eğitim:Sorunlar ve çözüm önerileri. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 94-114.
- Kaya, M. F. , Sungurtekin, D. ve Deniz, S. (2017). Üniversitelerde öğretim elemanı kaynaklı iletişim sorunları. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 176- 195.
- Kayalı, B., Balat, Ş., Kurşun, E. ve Karaman, S. (2019). Lisansüstü eğitimde etkili ve nitelikli geri bildirim. *Journal of Instructional Technologies & Teacher Education*, 8(1), 10-20.
- Kocabıyık, O. O. (2015). Olgubilim ve gömülü kuram: Bazı özellikler açısından karşılaştırma. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 55-66.
- Korkmaz, M. (2005). Okul yöneticilerinin yetiştirilmesi: Sorunlar çözümler ve önerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 237-252.

- Koşar, D. (2016). The metaphorical perceptions of teacher candidates towards the concepts of “university” and “academic staff”. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(3), 113-127.
- Koşar, D., Er, E. ve Kılınç, A. Ç. (2020). Öğretmenlerin lisansüstü eğitim görme nedenleri: Nitel bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (53), 370-392.
- Kurtulmuş, M. ve Ardiç, T. (2013). Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırma sürecine ilişkin gözlemledikleri etik dışı davranışlar. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8(12), 831-840.
- Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği (2016, 20 Nisan). *Resmi Gazete* (Sayı: 29690). Erişim adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (3.Basımdan Çeviri). (S. Turan, Çev. Ed.) Ankara: Nobel.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2021). *2023 Eğitim Vizyonu*. https://www.gmka.gov.tr/dokumanlar/yayinlar/2023_E%C4%9Fitim%20Vizyonu.pdf adresinden alındı
- Murphy, J. (1988). Preparation for the school principalships: The United States’ story. *School Leadership Management*, 18(3), 359-372.
- Opdenakker, R. (2006). Advantages and disadvantages of four interview techniques in qualitative research. *Forum: Qualitative Research*, 7(4). <https://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/175/392> adresinden alındı.
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (2021). *Eğitim Yönetimi ve Planlaması yüksek lisans programı misyon ifadesi*. <https://eds.metu.edu.tr/tr/egitim-yonetimi-ve-planlamasi-yuksekk-lisans-programi> adresinden alındı.
- Öner, Ö. (2019). *Türkiye’de eğitim denetimi alanındaki lisansüstü eğitim tezlerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.
- Örücü, D. (2006). *An analysis of present state of educational administration scholarship in Turkey from the perceptions of the scholars in Ankara*. (Doktora tezi).Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Örücü, D. (2020). Eğitim yönetiminin kuramsal temelleri ve uygulama. N. Cemaloğlu ve M. Özdemir (Ed.), *Eğitim Yönetimi* içinde, (s. 103-131). Ankara: Pegem Akademi.
- Örücü, D. ve Şimşek, H. (2011). Akademisyenlerin gözünden Türkiye’de eğitim yönetiminin akademik durumu: Nitel bir analiz. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 17(2), 167-197.

- Özdemir, M. (2017). Eğitim yönetiminde epistemik bunalımın arkeolojisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 23(2), 281-304.
- Özdemir, M. (2018). *Eğitim yönetimi: Alanın temelleri ve çağdaş yönelimler*. Ankara: Anı.
- Özdemir, M. (2018). Eğitim yönetiminde geleneksel bilim eleştirisi: Evers ve lakomski'nin natüralist bağdaşımçı epistemolojisi üzerine düşünceler. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 255-269.
- Özden, M. ve Saban, A. (2019). Nitel araştırmalarda paradigma ve teorik temeller. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.) *Eğitimde nitel araştırma desenleri* içinde, (s. 1-31). Ankara: Anı.
- Özden, M. ve Ergin, B. (2013). Lisansüstü öğrencilerin bilimsel araştırmalarda uygulanan etik kurallara yönelik düşüncelerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(22), 155-169.
- Özmen, Z. M. ve Aydın Güç, F. (2013). Doktora eğitimi ile ilgili yaşanan zorluklar ve baş etme stratejileri: Durum çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3(3), 214-219.
- Recepoğlu, E. ve Kılınç, A. Ç. (2014). Türkiye'de okul yöneticilerinin seçilmesi ve yetiştirilmesi, mevcut sorunlar ve çözüm önerileri. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9(2), 1817-1845.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2019). Motivasyon temelleri. İ. Erdem (Ed.), *Organizational Behavior-Örgütsel Davranış* içinde, (G. Ordun, Çev.Ed., 14.Baskı). Ankara: Nobel.
- Rosovsky, H. (2017). *Üniversite bir dekan anlatıyor*.(20.baskı). (S.Ersoy Çev.) Ankara: Tübitak.
- Salman Yıkılmış, M. (2020). Nitel araştırmalarda e-görüşme tekniği. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 183-197.
- Savaş, B. ve Topak, E. (2005). Lisansüstü öğrenim gören öğrencilerin beklentileri ve lisansüstü öğrenimi talep etme gerekçeleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (17), 145-154.
- Sayan, Y. ve Aksu, H. (2005). Akademik personel olmadan lisansüstü eğitim yapan bireylerin karşılaştıkları sorunlar üzerine nitel çalışma: Dokuz Eylül Üniversitesi-Balıkesir Üniversitesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 59-67.
- Saylık, A. ve Hiçyılmaz, C. (2010). Lisansüstü eğitime devam eden öğretmenlerin okullarda oluşturduğu durum: Okul yöneticileri ne düşünüyor? *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (26), 635-657.
- Seçkin, M., Aypay, A. ve Apaydın, Ç. (2014). Lisansüstü eğitim alan öğrencilerin akademik danışmanlık hakkındaki görüşleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 4(1), 28-35.

- Sevinç, B. (2001). Türkiye’de lisansüstü eğitim uygulamaları, sorunlar ve öneriler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 34(1), 125-137.
- Sezgin, F., Kavgacı, H. ve Kılınç, A. Ç. (2011). Türkiye’de eğitim yönetimi ve denetimi lisansüstü öğrencilerinin öz değerlendirmeleri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 161-169.
- Sezgin, F., Kılınç, A. ve Kavgacı, H. (2012). Yüksek lisans öğrencilerinin iyi bir tez danışmanından beklentilerine ilişkin nitel bir çalışma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 129-148.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S. ve Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(3), 600-611.
- Swaminathan, S., & Jawahar, P. D. (2013). Job satisfaction as a predictor of organizational citizenship behaviour: an empirical study. *Global Journal of Business Research*, 7(1), 71-80.
- Şahin, F. (2020). Yönetime ilişkin temel kavramlar ve eğitim yönetimi. N. Cemaloğlu ve M. Özdemir (Ed.) *Eğitim yönetimi* içinde, (s. 1-16). Ankara: Pegem Akademi.
- Şahin, F., Yavuz Tabak, B. ve Tabak, H. (2017). Motivasyon kuramları bağlamında akademik teşvik ödeneği uygulamasının değerlendirilmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (2), 403-410.
- Şaşmaz, F. Ö., Yılmaz, T. ve Güçlü, M. (2012). Öğretmen adaylarının lisansüstü eğitime yönelik görüşlerinin analizi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 189-201.
- Şimşek, H. (1997). Pozitivizm ötesi paradigmatik dönüşüm ve eğitim yönetiminde kuram ve uygulamada yeni yaklaşımlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, (1), 95-109.
- Şimşek, H. (2004). Eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesi: Karşılaştırmalı örnekler ve Türkiye için öneriler. *Çağdaş Eğitim*, 29(307), 13-21.
- Şişman, M. (2007). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şişman, M. ve Turan, S. (2002). Dünya’da eğitim yöneticilerinin yetiştirilmesine ilişkin başlıca yöntemler ve Türkiye için çıkarılabilecek bazı sonuçlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(1), 13-26.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (1983). *Lisansüstü eğitim-öğretim enstitülerinin teşkilât ve işleyiş yönetmeliği*. Resmî Gazete Sayısı: 17976.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2021). *Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14. Milli Eğitim Şurası*
http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165401_14_sura.pdf
adresinden alındı.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2016). *Lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliği*.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=21510&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> adresinden alındı.

- Tağ, M. N. ve Çetinkaya, B. (2019). Öznel iyi oluş hali, başkasına güven ve iş motivasyonu arasındaki ilişki: Beklenti teorisi çerçevesinde çok düzeyli analiz. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15(3), 858-888.
- Tonbul, Y. (2008). Öğretim üyelerinin performansının değerlendirilmesine ilişkin öğretim üyesi ve öğrenci görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 14(4), 633-662.
- Tonbul, Y. (2014). A comparative study of selection, training and advisory practices for doctoral education. *Eurasian Journal of Educational Research*, (55), 263-282.
- Tonbul, Y. (2017). Sosyal bilimler enstitülerinin lisansüstü eğitimin niteliğini arttırmadaki rolü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1), 1-13.
- Topal, M., Sağlam, H. İ. ve Akgün, Ö. E. (2017). Lisansüstü öğrencilerin ve öğretim elemanlarının gözünde lisansüstü eğitimde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *VIII. International Graduate Education Symposium Proceedings Book*, 109-117.
- Toprak, M. , Kolat, D. ve Şengül, M. (2018). ISCED eğitim ve öğretim alanları 2013 (ISCED-F 2013) kılavuzu. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 113-123.
- Toprak, M. , Kolat, D. , Şengül, M. ve Erdoğan, A. (2019). Türk yükseköğreniminin isced geniş ve dar alan sınıflaması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 138-154.
- Turan, S. ve Şişman, M. (2013). Eğitim yönetimi alanında üretilen bilimsel bilgi ve batıl biliş tarzının eleştirisine giriş. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 19(4), 505-514.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (2021,5 Aralık). <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı
- UNESCO. (2018). *International standard classification of education*. <http://uis.unesco.org/en/topic/international-standard-classification-education-isced>
- Üstüner, M. ve Cömert, M. (2008). Eğitim yönetimi teftişi planlaması ve ekonomisi anabilim dalı lisansüstü dersleri ve tezlerine ilişkin bir inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55(55), 497-515.
- Yaman , A. ve Özdemir, S. (2016). Yükseköğretim yönetici görüşlerine göre yükseköğretimde yeniden yapılanma ihtiyacı. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 2-37.
- Yar Yıldırım, V.(2020). Üniversite öğrencilerinin ödev konusundaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 233-246.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9 baskı.). Ankara: Seçkin.

- Yılmaz, A. B., Tonga, E. S. ve Çakır, H. (2017). Lisansüstü eğitim öğrencilerinin aldıkları eğitim hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(1), 1-45.
- Yılmaz, F. G. (2017). *Yıldız Teknik Üniversitesi eğitim yönetimi ana bilim dalında yapılmış tezlerin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Yılmaz, N. , Doğanalp, S. ve Varol Durmaz, T. (2016). Lisansüstü öğrencilerde tezden kaytarma davranışları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 205-228.
- Yükseköğretim Kurulu. (1981). 2547 sayılı yükseköğretim kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2547.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2004). *Türk yükseköğretiminin bugünkü durumu, sorunları ve çözüm önerileri*. Ankara: YÖK.
- Yükseköğretim Kurulu. (2007). *Türkiye'nin yükseköğretim stratejisi*. Ankara: YÖK.
- Yükseköğretim Kurulu. (2010). *Türkiye yükseköğretim yeterlilikler çerçevesi*. <http://tyyc.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2021). *2020-2021 Yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2021). *Yükseköğretim akademik arama*. <https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama/> sayfasından erişilmiştir.
- Zhang, L. (2005). Advance to graduate education: The effect of college quality and undergraduate majors. *Review of Higher Education: Journal of the Association for the Study of Higher Education*, 28(3), 313-338.

EK-A GÖRÜŞME FORMU
ÖĞRETİM ÜYELERİNİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERDEN BEKLENTİLERİNE
İLİŞKİN NİTEL BİR ARAŞTIRMA

Değerli Öğretim Üyesi,

Bu görüşme formu, “*Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma*” başlıklı yüksek lisans tezime veri toplamak amacıyla geliştirilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde kişisel bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde ise Eğitim Yönetimi Ana Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerini almak amacıyla çeşitli sorular bulunmaktadır. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmayı istediğiniz zaman kesebilir ve yarıda bırakabilirsiniz.

Veriler bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Görüşme formunun uygulanması için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu’ndan ve görev yapmakta olduğunuz üniversite Etik Komisyonu’ndan gerekli yasal izinler alınmıştır. Gösterdiğiniz ilgi ve araştırmanın gerçekleşmesine sağladığınız katkı için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Merve KAHYA
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

A. KİŞİSEL BİLGİLER

1. Cinsiyetiniz: () Kadın () Erkek
2. Unvanınız: Dr. Öğretim Üyesi () Doçent Dr. () Prof. Dr. ()
3. Görev yaptığınız üniversite:
4. Bu kurumdaki hizmet süreniz (ay/yıl):
5. Mesleki Kıdeminiz:
6. Lisansüstü düzeyde vermiş olduğunuz mevcut ders sayısı:
7. Ders Danışmanlığını yürüttüğünüz mevcut öğrenci sayısı:
8. Tez aşamasındaki mevcut öğrenci sayınız:
9. Doktora Yeterlik aşamasındaki mevcut öğrenci sayınız:
10. Lisansüstü düzeyde danışmanlığınızda tamamlanan tez sayısı:
 - a)Yüksek Lisans:
 - b)Doktora:
11. Danışmanlığınızda en kısa sürede tamamlanan lisansüstü tez süresi:
12. Danışmanlığınızda en uzun sürede tamamlanan lisansüstü tez süresi:

B. ÖĞRETİM ÜYELERİNİN LİSANSÜSTÜ ÖĞRENCİLERDEN BEKLENTİLERİ

1)Ders dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
2)Yeterlik dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
3)Tez dönemindeki lisansüstü öğrencilerden beklentileriniz nelerdir?
4)Lisansüstü öğrenciler sizinle iletişimde nelere dikkat etmelidir?
5)Lisansüstü dersinizi alan, ders danışmanlığı yaptığınız ve tez danışmanlığı yaptığınız öğrencileriniz ile hangi yöntemler ile iletişim kuruyorsunuz?
6)Lisansüstü öğrencileriniz ile hangi sıklıkla görüşmeyi tercih edersiniz? (günlük, haftalık, aylık-yaz dönemi)
7)Lisansüstü öğrencilerden akademik hayata teşvik ettikleriniz/akademik hayatı tercih edenler ile ilgili beklentileriniz nelerdir?
8)Sizin akademik hayatınız boyunca rol model aldığınız bir hocanız var mı? Varsa hangi özellikleri, davranışları sizi etkiledi?
9)Lisansüstü eğitim sürecinde ne gibi problemler yaşanmaktadır?
10)Öğretim üyelerinin lisansüstü öğrenci tiplerine ilişkin görüşleri nelerdir?
11)İyi bir öğretim üyesi lisansüstü öğrencilerini yetiştirme konusunda hangi özelliklere sahip olmalıdır, neler yapmalıdır?
12)Lisansüstü öğrencilere hem akademik hem de bireysel davranışlar bağlamında önerileriniz neler olabilir?

EK-B Gönüllü Katılım Formu

Değerli Katılımcı,

Bu araştırma, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisi Merve KAHYA tarafından, Doç. Dr. Didem KOŞAR danışmanlığında yürütülmektedir. "Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerinden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma" başlıklı bu yüksek lisans çalışmasında, Ankara ilinde bulunan Yükseköğretim Kurumlarının Eğitim Yönetimi Bilim Dalında görev yapmakta olan öğretim üyelerinin lisansüstü öğrencilerden beklentilerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

Çalışma gönüllülük esasına dayanmaktadır ve çalışmaya katılıp katılmamak katılımcının inisiyatifindedir. Çalışmaya katılmamak herhangi bir olumsuz sonuç doğurmayacaktır. Sorularda doğru ya da yanlış, iyi ya da kötü cevap yoktur. Lütfen, soruları nasıl olması gerektiğini düşünerek değil, sizin kendi düşüncelerinizi en iyi yansıtacak şekilde yanıtlamaya çalışınız. Araştırmaya katılmaya karar vermeden önce ya da katıldıktan sonra aşağıda iletişim bilgileri verilen araştırmacılara çekinmeden istediğiniz soruları sorabilirsiniz. Görüşmenin ortalama süresi 45-60 dakikadır. Görüşme esnasında verilerin kayba uğramaması için ses kaydı ve/veya görüntü kaydı yapmak istiyorum. Kayda alınan tüm veriler bilimsel amaçlar için kullanılacak ve kimse ile paylaşılmayacaktır. Araştırmanın tüm süreçlerinde kişisel bilgileriniz korunacak ve çalışmada yer alan iki araştırmacı dışında hiç kimse cevaplarınızı bilmeyecektir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler sadece bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Veriler herhangi bir kurum ya da kişi ile paylaşılmayacaktır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular sadece bilimsel amaçlara yönelik olarak kullanılacaktır. Görüşme sorularına en doğru cevapları vermeniz çalışmanın başarısını önemli ölçüde etkileyecektir. Talep edilmesi durumunda araştırmanın genel sonuçları araştırmaya katılan kişilerle paylaşılacaktır.

Araştırma sonuçları eğitim ve bilimsel amaçlar için kullanılacaktır. Çalışmanın yapılabilmesi için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonundan gerekli izinler alınmıştır.

Görüşme soruları, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek soruları içermemektedir. Ancak, katılım esnasında kendinizi rahatsız hissederseniz soruları cevaplamayabilirsiniz. Bunun herhangi bir olumsuz sonucu olmayacaktır ve böyle bir durumda araştırmacıya, görüşmeyi tamamlayamadığınızı söylemeniz yeterli olacaktır. Merak ettiğiniz herhangi bir husus veya çalışmanın sonuçları hakkında bilgi için araştırmacıya tercih ettiğiniz bir yöntemle (telefon, eposta vb.) soru sorabilirsiniz.

Bu çalışmaya katıldığınız için şimdiden teşekkür ederiz. Çalışma hakkında daha fazla bilgi almak için aşağıdaki kişilere danışabilirsiniz.

Bu çalışmaya tamamen gönüllü olarak katılıyorum ve istediğim zaman yarıda bırakabileceğimi biliyorum. Verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlı yayımlarda kullanılmasını kabul ediyorum.

() Kabul ediyorum. () Kabul etmiyorum.

Tarih:

Katılımcı:

Ad/ Soyad:

Telefon :

İmza:

Araştırmacı: Merve KAHYA

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Didem KOŞAR

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi A.B.D.

EK-C Etik Komisyonu Onay Bildirimi

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 16/02/2021
Sayı: E-35853172-300-00001450891

00001450891

Sayı : E-35853172-300-00001450891
Konu : Merve KAHYA Hk. (Etik Komisyon İzni)

16.02.2021

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 02.02.2021 tarihli ve E-51944218-300-00001430250 sayılı yazı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi tezli yüksek lisans programı öğrencisi **Merve KAHYA'nın Doç. Dr. Didem KOŞAR** danışmanlığında yürüttüğü "**Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma**" başlıklı tez çalışması, Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun **09 Şubat 2021** tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: C1751AAE-48B3-459E-9B7E-670E52AACC21

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Duygu Didem İLERİ

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Memur

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: .

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Keç: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

Tarih: 22.03.2021
Sayı: E--044-00001509473

00001509473

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı**

Sayı : E-17311665-044-57344
Konu : Anketler (Merve KAHYA)

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)**

İlgi : a) 16.03.2021 tarihli ve E-51944218-300-00001498355 sayılı yazı.
b) 19.03.2021 tarihli ve 89377925-044- 56683 sayılı yazı.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Kahya'nın, "Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma" başlıklı tez çalışması kapsamında Üniversitemiz Gazi Eğitim Fakültesi bünyesinde uygulama yapmasına izin verilmesine dair ilgi (a) yazınız adı geçen Fakülte Dekanlığına iletilmiş olup, alınan ilgi (b) cevabi yazı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Bekir BULUÇ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek:İlgi (b) yazı ve eki (2 sayfa)

Belge Doğrulama Kodu :BECFAY81V

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Gazi Üniversitesi Öğrenci İşleri Dairesi Başkanlığı Rektörlük Kampüsü Emniyet
Mah. Bandırma Cad. No: 6/6 06500 Yenimahalle/ ANKARA
Tel:0 (312) 212 68 40 Faks:0 (312) 202 28 08
e-Posta :ogris@gazi.edu.tr İnternet Adresi :www.ogris.gazi.edu.tr
Kep Adresi: gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için Çiğdem KAYA
Memar

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-89377925-044-56683
Konu : Anketler (Merve KAHYA)

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Dalı Başkanlığı)

İlgi : 17.03.2021 tarihli ve 17311665-044- 54341 sayılı yazı.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve KAHYA'nın "Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma" başlıklı tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebi ile ilgili Bölüm görüşü yazımız ekinde gönderilmektedir.
Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Prof. Dr. Mahmut SELVİ
Dekan V.

Ek:1 sayfa

Belge Doğrulama Kodu :BEZPAYKAE

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi 06500 Teknikokullar/ANKARA
Tel:202 8090-91-92 Faks:223 8693
e-Posta :gef@gazi.edu.tr İnternet Adresi :<http://gef.gazi.edu.tr/>
Kep Adresi: gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için :Gülsün Özlem Yerlikaya
Memur

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ
Eğitim Bilimleri Bölüm Başkanlığı

Sayı : E-29554917-044-56399
Konu : Anketler (Merve KAHYA)

GAZİ EĞİTİM FAKÜLTESİ DEKANLIĞINA

İlgi : 18.03.2021 tarihli ve 89377925-044- 55879 sayılı yazı.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve KAHYA'nın "Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma" başlıklı tez çalışması kapsamında uygulama yapma talebi; Bölümümüz Başkanlığı tarafından uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN
Bölüm Başkanı V.

Belge Doğrulama Kodu :BECNAYB45

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi : <https://belgedogrulama.gazi.edu.tr/belgedogrulama.aspx>

Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü P.K.06500
Teknikokullar/ANKARA
Tel:0 (312) 202 82 30 Faks:0 (312) 222 83 87
e-Posta : egitimbilimleri@gazi.edu.tr İnternet Adresi :<http://gef-egitimbilimleri.gazi.edu.tr/>
Kep Adresi: gaziuniversitesi@hs01.kep.tr

Bilgi için :Neriman Aydoğdu
Bölüm Sekreteri
Telefon No:03122021821

T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 14267719-302.14.01-E.87949

02.04.2021

Konu : Merve KAYA hk

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

- İlgi : a) Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürlüğü'nün 23.02.2021 tarihli ve E-51944218-300-00001461519 sayılı yazısı.
b) Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'nın 22.03.2021 tarih ve 32698431-044-E.75710 sayılı yazısı.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencisi Merve KAYA'nın "Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma" adlı tez çalışması kapsamında Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Fakültesi Dekanlığı'ndan alınan 22.03.2021 tarih ve 32698431-044-E.75710 sayılı yazı örneği ilişikte sunulmuştur.

Bilgilerinize saygı ile arz ederim.

Prof. Dr. Ayşen APAYDIN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek : Yazı örneği (1 sayfa)

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu gereği bu belge elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : XYECZYAE Belge Takip Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/ankara-universitesi-ebys>
Tandoğan Yerleşkesi Döğol Caddesi 06100 Tandoğan / ANKARA
Telefon No: 0312 214 13 50 Belge Geçer No: 0312 223 43 67
e-posta: ausgrisi@ankara.edu.tr Twitter: [@AnkaraUniKep](https://twitter.com/AnkaraUniKep) Adresi:
ankunvrck@ankuni.bs01.kep.tr

Bilgi için:Duygu UYGUR
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:(312) 214 13 50-
6163

Merve KAHYA İAEK Başvurusu Hk.

İnsan Araştırmaları Etik Merkezi <ueam@metu.edu.tr>
Alıcı: Merve Kahya <mmervekhy@gmail.com>
Cc: didemarfikkosar@gmail.com

18 Mart 2021 13:54

Sayın Doç.Dr. Didem KOŞAR

Danışmanlığını yürüttüğünüz Merve KAHYA'nın " **Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma** " başlıklı araştırması için İAEK başvurunuz değerlendirilmiş olup; Hacettepe Üniversitesinden aldığınız Etik Onay doğrultusunda üniversitemizde araştırma yapmanız uygun bulunmuştur

Aysel KÖSEĞİL

İnsan Araştırmaları

Etik Kurulu Koordinatörlüğü (İAEK)

[Alıntılanan metin gizlendi]

EK-Ç: Etik Beyanı

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada,

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı bütün bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin bütününe kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

03/01/2022

Merve KAHYA

EK-D: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu

03/01/2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanlığına,

Tez Başlığı: Öğretim Üyelerinin Lisansüstü Öğrencilerden Beklentilerine İlişkin Nitel Bir Araştırma

Yukarıda başlığı verilen tez çalışmamın tamamı (kapak sayfası, özetler, ana bölümler, kaynakça) aşağıdaki filtreler kullanılarak **Turnitin** adlı intihal programı aracılığı ile kontrol edilmiştir. Kontrol sonucunda aşağıdaki veriler elde edilmiştir:

Rapor Tarihi	Sayfa Sayısı	Karakter Sayısı	Savunma Tarihi	Benzerlik Oranı	Gönderim Numarası
26/12/2021	143	249571	08/12 /2021	%7	1735760622

Uygulanan filtreler:

1. Kaynaklar hariç
2. Alıntılar dâhil
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan eder, gereğini saygılarımla arz ederim.

Ad Soyadı: Merve KAHYA**Öğrenci No.:** N18137762**Ana Bilim Dalı:** Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı**Programı:** Eğitim Yönetimi**Statüsü:** Y.Lisans Doktora
Bütünleşik Dr.

İmza

DANIŞMAN ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. Didem KOŞAR

EK-E: Thesis/Dissertation Originality Report

03/01/2022

HACETTEPE UNIVERSITY

Graduate School of Educational Sciences

To The Department of Educational Sciences

Thesis Title: A Qualitative Research on the Expectations of Faculty Members from Graduate Students

The whole thesis that includes the *title page, introduction, main chapters, conclusions and bibliography section* is checked by using **Turnitin** plagiarism detection software take into the consideration requested filtering options. According to the originality report obtained data are as below.

Time Submitted	Page Count	Character Count	Date of Thesis Defense	Similarity Index	Submission ID
26/12/2021	143	249571	08/12 /2021	%7	1735760622

Filtering options applied:

1. Bibliography excluded
2. Quotes included
3. Match size up to 5 words excluded

I declare that I have carefully read Hacettepe University Graduate School of Educational Sciences Guidelines for Obtaining and Using Thesis Originality Reports; that according to the maximum similarity index values specified in the Guidelines, my thesis does not include any form of plagiarism; that in any future detection of possible infringement of the regulations I accept all legal responsibility; and that all the information I have provided is correct to the best of my knowledge.

I respectfully submit this for approval.

Name Lastname: Merve Kahya
Student No.: N18137762
Department: Educational Sciences
Program: Educational Administration
Status: Masters Ph.D. Integrated Ph.D.

Signature

ADVISOR APPROVAL

APPROVED

Assoc.Prof. Dr. Didem KOŞAR

EK-F: Yayınlanma ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin/raporumun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezimin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan "**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**" kapsamında tezimin aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

Enstitü/ Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihinden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. (1)

Enstitü/Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ... ay ertelenmiştir. (2)

Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. (3)

03 /01 /2022

Merve KAHYA

"Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge"

- (1) Madde 6.1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6.2. Yeni teknik, materyal ve metodların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç; imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7.1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir*. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir. Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

